សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និង វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
Université Royale de Droit et des Sciences Economiques
Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

យន្តការនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ រវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋ

ស្រាវជ្រាវពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៤ ដល់ថ្ងៃទី ៣១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៤

ស្រាវជ្រាវដោយ
និស្សិតឈ្មោះ **ឈឺន សុខឡា**
គង់ វិសាល

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ
លោក **ជុំ ចាន់វិត្ថា**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**
ជំនាន់ទី ១៤

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១០
ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០១៤

អារម្ភកថា

ប្រមាណជាបួនឆ្នាំកន្លងមកនេះ គឺជាពេលវេលាដ៏មានតំលៃ និងជាឱកាសសម្រាប់ និស្សិតទាំងឡាយក៏ដូចរូបខ្ញុំទាំងពីរនាក់ ក្រេបយកចំណេះដឹង ដើម្បីធ្វើជាអាវុធពិសេសមួយនាពេលអនាគត។ មុននឹងបោះជំហានបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនេះ យើងខ្ញុំបាន ស្រាវជ្រាវ ដោយយកចិត្តទុកដាក់និងស្រាយចម្ងល់នានា ស្តីពី "យន្តការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋ"។

នៅក្នុងសង្គមអន្តរជាតិ តាំងពីបុរាណកាលរហូតដល់បច្ចុប្បន្ន យើងសង្កេតឃើញថា បញ្ហាជម្លោះតែងតែកើតមានឡើងជាញឹកញាប់ជៀសមិនរួច ជាពិសេស គឺជម្លោះអន្តរជាតិនេះតែម្តង។ ជម្លោះអន្តរជាតិជាជម្លោះដែលមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញនិងពិបាកក្នុងការស្វែងរកដំណោះ ស្រាយ។ កត្តាទាំងនេះក៏ព្រោះតែ ប្រទេសនិមួយៗព្យាយាមប្រកាន់ជំហររៀងៗខ្លួន និងចង់ទាញយកផលប្រយោជន៍ ពីភាគីម្ខាងទៀត។ ដូច្នេះហើយ គោលបំណងនៅក្នុងការស្រាវជ្រាវនេះគឺដើម្បីស្រាយឲ្យចេញជាលទ្ធផលនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ របស់រដ្ឋនីមួយៗ ប្រកបដោយសន្តិភាព និងជៀសឲ្យផុតនូវការទាមទារយកឈ្នះរៀងៗខ្លួន។ ប្រធានបទនេះផ្តោតសំខាន់ គឺធ្វើយ៉ាងណា ជម្រុញឲ្យរដ្ឋ ដែលជាភាគីនៃជម្លោះធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះរបស់ពួកគេទៅតាមនីតិវិធីច្បាប់ជាធរមាន ដើម្បីទទួលបានសន្តិសុខសុវត្ថិភាព ស្ថេរភាព និងការអភិវឌ្ឍជានិរន្តន៍ ដែលជាចំណុចប្រសើរបំផុតក្នុងសង្គមអន្តរជាតិ។

ការរៀបចំឯកសារនេះឡើង ពិតជានៅមានចំណុចខ្វះខាត ដែលកើតមានឡើងដោយអចេតនា ទាំង មួយចំនួនជាក់ជាមិនខាន។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំថា ឯកសារនេះនឹងចូលរួមចំណែកយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការសិក្សា ទោះបីមានទំហំតិច ឬច្រើនក៏ដោយ។

យើងខ្ញុំសូមស្វាគមន៍រាល់មតិរិះគន់ តិះទៀន ពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវទាំងអស់ក្នុងន័យស្ថាបនា កែលម្អ បំពេញបន្ថែម ដើម្បីធ្វើឲ្យឯកសារមួយនេះកាន់តែមានភាពល្អប្រសើរជាងនេះទៅទៀត និងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់សង្គមជាតិទាំងមូល។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

យើងខ្ញុំឈ្មោះ **ឈឺន សុខឡា** និង **គង់ វិសាល** ជានិស្សិតផ្នែកច្បាប់ ឆ្នាំទី៤ សិក្សានៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទ នីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតចំពោះ លោកអ្នកមានគុណទាំងពីរជាទីគោរព និងជាទីស្រលាញ់នៃកូន ដែលបានលះបង់ទាំងកម្លាំងកាយ និងកម្លាំងចិត្ត ទំនុកបម្រុងកូនគ្រប់បែបយ៉ាង ដោយមិនគិតពីការនឿយហត់ រហូតដល់កូនបានបញ្ចប់ការសិក្សានៅថ្នាក់ទី១២ប្រកបដោយភាពជោគជ័យ ព្រមទាំងបានជំរុញលើកទឹកចិត្តអោយកូនបានបន្តរការសិក្សា រហូតដល់ថ្នាក់ឧត្តមសិក្សានៅរាជធានីភ្នំពេញនេះ ។

ហើយក៏សូមសំដែងនូវការគោរព និងដឹងគុណដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ផងដែរចំពោះថ្នាក់ដឹកនាំ និងសាស្ត្រាចារ្យ ដែលបានបង្ហាត់បង្រៀននៅ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ដែលចូលរួមចំនែកផលិត នូវបណ្តាញធនធានមនុស្សដ៏មានសារៈសំខាន់នៅក្នុងការអភិវឌ្ឍជាតិ ដែលធ្វើឲ្យយើងខ្ញុំបានក្រេបជញ្ជក់នូវចំណេះដឹងប្រកប ដោយក្តីរីករាយបំផុត ។

- ឯកឧត្តម **លុយ ចណ្ណា** សាកលវិទ្យាធិការ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និង វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានខិតខំសម្រួលដល់ការសិក្សារបស់ពួកយើងខ្ញុំតាមរយៈការរៀបចំទីកន្លែងសម្រាប់សិក្សា។
- លោកស្រី **ព្រឹទ្ធបុរស** នៃមហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ ដែលបានរៀបចំកម្មវិធីសិក្សាបានល្អសម្រាប់និស្សិតទាំងអស់។
- ជាពិសេស សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងអនេកចំពោះ សាស្ត្រាចារ្យ **ជុំ ចាន់វិន្ធា** ដែលបានធ្វើការដឹកនាំ ណែនាំទាក់ទងនិងការសរសេរសារណានេះឡើង ជាពិសេសលោកបានចំណាយពេលកែសម្រួលនូវសរណាយើងខ្ញុំឲ្យកាន់តែប្រសើរឡើង។
- លោក សាស្ត្រាចារ្យ **ខាត់ ធី** លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យ **សុខ ចិន្តា** និងលោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យ **សេង វណ្ណា** ដែលជាគណៈគ្រប់គ្រង បណ្ណាល័យនីតិសាស្ត្រនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និង វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចដែលបានផ្តល់នូវឯកសារ និងដំបូន្មានល្អៗដល់ពួកខ្ញុំ។
- លោក គ្រូ អ្នកគ្រូ និងសាស្ត្រាចារ្យទាំងអស់ដែលបានបង្ហាត់បង្រៀន អប់រំណែនាំផ្តល់ឱវាទល្អ តាំងពីបឋមសិក្សា រហូតដល់ថ្នាក់បញ្ចប់បិញ្ញាបត្រ។
- ជាចុងក្រោយ សូមអរគុណដល់មិត្តភក្តិទាំងអស់គ្នា ដែលបានចូលរួមផ្តល់យោបល់ក៏ដូចជាផ្តល់នូវឯកសារផ្សេងៗ ដែលទាក់ទងទៅនឹងប្រធានបទដែលយើងបានធ្វើការស្រាវជ្រាវនាពេលកន្លងមក។

ជាទីបញ្ចប់ យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់ សូមសម្តែងសេចក្តីដឹងគុណ និងចងចាំជានិច្ច ចំពោះគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅរបស់អ្នកទាំងអស់គ្នា ហើយយើងខ្ញុំសូមជូនពរលោកអ្នកមានគុណទាំអស់ ឲ្យជួបតែសេចក្តីសុខ សុភមង្គល សុខភាពល្អ អាយុយឺនយូរ និងសូមឲ្យមាននូវជ័យជំនះលើគ្រប់ភារ កិច្ចទាំងអស់។

មាតិកា

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

អារម្ភកថា

តារាងសម្គាល់អក្សរកាត់ **ទំព័រ**

សេចក្តីផ្តើម....................1

ជំពូកទី១៖ ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃដំណោះស្រាយស្តីពីជម្លោះអន្តរជាតិ....................៣

ផ្នែកទី១៖ ប្រវត្តិនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ....................៣

កថាខណ្ឌទី១ ៖ ការកកើតរដ្ឋ....................៣

១.១. ការធ្វើអបគមន៍....................៤

១.២. ការប្រមូលផ្តុំបណ្តារដ្ឋ....................៤

១.៣.ការរួចផុតពីអាណានិគម....................៤

១.៤. ការបំបែករដ្ឋ....................៤

កថាខណ្ឌទី២៖ សញ្ញាណនៃការដោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិ....................៥

ផ្នែកទី២៖ ស្ថានភាពដោះស្រាយជម្លោះនាពេលបច្ចុប្បន្ន....................៦

កថាខណ្ឌទី១៖ ការដោះស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ....................៦

១ ១. ការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី....................៧

១.២. សេរីភាពក្នុងការស្វែងរកវិធីដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី....................៨

កថាខណ្ឌទី២៖ ដំណោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការ....................៨

ជំពូកទី២៖ យន្តការនៃការដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ....................១០

ផ្នែកទី១៖ ដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ....................១០

កថាខណ្ឌទី១៖ ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិតាមការចរចា....................១១

១.១. មូលដ្ឋាននៃការចរចា....................១២

១.២. អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការចរចា....................១៤

១.៣. នីតិវិធីនៃការចរចា....................១៦

១.៣.១. ដំណាក់កាលត្រៀម....................១៦

១.៣.២. ការប្រព្រឹត្តទៅនៃការចរចា....................១៦

១.៣.៣. គម្រោងនៃការចរចា....................១៧

១.៣.៤. ការប្រតិបត្តិចរចារផ្សះផ្សា ១៨
១.៤. គុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិនៃការចរចា ១៨
១.៤.១. គុណសម្បត្តិ ១៨
១.៤.២. គុណវិបត្តិ ១៩
កថាខណ្ឌទី២៖ ការសម្រុះសម្រួល និងសន្ធានកម្ម (Good Offices and Mediation) ២០
២.១. ការសម្រុះសម្រួល (Good Offices) ២១
២.២. សន្ធានកម្ម (Mediation) ២២
កថាខណ្ឌទី៣៖ ការអង្កេត (Inquiry) ២៤
៣.១. សញ្ញាណនៃការអង្កេត ២៤
៣.២. ដំណើរការនៃការអង្កេត ២៤
កថាខណ្ឌទី៤៖ ការផ្សះផ្សា (Conciliation) ២៦
៤.១. សញ្ញាណនៃការផ្សះផ្សា ២៥
៤.២. នីតិវិធី និងដំណើរការផ្សះផ្សា ២៦
ផ្នែកទី២៖ ដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ២៨
កថាខណ្ឌទី១៖ តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល (PCA) ២៨
១.១. សញ្ញាណនៃការបង្កើត ២៨
១.២. សមាជិកអាជ្ញាកណ្តាល ២៨
១.៣. រចនាសម្ព័ន្ធ ២៩
១.៣.១. ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល ២៩
១.៣.២. អគ្គលេខាធិការ ៣០
១.៣.៣. ការិយាល័យអន្តរជាតិ ៣០
កថាខណ្ឌទី២៖ តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (PCIJ) ៣០
២.១. សញ្ញាណនៃការបង្កើត ៣០
២.២. សមាសភាពចៅក្រម ៣១
២.៣. នីតិវិធី ៣១
កថាខណ្ឌទី៣៖ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ(ICJ) ៣២
៣.១. សញ្ញាណនៃការបង្កើត ៣២
៣.២. សមាសភាពចៅក្រម ៣៤

៣.២.១. ចៅក្រមនៃតុលាការ ៣៤

៣.២.២. ចៅក្រមបណ្ដោះអាសន្ន (Ad hoc judges) ៣៥

៣.២.៣. វិសមិតភាព ៣៥

៣.៣. ដែនសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងករណីវិវាទ ៣៦

៣.៤. នីតិវិធីនៃបណ្ដឹង........ ៣៦

៣.៤.១. នីតិវិធីជាលាយលក្ខអក្សរ ៣៧

៣.៤.២. នីតិវិធីដោយផ្ទាល់មាត់ ៣៧

៣.៤.៣. ការប្ដឹងទាស់លើកដំបូង ៣៧

៣.៤.៤. ការមិនចូលខ្លួនមកតុលាការ ៣៨

៣.៤.៥. វិធានការបណ្ដោះអាសន្ន ៣៨

៣.៥. វិធីសាស្ត្រដោះស្រាយរឿងក្ដី........ ៣៨

៣.៥.១. សេចក្ដីសម្រេច........ ៣៩

៣.៦. ការបកស្រាយសាលក្រម ៣៩

ជំពូកទី៣៖ ករណីសិក្សាស្ដីពីដំណោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិ ៤០

ផ្នែកទី១៖ ករណីសិក្សាស្ដីពីដំណោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិ តាមប្រព័ន្ធតុលាការ ៤០

កថាខណ្ឌទី១៖ វិវាទព្រំដែនរវាង បូគីណាហ្វាសសូ និង នីហ្សេរ ដែល

ដោះស្រាយដោយតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ៤០

១.១. សញ្ញាណនៃវិវាទ........ ៤០

១.២. គូភាគីក្នុងរឿងក្ដី........ ៤០

១.២.១. ប្រទេស បូគីណា ហ្វាសសូ (Bukina Faso) ៤០

១.២.២. ប្រទេស នីហ្សេរ (Niger) ៤១

១.៣. សេចក្ដីប្រកាសរួមរបស់គូភាគី ៤១

១.៤. ការទាមទាររបស់ភាគីក្នុងរឿងក្ដី ៤១

១.៤.១. ការទាមទាររបស់ ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូ (Burkina Faso) ៤១

១.៤.២. ការទាមទាររបស់ប្រទេស នីហ្សេរ (Niger) ៤៤

១.៥. ដំណើរការរឿងក្ដី ៤៥

១.៦. សមាសភាពចៅក្រមកាត់ក្ដី ៤៥

១.៧. សេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការ........ ៤៥

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន..៤៨
អនុសាសន៍ ៥០
ឯកសារយោង
ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្តីផ្តើម

ក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ មនុស្សមិនអាចរស់នៅតែម្នាក់ឯងបានឡើយ គឺតែងមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមក។ ការទាក់ទងគ្នានេះ ច្រើនជួបភាពមិនចុះសម្រុងគ្នា ដែលធ្វើឲ្យកើតមានឡើងនូវជម្លោះ ដោយភាគីខ្លះចង់កេងយកចំណេញ ឬឈ្លៀតឱកាសទាញយកផលប្រយោជន៍ពីភាគីម្ខាងទៀត។ យ៉ាងណាមិញ នៅក្នុងឆាកអន្តរជាតិ ក៏មិនខុសពីសង្គមជាតិ និងគ្រួសារប៉ុន្មានដែរ បញ្ហាជម្លោះរមែងកើតឡើងជៀសមិនរួច គ្រាន់តែជម្លោះខ្លះមានទំហំធំ ឬតូច ឬមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ ឬធូរស្រាលប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុនេះហើយ ទើបនៅក្នុងឆាកអន្តរជាតិតែងមានបញ្ហាជម្លោះកើតឡើងមិនចេះចប់ ដូចជាសង្គ្រាមលោកលើកទី១ សង្គ្រាមលោកលើកទី២ សង្គ្រាមត្រជាក់ និងបញ្ហាជម្លោះតាមព្រំដែនគោក ឬព្រំដែនទឹកជាដើម (ករណី កម្ពុជា-ថៃ ស្តីពីបញ្ហាប្រាសាទព្រះវិហារ និងបញ្ហាសមុទ្រចិនខាងត្បូង រវាងប្រទេសចិន វៀតណាម ហ្វីលីពីន ម៉ាឡេស៊ី ប្រ៊ុយណេដារុយហ្សាឡឹមជាដើម)។ ជាការពិតណាស់ ជម្លោះទាំងនេះបានធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សង្គមអន្តរជាតិទាំងមូល ជាពិសេសបញ្ហាជីវភាពរបស់ប្រជាជន។ ក្នុងការទ្រទ្រង់ស្ថានការជម្លោះទាំងនេះ គឺមានតែអង្គការអន្តរជាតិទេ ដែលដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការជួយដល់ការស្វែងរកដំណោះស្រាយ ជូនរដ្ឋជម្លោះ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការស្រាវជ្រាវនេះគឺផ្តោតសំខាន់ទៅលើយន្តការនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋ។ តើមាននីតិវិធីបែបណាខ្លះក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ? តើនរណាជាអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិនេះ?

ជម្លោះអន្តរជាតិ ត្រូវបានចាត់ទុកជាបញ្ហាសំខាន់មួយ ដែលប្រទេសទាំងឡាយនៅលើពិភពលោកយកចិត្តទុកដាក់ ព្រមទាំងស្វះស្វែងរកដំណោះស្រាយ ឬពឹងពាក់ប្រទេសដ៏ទៃឲ្យជួយអន្តរាគមន៍ដើម្បីបញ្ចប់ជម្លោះ។ កាលណាមានជម្លោះកើតឡើងលើប្រទេសណាមួយ គឺធ្វើឲ្យប្រទេសនោះបាត់បង់ផលប្រយោជន៍ជាច្រើនដូចជា វិស័យសេដ្ឋកិច្ច ទេសចរណ៍ និងវិស័យនយោបាយជាដើម។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើជម្លោះបានកើតឡើងហើយនោះ គឺមានតែធ្វើការដោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់តែទើបជាយន្តការមួយចាកផុតពីការប្រើប្រាស់អាវុធ។ នៅក្នុងយន្តការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិនេះដែរ គឺមានយន្តការពីរប្រភេទ ដែលប្រទេសនានានៅលើពិភពលោកច្រើនយកមកដោះស្រាយ រួមមានដូចជា ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ និងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ។

ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ គឺជាវិធីសាស្ត្រមួយដែលប្រទេសជាច្រើនបានយកមកប្រើប្រាស់ហើយទទួលបានជោគជ័យ។ ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការមានច្រើនបែប ដែលភាគីជម្លោះអាចជ្រើសរើសយកមកដោះស្រាយមានដូចជា ការចរចា ការសម្រុះសម្រួលនិងសន្ធានកម្ម ការអង្កេត និងការផ្សះផ្សា។ នៅក្នុងដំណោះស្រាយទាំងនេះ គេ

ឃើញមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសម៉ានីល ស្តីពីការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធីនាឆ្នាំ១៩៨២ និងមានចែងនៅក្នុងមាត្រា៣៣ ធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិជាដើម។ ចំពោះការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីទាំងនេះ គឺមានគោលបំណងធ្វើយ៉ាងណាឲ្យរដ្ឋទាំងឡាយធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះដោយយុត្តិធម៌ សន្តិភាព និងសន្តិសុខ។ ការដោះស្រាយបែបនេះផ្តល់នូវគុណសម្បត្តិជាច្រើនដូចជា ភាពឆាប់រហ័ស ភាពឯកជន ភាពបត់បែន និងចំណេញដល់ហិរញ្ញវត្ថុផងដែរ។

រីឯការការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការវិញ ក៏ជានីតិវិធីមួយដែលធ្វើការដោះស្រាយទៅលើបញ្ហាជម្លោះអន្តរជាតិទាំងឡាយដែលកើតមានឡើងផងដែរ។ ភាគីជម្លោះអាចធ្វើការជ្រើសរើសការដោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការក៏បានដែរ ប៉ុន្តែប្រសិនបើការដោះស្រាយជម្លោះនេះមិនអាចទៅរួចនោះ គឺមានវិធីតែមួយគត់សម្រាប់ដោះស្រាយ គឺការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ។ ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ រួមមានដូចជាតាមតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល(PCA) តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ(PCIJ) និងតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ(ICJ)ជាដើម។ ចំណុចពិសេសនៃការការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ គឺតុលាការមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការសម្រេចដោយផ្អែកលើវិធានច្បាប់អន្តរជាតិ និងចាប់បង្ខំឲ្យភាគីជម្លោះត្រូវតែធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះ ហើយនៅពេលដែលតុលាការសម្រេចសេចក្តីគឺចាប់បង្ខំឲ្យគូភាគីអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចនេះតែម្តង។ ចំណែកឯសេចក្តីសម្រេចក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ គឺពុំមានលក្ខណៈចាប់បង្ខំឲ្យគូភាគីអនុវត្តឡើយ។ នៅក្នុងកិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះ យើងខ្ញុំបានបែងចែកជាបីជំពូកដោយៈ

ជំពូកទី១៖ ស្តីពីទិដ្ឋភាពទូទៅនៃដំណោះស្រាយស្តីពីជម្លោះអន្តរជាតិ ដែលនៅក្នុងនោះចែកជាពីរផ្នែកគឺផ្នែកទី១៖ និយាយរៀបរាប់អំពីប្រវត្តិនៃការដោះស្រាយជម្លោះកន្លងមក និងផ្នែកទី២៖ ការដោះស្រាយជម្លោះនាពេលបច្ចុប្បន្ន។

ជំពូកទី២៖ ស្តីពីយន្តការដោះស្រាយជម្លោះរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋ ដែលនៅក្នុងនោះចែកជាពីរផ្នែកគឺផ្នែកទី១៖ រៀបរាប់អំពីការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ និង ផ្នែកទី២៖ ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ។

ជំពូកទី៣៖ ស្តីពីករណីសិក្សាដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ ដោយលើកយកឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងមួយចំនួនទាក់ទងនឹងជម្លោះដែលកើតឡើងកន្លងមក។ ដើម្បីឲ្យកាន់តែយល់ច្បាស់និងស៊ីជម្រៅអំពីប្រធានបទនេះ យើងខ្ញុំនឹងសិក្សាលម្អិតអំពីជំពូកនីមួយៗបន្ថែមទៀត។

ជំពូកទី១ ៖ ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃដំណោះស្រាយស្តីពីជម្លោះអន្តរជាតិ

ផ្នែកទី១ ៖ ប្រវត្តិនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ

នៅលើពិភពលោកយើងនេះ ដោយមានការវិវត្តន៍និងរីកចម្រើនផ្នែកវប្បធម៌ អរិយធម៌ របស់មនុស្សជាតិ បានធ្វើអោយមនុស្សយើង ដែលពីមុនធ្លាប់រស់នៅជា បក្ស ជាពួក ជាក្រុម ឬកុលសម្ព័ន្ធ ឥឡូវនេះបានធ្វើការផ្លាស់ប្តូរមករស់នៅ តាមបែបជាបណ្តុំមនុស្សមួយក្រុមធំ ហើយមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមកដែលគេឲ្យឈ្មោះថាសង្គមជាតិ។ នៅក្នុងសង្គមមនុស្សនេះផងដែរ ចាំបាច់ត្រូវតែមានប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ ច្បាប់ ដែលជាវិធានសម្រាប់ធ្វើការគ្រប់គ្រងដើម្បីជានាឲ្យប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅត្រឹមត្រូវនិងសមរម្យ។ ការវិវត្តន៍នៃសង្គមនេះហើយបានធ្វើឲ្យមនុស្សទាមទារនូវការដឹកនាំគ្រប់គ្រងទឹកដីរហូតដល់ការបង្កើតបានជារដ្ឋ ដូចជារដ្ឋបុរាណក្រិច រដ្ឋស្ប៉ាតា បុរីអាតែន និងរដ្ឋរ៉ូម។

សង្គមមនុស្សបានវិវត្តន៍ទៅជារដ្ឋមួយ ដែលជាអង្គស្របច្បាប់មានដែនដី ប្រជាជនរស់នៅ រដ្ឋបាលគ្រប់គ្រង ឬរដ្ឋាភិបាល មានអធិបតេយ្យ និងមានការទទួលស្គាល់ពីរដ្ឋដ៏ទៃទៀត។

ការកកើតរដ្ឋឯករាជ្យដំបូងបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថា ការធ្វើទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋ គឺមានតាំងពីសម័យបុរាណក្រិចមកម្ល៉េះ។ ទោះជានៅសម័យដែលបុរីអាតែន មានទំនាក់ទំនងជាមួយរដ្ឋស្ប៉ាតាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏រដ្ឋទាំងពីរនេះពុំមានទំនាក់ទំនងល្អប្រសើរឡើយ។ គេឃើញក្នុងសម័យនោះការធ្វើទំនាក់ទំនង រវាងរដ្ឋមានលើវិស័យ ពាណិជ្ជកម្ម វប្បធម៌ អរិយធម៌ សេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយ។ រីឯការធ្វើទំនាក់ទំនងរវាង រដ្ឋបុរាណក្រិច រ៉ូម៉ាំង ចិន និងឥណ្ឌា មានប្រភពវប្បធម៌ អរិយធម៌ ចំណាស់ជាងគេ ហើយបានធ្វើឲ្យប្រទេសនានានៅលើពិភពលោកយកគម្រាប់តាម។

កថាខណ្ឌទី១ ៖ ការកកើតរដ្ឋ

រដ្ឋមួយអាចកកើតមានឡើង តាមរយៈការបង្កើតជាអង្គការនយោបាយ របស់ខ្លួននៅលើដែនដីមួយដែលគ្មានម្ចាស់ (Terra nullius) ដោយប្រើវិធីនៃការកាន់កាប់ជាក់ស្តែង ឬដោយគ្រាន់តែដោតទង់ជាតិរបស់ខ្លួនមុនគេ និងធ្វើសកម្មភាពមួយចំនួនដែលតំណាងឲ្យអធិបតេយ្យរបស់រដ្ឋលើដែនដីនោះ។ ប៉ុន្តែនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះទឹកដីបែបនេះពុំមានសេសសល់ទៀតឡើយ ហេតុនេះរដ្ឋបង្កើតថ្មី អាចធ្វើទៅបានតាមរយៈការធ្វើអបគមន៍ ឬការប្រមូលផ្តុំគ្នានៃបណ្តាលរដ្ឋជាច្រើនមកជារដ្ឋតែមួយ ឬការរួចផុតពីអាណានិគម និងតាមរយៈការបំបែករដ្ឋចេញពីរដ្ឋណាមួយដែលមានស្រាប់។

១.១. ការធ្វើអបគមន៍

អបគមន៍មានន័យថា ប្រជាជនចំណែកណាមួយដែលរស់នៅលើទឹកដីណាមួយមានស្រាប់ បានធ្វើការទាមទារបង្កើតរដ្ឋថ្មីមួយដែលមានឯករាជ្យភាពពីមុននោះ។ អំពើនេះវាតែងតែធ្វើអោយមានផលប៉ះពាល់ដល់គោលការណ៍នៃបូរណភាពដែនដីរបស់រដ្ឋ ដូច្នេះវាមិនអាចអោយគេទទួលយល់ព្រមបានឡើយ។ ជាក់ស្តែងដូចជាការប៉ុនប៉ងធ្វើអបគមន៍នៃ ខេត្តកាតង់ហ្គា ដែលជាតំបន់មានរ៉ែត្បូងច្រើន ចេញពីប្រទេសកុងហ្គោនាឆ្នាំ១៩៦០ និងខេត្តប៊ីយ៉ាហ្វ្រា ចេញពីប្រទេស នីហ្សេរីយ៉ា (១៩៦៧-១៩៦៩) ត្រូវទទួលបរាជ័យ ដោយសារក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខបានចេញនូវដំណោះស្រាយមិនទទួលស្គាល់អបគមន៍អស់ទាំងនោះ។ ក៏ប៉ុន្តែអបគមន៍ គឺជាកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋ លើកលែងតែមានជម្លោះយោធា ដែលមានលក្ខណៈអន្តរជាតិ ទើបអាចមានអន្តរាគមន៍ពីខាងក្រៅ ជាពិសេសមានលក្ខណៈនយោបាយសុទ្ធសាធ។ កត្តានេះហើយទើបមានអបគមន៍មួយចំនួន បានបង្កអោយមានការបង្កើតរដ្ឋ។ ឧទាហរណ៍: បង់ក្លាដែស(Bangladesh) នៅឆ្នាំ ១៩៧០។

១.២. ការប្រមូលផ្តុំបណ្តារដ្ឋ

រដ្ឋមួយដែលកើតចេញពីរដ្ឋឯករាជ្យជាច្រើន បានសម្រេចប្រមូលផ្តុំគ្នាធ្វើជារដ្ឋតែមួយឲ្យឈ្មោះថារដ្ឋសហព័ន្ធ។ ជាក់ស្តែងដូចជាសម្ព័ន្ធរដ្ឋ ដែលបាននាំគ្នាបង្កើតជាសហរដ្ឋអាមេរិចនាឆ្នាំ ១៧៨៧ និងរដ្ឋសម្ព័ន្ធមួយទៀត ដែលបានក្លាយទៅជារដ្ឋសហព័ន្ធអាឡឺម៉ង់នាឆ្នាំ ១៨៦៦។

១.៣. ការរួចផុតពីអាណានិគម

ជាប្រភពដើមនៃការកកើតរដ្ឋឯករាជ្យថ្មីៗ នៅសតវត្សទី ១៩ និង២០។ នៅពេលនោះហើយដែលគោលការណ៍សញ្ជាតិ និង បន្ទាប់មកគោលការណ៍នៃសិទ្ធិស្វ័យសម្រេច របស់ប្រជាជន ត្រូវបានប្រកាសនៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិ មាត្រា ១-២ និងមាត្រា ៥៥។ គោលការណ៍ទាំងនេះជំរុញអោយប្រជាជនដែលស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតត្រាជិះជាន់ និងកេងប្រវ័ញ្ចពីបរទេស អាចរំដោះខ្លួន ហើយបង្កើតបានជារដ្ឋឯករាជ្យ។ ជាក់ស្តែងករណីទីម័រខាងកើតជាដើម។

១.៤. ការបំបែករដ្ឋ

ការបំបែករដ្ឋ គឺជារដ្ឋមួយដែលមានពីមុនមក បានបែកចេញពីគ្នា ហើយរលាយបាត់ ដោយមានការកកើតជារដ្ឋឯករាជ្យថ្មីជាច្រើននៅលើទឹកដីរបស់រដ្ឋចាស់នោះ។ ឧទាហរណ៍៖ អតីតរដ្ឋឆេកូស្លូវាគី បានក្លាយទៅជារដ្ឋថ្មី ២ គឺ សាធារណៈរដ្ឋឆេក និងប្រទេសស្លូវាគី។

កថាខណ្ឌទី២ ៖ សញ្ញាណនៃការដោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិ

ការបង្កើតតុលាការមួយឡើង ក្នុងគោលបំណងជាតំណាងឲ្យមានការអភិវឌ្ឍដ៏យូរអង្វែង ហើយជាវិធីសាស្ត្រមួយដ៏ល្អបំផុតសម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធី ដែលប្រភពទាំងនេះមានតាំងពីយូរណាស់មកហើយ។

ជាងនេះទៅទៀតមាត្រា ៣៣ ធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិ បានចែងពីវិធីសាស្ត្រសម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធីជាច្រើនដូចជា៖ ការចរចា ការចុះអង្កេត សន្ធានកម្ម ការផ្សះផ្សា មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ យុត្តាធិការតុលាការ តាមរយៈភ្នាក់ងារតំបន់ ឬតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងណាមួយ ហើយការសម្រុះសម្រួលក៏ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងនីតិវិធីទាំងនេះដែរ។ ក្នុងចំណោមវិធីសាស្ត្រទាំងនេះ តម្រូវឲ្យមានការអន្តរាគមន៍ពីតតិយភាគីជាមិនខាន។ ឧទាហរណ៍៖ ការដោះស្រាយជម្លោះដោយការប្រើប្រាស់ សន្ធានកម្ម ចាំបាច់ត្រូវតែមានការចូលអន្តរាគមន៍ពីភាគីទីបី។ បន្ថែមពីនេះទៅទៀត មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យក៏ជានីតិវិធីមួយដែលល្អផងដែរ ដែលភាគីជម្លោះទាំងពីរសម្រេចប្រគល់សិទ្ធិទៅឲ្យភាគីអព្យាក្រឹតក្នុងការដោះស្រាយ ហើយការដោះស្រាយបែបនេះតែងសម្រេចបាន។ ជាការពិតការដោះស្រាយចុងក្រោយគឺធ្វើឡើង តាមរយៈការប្រើប្រាស់ស្ថាប័នតុលាការ ហើយមានតែតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (ICJ) ជាអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចប៉ុន្តែលើកលែងតែករណីរឿងក្តីទាំងឡាយណាដែលភាគីជម្លោះ បានកំណត់ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចដោះស្រាយជាមុន។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រវត្តិនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ បានកំណត់កាលបរិច្ឆេទត្រឹមសន្ធិសញ្ញាចាយ(Jay Treaty) នៅក្នុងឆ្នាំ ១៧៩៤ រវាង សហរដ្ឋអាមេរិក និងចក្រភពអង់គ្លេស។ សន្ធិសញ្ញា មិត្តភាព សន្តិភាព ពាណិជ្ជកម្ម នាវាចរណ៍ បង្កើតឡើងដោយគណៈកម្មការចម្រុះបីរូប ដែលមានសមាសភាពចេញពីសហរដ្ឋអាមេរិក និងចក្រភពអង់គ្លេស ដែលគណៈកម្មការនេះនឹងធ្វើការដោះស្រាយទៅលើសំណួរជាច្រើន ដែលភាគីទាំងពីរមិនទាន់បានព្រមព្រៀងគ្នាតាមរយៈការចរចា។ ប៉ុន្មានឆ្នាំក្រោយមក វិវាទនេះនៅតែមិនអាចដោះស្រាយរួច រហូតដល់មានការស្នើរសុំឲ្យមានការអន្តរាគមន៍ពីប្រទេសនៅក្នុងតំបន់អឺរ៉ុប។

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ Alamaba រវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និងចក្រភពអង់គ្លេស ត្រូវបានចាប់ផ្តើមហើយបានដំណើរការបន្តបន្ទាប់។ នៅក្នុងសន្ធិសញ្ញា វ៉ាស៊ីនតោន ១៨៧១ សហរដ្ឋអាមេរិក និងចក្រភពអង់គ្លេស បានប្រគល់ជម្លោះនេះទៅ ឲ្យភាគីអព្យាក្រឹតមួយជាអ្នកដោះស្រាយ ក្នុងកំឡុងពេលសង្គ្រាមផ្ទៃក្នុងរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក។ ប្រមុខដឹកនាំប្រទេសទាំងពីរ បានសម្រេចជ្រើសយកភាគីអព្យាក្រឹតមួយដែលមានសមាជិកប្រាំប្រទេស ដូចជា សហរដ្ឋអាមេរិក(The United States of America), ចក្រភពអង់គ្លេស(United Kingdom), ប្រេស៊ីល(Brazil), អ៊ីតាលី(Italy), និងប្រទេសស្វីស

(Switzerland)។ បន្ទាប់មកគណៈកម្មការថ្មីមួយនេះ បានឲ្យចក្រភពអង់គ្លេស សងសំណងតាមការកំណត់របស់គណៈកម្មការ។

ដំណើរការនេះបានបង្ហាញពីប្រសិទ្ធិភាពនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ ហើយប៉ុន្មានឆ្នាំក្រោយមកនេះ នៅក្នុងសតវត្សទី១៩ គឺមានការបង្កើតឲ្យមានយន្តការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិដូចជា៖

- ការដាក់បញ្ចូលនីតិវិធីមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនៅ ក្នុងសន្ធិសញ្ញានានា ក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋ
- ការដោះស្រាយជម្លោះត្រូវមានការចូលរួមពីតតិយរដ្ឋ
- បង្កើតឲ្យមាននីតិអន្តរជាតិរួមមួយនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ដើម្បីងាយស្រួលដល់ប្រទេសទាំងឡាយក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះ
- ការបង្កើតឲ្យមានអាជ្ញាកណ្តាលអចិន្ត្រៃយ៍អន្តរជាតិមួយ ដើម្បីជៀសវាងកុំឲ្យមានការបង្កើតអាជ្ញាកណ្តាលពិសេស(ad hoc) ក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ។

ផ្នែកទី២ ៖ ស្ថានភាពដោះស្រាយជម្លោះនាពេលបច្ចុប្បន្ន

កថាខណ្ឌទី១ ៖ ការដោះស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ

រដ្ឋមួយចំនួនបានប្រើវិធីដោះស្រាយជម្លោះផ្សេងៗ ដែលជាដំណើរការក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដូចជាអាជ្ញាកណ្តាល និងការសម្រុះសម្រួល ដើម្បីដោះស្រាយជម្លោះនិងការប៉ះទង្គិចគ្នាទៅវិញទៅមកនៅក្នុងទំនាក់ទំនងជាអន្តរជាតិ។ ការស្វែងរកនូវដំណោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការគឺបានផ្តល់នូវភាពងាយស្រួលច្រើន ដល់បណ្តារដ្ឋទាំងអស់ ព្រោះវាចំណាយពេលវេលាតិច ហើយមិនមាននីតិវិធីសាំញ៉ាំច្រើន ជាពិសេសគូភាគីអាចទទួលបាននូវដំណោះស្រាយដ៏សមស្របមួយ ដែលគ្មានអ្នកចាញ់ និងគ្មានអ្នកឈ្នះ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ជម្លោះជាច្រើនបានកើតឡើងជាបន្តបន្ទាប់ដោយសារតែការដណ្តើមទឹកដីគ្នា និងការដណ្តើមផលប្រយោជន៍គ្នាជាដើម ដែលធ្វើឲ្យពិភពលោកកំពុងមានការជ្រួលច្របល់ និងស្វែងរកនូវដំណោះស្រាយដ៏ល្អសម្រាប់គ្រប់គូភាគីវិវាទ។ ទោះជាការដោះស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ វាមានភាពងាយស្រួលក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែវាក៏មានផលវិបាករបស់វាដែរ។ ការសម្រេចសេចក្តីក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការពុំមានអនុភាពចាប់បង្ខំទេ ហើយក៏គ្មានប្រសិទ្ធិភាពយូរដែរ ដែលជាហេតុធ្វើអោយជម្លោះនោះនៅតែកើតឡើងម្តងហើយម្តងទៀត រហូតឈានដល់ដំណាក់កាលដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការដដែល។ ជាទូទៅ រដ្ឋតូចៗរមែងចង់បានការដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការជាជាងការដោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ដោយសារគេយល់ថាឥទ្ធិពលអំណាចនៃប្រទេសធំៗ អាចនឹងជះឥទ្ធិពលទៅលើសកម្មភាពសម្របសម្រួលពីសំណាក់រដ្ឋផ្សេងៗទៀត។

តួយ៉ាងដូចជាជម្លោះព្រំដែន រវាងប្រទេសកម្ពុជា-ថៃ និងជម្លោះសមុទ្រចិនខាងត្បូងរវាងមហាអំណាចអាស៊ីចិន និងប្រទេសផ្សេងៗទៀតក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ប្រទេសថៃ និងប្រទេសចិនសុទ្ធតែចង់ពិភាក្សាស្វែងរកដំណោះស្រាយដោយសន្តិវិធីក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ចំណែកឯប្រទេសផ្សេងទៀត ដែលមានដូចជាកម្ពុជា វៀតណាម ម៉ាឡេស៊ី និងហ្វីលីពីនជាដើមនោះ ចង់ទាមទារឲ្យមានការដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការជាង ព្រោះខ្លួនអាចនឹងទទួលបាននូវយុត្តិធម៌។ តែទោះជាយ៉ាងណា ការដោះស្រាយវិវាទនាពេលបច្ចុប្បន្នគឺសំដៅលើគោលការណ៍រួមមួយគឺ ការដោះស្រាយដោយសន្តិវិធី។

១.១. ការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី

ធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិ ហាមដាច់ខាតមិនឲ្យរដ្ឋទាំងឡាយប្រើកម្លាំងទ័ពក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះឡើយ តែគេអាចរិះរកនូវវិធីផ្សេងៗដើម្បីដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏រដ្ឋទាំងនោះមិនត្រូវបានគេបង្ខិតបង្ខំឲ្យជ្រើសរើសយកនូវវិធីដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីទាំងនោះឡើយ។ កាតព្វកិច្ចនេះត្រូវបានអះអាងបញ្ជាក់ដោយមាត្រា ២ កថាខណ្ឌ៣ និងមាត្រា ៣៣ ធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិ។

គោលការណ៍ខាងលើក៏មានចែងផងដែរនៅក្នុង សេចក្តីប្រកាសម៉ានីល ថ្ងៃទី ១៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨២ ស្តីពីការដោះស្រាយវិវាទដោយសន្តិវិធី។ សេចក្តីប្រកាសនេះ បានអំពាវនាវឲ្យរដ្ឋទាំងអស់មានសេរីភាព ក្នុងការជ្រើសរើសបែបបទនៃការដោះស្រាយវិវាទទៅតាមការចង់បានរបស់ខ្លួន ហើយបែបបទទាំងនោះត្រូវទទួលស្គាល់ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ប៉ុន្តែការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋនេះ បានក្លាយជាគោលការណ៍អន្តរជាតិជាសកលតាំងពីឆ្នាំ ១៨៩៩ មកម្ល៉េះ តាមរយៈអនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេ។ ជាទូទៅ ការដោះស្រាយជម្លោះរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋដោយសន្តិវិធីតែងតែដំណើរការទៅតាមដំណាក់កាលរបស់វា។

នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសរបស់ មហាសន្និបាតសហប្រជាជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិរស់នៅក្នុងសន្តិភាពរបស់ប្រជាជន ក្នុងដំណោះស្រាយលេខ ៣១/៩ កាលពីថ្ងៃទី ១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៤ បានអះអាងពីការហាមឃាត់ រាល់ការប្រើប្រាស់កម្លាំងទ័ពមកដោះស្រាយជម្លោះ។ ធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិទទួលស្គាល់ការប្រើប្រាស់កម្លាំងទ័ពតែក្នុងករណីមួយប៉ុណ្ណោះ គឺនៅក្នុងករណីសកម្មភាពយោធាដោយបង្ខំ ដើម្បីការពារខ្លួនស្របច្បាប់ជាឯកត្តជន ឬជាសមូហភាព ឬក៏ជាសកម្មភាពដោយបង្ខំនោះគឺត្រូវរៀបចំដោយអង្គការតំបន់។

១.២. សេរីភាពក្នុងការស្វែងរកវិធីដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី

លក្ខណៈដាច់ខាតនៃការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីនេះ ក៏មានបញ្ជាក់ផងដែរនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសទាក់ទងទងទៅនឹងគោលការណ៍នៃច្បាប់អន្តរជាតិ ស្តីពីទំនាក់ទំនងជាមិត្តភាព និងសហប្រតិបត្តិការ ដែលអនុម័តដោយមហាសន្និបាតនៃសហប្រជាជាតិ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៧០។ រដ្ឋភាគច្រើនដោះស្រាយជម្លោះទៅតាមអនុសញ្ញាពហុភាគី។

ឧទាហរណ៍៖ អនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេ ឆ្នាំ១៨៩៩ និង១៩០៧ និងកតិកាសញ្ញា Bogota ថ្ងៃទី ៣០ ខែមេសាឆ្នាំ១៩៤៨ សើរើឡើងវិញដោយពីធីសារ Buenos Aires ឆ្នាំ១៩៦៤នៅអាមេរិកឡាទីន។

ការជ្រើសរើសដំណោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី រដ្ឋស្ម័គ្រចិត្តជ្រើសរើសយកវិធីនយោបាយ ជាជាងយកវិធីគតិយុត្តមកដោះស្រាយ ដើម្បីរក្សាអធិបតេយ្យរបស់ខ្លួន។ តាមធម្មតា រាល់ជម្លោះទាំងអស់មានលក្ខណៈនយោបាយផង និងលក្ខណៈគតិយុត្តផង។ នៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិ ក៏មានចែងផងដែរថា គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយ នៃធម្មនុញ្ញបច្ចុប្បន្នរបស់ខ្លួន ហាមឃាត់មិនអោយសមាជិកទាំងឡាយ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ប្រគល់ការដោះស្រាយ នៃការខ្វែងគំនិតយោបល់របស់ខ្លួន ទៅតុលាការដទៃទៀត ដោយសំអាងទៅកិច្ចព្រមព្រៀងដែលមានរួចមកហើយ ឬដែលនឹងអាចសំរេចបានទៅអនាគតនោះទេ។[1]

កថាខណ្ឌទី ២៖ ដំណោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការ

ជាធម្មតានៅពេលដែលមានជម្លោះ គេតែងស្វែងរកនូវដំណោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការអោយអស់ពីលទ្ធភាពសិន បើយន្តការនោះវាគ្មានប្រសិទ្ធភាពទេ ទើបគេស្វែងរកនូវការអន្តរាគមន៍ពីសំណាក់អំណាចតុលាការ។ កាលពីឆ្នាំ ១៨៩៩ រដ្ឋមានយន្តការតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល (PCA) ប៉ុន្តែក្រោយពីសង្គ្រាមលើកទី១បញ្ចប់ទៅ យន្តការថ្មីមួយទៀត គឺតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ(PCIJ) ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដែលបន្តយុត្តាធិការរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៤៦។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៤៦ មក គឺក្រោយលោកលើកទី២ យន្តការដែលមានប្រសិទ្ធិភាពបំផុតសម្រាប់ដោះស្រាយនូវវិវាទអន្តរជាតិនោះគឺ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (ICJ) ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងទីក្រុងឡាអេប្រទេសហូឡង់។ រដ្ឋនានា បានដាក់ជម្លោះរបស់ខ្លួនទៅក្នុងតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិជាបន្តបន្ទាប់ ហើយការដោះស្រាយមានប្រសិទ្ធិភាពជាក់ស្តែង បើទោះបីជានីតិវិធី មានភាពយូរបន្តិចក្តី។ ការកើតឡើងនៃជម្លោះបន្តបន្ទាប់ គឺមូលហេតុបណ្តាលមកពីបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិទ្យាកាន់តែទំនើប ការដណ្តើមផលប្រយោជន៍គ្នា ការប្រកួតប្រជែងនូវមនោគមវិជ្ជានយោបាយ គឺសុទ្ធតែជាមូលហេតុចម្បងនៃជម្លោះដែលកើតមានឡើងនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ យ៉ាងណាក្តី ប្រទេសមហាអំណាចមួយចំនួន ក៏

[1] មាត្រា ៩៥ ធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិ

មិនចង់ជ្រើសរើសយកយុត្តាធិការតាមផ្លូវតុលាការដែរ ដោយសារចង់ប្រើអំណាចរបស់ខ្លួន ដើម្បីទាញយកផលប្រយោជន៍ច្រើនពីបណ្តារដ្ឋតូចៗ ដែលមានតួរយ៉ាងដូចជាប្រទេសចិនជាដើម ដែលកំពុងតែមានជម្លោះក្នុងសមុទ្រចិនខាងត្បូងជាឧទាហរណ៍ស្រាប់។ បច្ចុប្បន្ននេះ មានរឿងក្តីចំនួន ១៣ មកពីបណ្តារដ្ឋផ្សេងៗនៅលើពិភពលោក កំពុងដំណើរការនៅក្នុងតុលាការយុត្តិធម៌អន្តជាតិ។[2] ដូចនេះហើយ យើងឃើញថានាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ យន្តការដោះស្រាយជម្លោះតាមផ្លូវតុលាការមានប្រសិទ្ធិភាពបំផុត គឺមានតែតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិនេះហើយ ព្រោះថាវាជាស្ថាប័នកំពូលមួយក្នុងចំណោមស្ថាប័នផ្សេងទៀតរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលមានរដ្ឋជាច្រើនទទួលស្គាល់។ ហើយសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ គឺមានអនុភាពចាប់បង្ខំ ប្រសិនបើរដ្ឋផ្សេងៗមិនទទួលស្គាល់នូវសេចក្តីសម្រេចនេះទេ ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខគឺជាអ្នកចាប់បង្ខំអោយអនុវត្តនូវសេចក្តីសម្រេចនេះ។

[2] http://www.icj-cij.org (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី ៩ ខែមិថុនា ២០១៤)

ជំពូកទី២៖ យន្តការនៃការដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ

ផ្នែកទី១៖ ដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ

ជម្លោះ ជាបញ្ហាមួយដែលអន្តរជាតិមិនអាចជៀសវាងបាននៅក្នុងជីវភាពរស់នៅ។ ជម្លោះអន្តរជាតិអាចកើតឡើង នៅពេលមនុស្សមានអន្តរកម្មជាមួយគ្នា ដែលភាគច្រើនកើតឡើងរវាងប្រទេសទាំងឡាយនៅលើពិភពលោក។

ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិតាមផ្លូវច្បាប់ ជាយន្តការមួយដែលប្រទេសទាំងអស់នៅលើពិភពលោកបានយកមកអនុវត្តន៏។យ៉ាងហោចណាស់ ជម្លោះអន្តរជាតិត្រូវបានគេរកឃើញថា មានដំណោះស្រាយជម្លោះចំនួនប្រាំ ដែលប្រទេសទាំងឡាយ នៅលើពិភពលោកនិយមយកមកប្រើប្រាស់រួមមានដូចជា៖ការចរចារ ការសម្រុះសម្រួលនិងសន្ធានកម្ម ការអង្កេត ការផ្សះផ្សារ និងការដោះស្រាយតាមប្រព័ន្ធតុលាការ។ ក្នុងចំនោមយន្តការទាំងប្រាំ ខាងលើ មានតែយន្តការបួនប៉ុណ្ណោះដែលជាយន្តការដោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ។[3]

ប្រភេទទាំងអស់នៃដំណោះស្រាយជម្លោះតាមផ្លូវច្បាប់ លើកលែងតែការចរចាចេញសុទ្ធតែប្រើភាគីទីបីអព្យាក្រឹតម្នាក់ ឬភាគីអព្យាក្រឹតអោយជួយដោះស្រាយជម្លោះរបស់គេ។ ភាគីអព្យាក្រឹតអនុវត្តវិធានខ្លះៗនៅក្នុងអន្តរកម្ម ដែលត្រូវប្រើដោះស្រាយជម្លោះ ដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពហើយមានភាពត្រឹមត្រូវនិង យុត្តិធម៌។ ភាគីអព្យាក្រឹត ជួបជាមួយភាគីស្ថិតនៅក្នុងជម្លោះដើម្បីរកអោយឃើញថា តើជម្លោះអំពីអ្វីហើយភាគីអព្យាក្រឹតអាច លើកសំណើអំពីមតិរបស់ខ្លួនស្តីពីជម្លោះនិង អាចធ្វើសេចក្តីសម្រេចថាតើស្ថានភាពរបស់ភាគីណាដែលត្រឹមត្រូវ។ នៅក្នុងប្រភេទដំណោះស្រាយជម្លោះនីមួយៗដែលទាក់ទងភាគីអព្យាក្រឹត ការសំខាន់គឺភាគីអព្យាក្រឹតត្រូវតែមិនលំអៀង។ ប្រសិនបើភាគីអព្យាក្រឹត លំអៀងទៅរកភាគីណាមួយដោយសារហេតុផលអ្វីក្រៅពីមូលហេតុនៃការទាមទាររបស់ភាគីសាមី ពេលនោះភាគីអព្យាក្រឹតពិតជាមិន "អព្យាក្រឹត" ទេ។ ជម្លោះអន្តរជាតិនោះមិនទំនង ជាអាចត្រូវបានដោះស្រាយដោយត្រឹមត្រូវទាល់តែសោះ ហើយទំនុកចិត្តទៅលើទម្រង់ដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិប្រភេទនេះនឹងត្រូវចុះថយ។

គេអាចនិយាយថា វិធីដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិតាមផ្លូវច្បាប់ស្ថិតនៅលើខ្សែមួយ គ្មានដើមគ្មានទីបញ្ចប់ ហើយអំណាចរបស់ភាគីអព្យាក្រឹតចេះតែកើនឡើងកាលបើគេចេះតែធ្វើចលនាទៅមុខលើខ្សែនោះ។ នៅក្នុងការចរចាមិនអាចមានភាគីអព្យាក្រឹតទេ។ មានតែភាគីជម្លោះប៉ុណ្ណោះ

[3]មូលនិធិអាស៊ី. ២០០១. *ដំណោះស្រាយស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ*. ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពអន្តរជាតិ

ដែលចូលរួមក្នុងដំណើរការព្យាយាមដោះស្រាយជម្លោះរបស់ពួកគេ។ នៅក្នុងទម្រង់នៃសន្ធានកម្មភាគច្រើនដែលគេអាចហៅផងដែរបានថាការផ្សះផ្សា ភាគីអព្យាក្រឹតជួបជាមួយភាគីជម្លោះ ហើយដាក់អោយអនុវត្តវិធានជាមូលដ្ឋានស្នើរជូនមតិអំពីចំណុចខ្លាំង ស្តីពីការលើកហេតុផលមកសំអាងរបស់ភាគីនីមួយៗ ហើយស្នើរឡើងនូវដំណោះស្រាយដែលអាចធ្វើទៅកើត។ នៅក្នុងមជ្ឍត្តវិនិច្ឆ័យវិញ ភាគីទីបីដាក់អោយអនុវត្តវិធានជាមូលដ្ឋាន ហើយអាចស្នើរជូនមតិនិងដំណោះស្រាយប៉ុន្តែភាគីអព្យាក្រឹតធ្វើសកម្មភាពច្រើនជាងមុន ហើយជាក់ស្តែងពិតជាបានធ្វើសេចក្តីសម្រេចអំពីជម្លោះអន្តរជាតិនោះ។ ប្រសិនបើភាគីជ្រើសយកមជ្ឍត្តវិនិច្ឆ័យដែលមិនបាច់ប្រតិបត្តិតាម ពួកគេមិនបាច់យល់ព្រមទទួលយកសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឍត្តករសោះឡើយ ហើយពួកគេនៅតែអាចឡើងតុលាការបានដដែល។ ក៏ប៉ុន្តែប្រសិនបើភាគីជ្រើសរើសយកមជ្ឍត្តវិនិច្ឆ័យដែលប្រតិបត្តិតាម ពួកគេត្រូវព្រមទទួលយកសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឍត្តវិនិច្ឆ័យរបស់មជ្ឍត្តករ ដែលជាទូទៅអាចដាក់អោយអនុវត្តតាមបាននៅតុលាការ។ ហើយនៅក្នុងដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិតាមប្រព័ន្ធតុលាការ ចៅក្រមជាអ្នកដាក់អោយអនុវត្តវិធានជាមូលដ្ឋាន អាចស្នើរជូនមតិ និងដំណោះស្រាយហើយធ្វើសេចក្តីសម្រេចស្តីពីជម្លោះដែលភាគីត្រូវប្រតិបត្តិតាម។

ដើម្បីអោយកាន់តែយល់ច្បាស់ ពីការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការគឺមាននីតិវិធីជាច្រើនដូចជា ការចរចា ការសម្រុះសម្រួលនិងសន្ធានកម្ម ការអង្កេត និងការផ្សះផ្សា។

កថាខណ្ឌទី១៖ ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិតាមការចរចា

ជម្លោះមួយត្រូវបានអោយនិយមន័យយ៉ាងប្រាកដប្រជាមួយ ដែលជាការមិនព្រមព្រៀងគ្នាទាក់ទងនឹងបញ្ហាអង្គហេតុនៃច្បាប់ ឬនយោបាយនៅពេលការលើកឡើង ឬការអះអាងរបស់ភាគីណាមួយត្រូវបានបដិសេធចោល ការលើកឡើងប្រឆាំងតទល់គ្នា ឬត្រូវបានបដិសេធចោលដោយភាគីម្ខាងទៀត។ បើសិនយើងធ្វើការគិតពិចារណាអោយបានវែងឆ្ងាយ ជម្លោះអន្តរជាតិអាចនៅតែបន្តដរាបណាវាពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហារដ្ឋាភិបាល ស្ថាប័នផ្សេងតួអង្គយុត្តាធិការដែលស្ថិតនៅផ្នែកផ្សេងៗនៅលើពិភពលោកដែលយើងមិនអាចគេចរួច។ ជាការពិតណាស់ ជម្លោះគឺផ្នែកមួយដែលជៀសមិនរួចនៅក្នុងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ ដូចជម្លោះរវាងបុគ្គលឯកជន ដែលមិនអាចជៀសរួចនៅក្នុងទំនាក់ទំនងក្នុងស្រុកដែរ។ ដូចគ្នានេះដែរ រដ្ឋនីមួយៗតែងចង់បានដូចគ្នានូវអ្វីមួយដែលស្ថានភាពនោះបំពេញមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គេ។ លើសពីនេះទៅទៀត មនុស្សទាំងអស់តែងមានភាពមិនចុះសម្រុងនិងគ្នាក្នុងការប្រើប្រាស់ដីធ្លី លុយកាក់ជាដើម។ ដូចគ្នានេះដែរ រដ្ឋនីមួយៗតែងមានជម្លោះ

កើតឡើងដោយការមិនចុះសម្រុងគ្នាក្នុងការប្រើប្រាស់ព្រំប្រទល់ដូចជា ដែនដីគោក ទន្លេ សមុទ្រ និងភ្នំជាដើម។

ការចរចាប្រាកដជាវិធីមួយក្នុងចំណោមវិធីសាស្ត្រនៃការសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ដ៏ចាស់មួយ ដែលបង្កប់អត្ថន័យបំផុត។ សម្រាប់ជម្រើសរបស់រដ្ឋទាំងឡាយ ដែលមានជម្លោះជាមួយគ្នាត្រូវគេផ្តល់អាទិភាពនូវការចរចា ជាមធ្យោបាយមួយដ៏មានសន្តិភាព ដូចពាក្យបុរាណខ្មែរមួយបានពោលថា "**អត្តាហិ អត្តនោនាថោ**" មានន័យថា ខ្លួនទីពឹងខ្លួន គឺថាមុនរដ្ឋដែលមានជម្លោះរត់ទៅពឹងរដ្ឋដ៏ទៃ ឬអង្គការអន្តរជាតិផ្សេង ខ្លួនត្រូវខិតខំប្រឹងធ្វើការដោះស្រាយតាមការចរចាអោយអស់លទ្ធភាពសិន តាមរយៈតំណាងរដ្ឋាភិបាលរៀងៗខ្លួន។ ជាសក្ខីភាព ការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីតាមការចរចាតាមផ្លូវការទូតត្រូវបានគេចែងក្នុងសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិជាច្រើន។

១.១. មូលដ្ឋាននៃការចរចា

ជាក់ស្តែងណាស់ មូលដ្ឋាននៃការចរចាគឺសំដៅទៅដល់មូលដ្ឋានចម្បងមុនឈានទៅដល់ការចរចាផ្លូវការដូចជាភាគីអាចសញ្ជឹងគិតជាមុន ថាតើគូភាគីត្រូវចរចាលើចំណុចណាខ្លះ ជាបឋម ហើយចំនុចទាំងនោះ មានចរចានៅក្នុងសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិណាខ្លះ។ មូលដ្ឋាននៃការចរចាចេញពីទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិនិងសន្ធិសញ្ញាមួយចំនួនផង។មាត្រា៨៤ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ចុះថ្ងៃទី១៥ខែមិនាឆ្នាំ១៩៧៥ បានបើកសិទ្ធិអោយអង្គការអន្តរជាតិសម្រុះសម្រួលចរចារវាង រដ្ឋនិងរដ្ឋ។[4] ភាគីអាចធ្វើការចរចាតាមវិធីសាស្ត្រពីរយ៉ាង៖ទីមួយគឺវិធីសាស្ត្រចរចាបែប**ឈ្នះ-ចាញ់**(win-lose) និងទី២ វិធីសាស្ត្រចរចាបែប **ឈ្នះ-ឈ្នះ**(win-win)។[5]

ជាដំបូងក្នុងដំណាក់ការចចារបែប ឈ្នះ-ចាញ់ភាគីវិវាទសន្មត់ថាមានធនធាន ដែលមានចំនួនជាក់លាក់មួយដែលពួកគេត្រូវបែងចែករវាងគ្នា និងគ្នា។ ប្រសិនបើភាគីម្ខាងទទួលបានកាន់តែច្រើន ភាគីម្ខាងទៀតទទួលបានកាន់តែតិច។ ភាគីនីមួយៗបានកំនត់ជំហររបស់ខ្លួនក្នុងការទទួលយក និងបោះបង់ ប៉ុន្តែការចចាបែប ឈ្នះ-ចាញ់ ភាគីវិវាទនីមួយៗមិនគិតអ្វីទាំងអស់គឺធ្វើយ៉ាងណាយកឈ្នះភាគីម្ខាងទៀតឲ្យបាន។

តាមការសិក្សាយើងអាចលើកយកសេណារីយ៉ូមួយ ដែលរដ្ឋភាគីម្ខាងបានអះអាងថា ខ្លួនបានខាតបង់ទឹកប្រាក់ចំនួន ៥០.០០០.០០០ (ហាសិបលានដុល្លាអាមេរិច) ដោយសារតែរដ្ឋមួយ

[4]មាត្រា៨៤ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ឆ្នាំ១៩៧៥

[5]Roy J.Lewicki, Bruce Barry, David M. Saunders, *សៀវភៅ Essential of Negotiation*, Four Edition 2007

ទៀត។ នៅពេលពួកគេទាំងពីរធ្វើការចរចា ពួកគេប្រាកដជាប្រកាន់ជំហររៀងៗខ្លួនដើម្បីត្រៀមនិងខាតបង់។ ភាគីទាំងពីរនិងព្យាយាមស្វះស្វែងរកមធ្យោបាយដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងគោលបំណងទាញយកប្រយោជន៍ពីរដ្ឋម្ខាងទៀតឲ្យបាន។ ការទាមទាយកប្រយោជន៍រៀងៗខ្លួននេះហៅថា "**ការចរចាបែបឈ្នះចាញ់**"។

ចំនែកឯការចរចាបែប ឈ្នះ-ឈ្នះវិញ ភាគីទាំងពីរមានលក្ខណៈសហការគ្នាក្នុងការចរចាដើម្បីសម្រេចឲ្យបានលទ្ធផលផ្លែផ្កាទាំងសងខាង។ គេត្រូវមានឆន្ទៈទុកចិត្តគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះ។ ភាគីនៃវិវាទត្រូវធ្វើការសម្បទាននូវផលប្រយោជន៍ឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីឲ្យការចរចាទទួលបានជោគជ័យទាំងសងខាង។ បន្ទាប់ពីភាគីបានចរចាដោយប្រកាន់យកការចរចាខាងលើ ពួកគេនឹងរីករាយក្នុងការទទួលយកលទ្ធផលដែលសម្រេចឡើង។

ជាងនេះទៅទៀតនៅពេលភាគីកំពុង មានជម្លោះនឹងគ្នា ដាច់ខាតរដ្ឋទាំងសងខាងត្រូវមានកាតព្វកិច្ចបង្ខំ ឲ្យមានការចរចាកើតឡើង ពីព្រោះនេះគឺជាកម្រិតអប្បបរមាដែលភាគីត្រូវធ្វើឡើងដើម្បីដោះស្រាយជម្លោះរបស់ខ្លួន ដោយសន្តិវិធី។ បែបនេះការចរចាដោយផ្ទាល់រវាងរដ្ឋ ដែលកំពុងមានជម្លោះបង្កើតបានជាបច្ចេកទេសនៃច្បាប់រួម ពោលគឺវាត្រូវបាន គេអនុវត្តនូវរាល់កាលៈទេសៈទាំងអស់ទោះបីគ្មានអត្ថបទបញ្ជាក់ក៏ដោយ។ ការចរចាក៏ជាធាតុផ្សំនៃការសន្យា ដ៏ទូលាយមួយរបស់រដ្ឋ វាគឺជានិវិធីដំបូងហើយចាំបាច់មុនផ្ដើមនីតិវិធីស្មុគស្មាញករណីដូចជាមុនពេលធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិតាមផ្លូវតុលាការ គេតែងបង្ខំឲ្យភាគីជម្លោះធ្វើការចរចាជាមុនសិន។

ចំណែកឯករណី Mavrommatis Palestine Concession (Greece vs United Kingdom) ឆ្នាំ ១៩២៤តុលាការ(PCIJ) បានធ្វើការសម្របសម្រួលឲ្យភាគីរដ្ឋនៅក្នុងជម្លោះគោរពឲ្យបាននូវការទាមទារ ក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីតាមបែបចរចា។[6] នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងឧបតោភាគីដែលធ្វើឡើងដោយសហរដ្ឋអាមេរិច ក្នុងគោលបំណងបញ្ចៀស ជម្លោះយុត្តាធិការដើម្បីមានការគោរពនិងប្រតិបត្តិតាមច្បាប់។[7] ការពិតត្រូវបានបង្ហាញតាមរយៈការចរចា នៅពេលដែលគូភាគីមានឆន្ទៈ ឬមានកាតព្វកិច្ចពិភាក្សាទៅលើបញ្ហាជម្លោះ ដោយប្រើយន្តការតាមបែបចរចា។

ការចរចា ក៏តម្រូវឲ្យមានការចូលរួមពីភាគីច្រើន វាអាស្រ័យទៅលើចំនួនភាគីក្នុងជម្លោះ។ នៅក្នុងពេលថ្មីៗនេះការចូលរួមក្នុងការចរចា តែងកំណត់យកកន្លែងមួយសំរាប់ធ្វើការចរចានោះគឺ

[6] The Settlement of dispute in International Law
[7] The texts of agreements as printed as followed by US-Australia 1982

អង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលមានការអន្តរាគមន៍ពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន(Secretary General)អង្គការសហប្រជាជាតិជាភាគីទីបី ដើម្បីធ្វើការចរចា។

កាតព្វកិច្ចបង្ខំ ឲ្យចរចាមិនដែលមានទម្រង់ច្បាស់លាស់ឡើយ ប៉ុន្តែគេអាចចែកជាកម្រិត។ នៅក្នុងកម្រិតអប្បបរមា កាតព្វកិច្ចបង្ខំឲ្យចរចាដែលជាកតព្វកិច្ចគ្មានលក្ខខណ្ឌមិនត្រឹមតែបង្ខំឲ្យភាគីចាប់ផ្តើមចរចាប៉ុណ្ណោះទេ តែត្រូវបង្ខំឲ្យភាគីបន្តការចរចាហូតទាល់តែ ធ្វើយ៉ាងណាសម្រេចជាផ្លែផ្កាបាន ពោលគឺ សម្រេចមានការព្រមព្រៀងរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធ។ ប្រសិនបើមានការបរាជ័យក្នុងការចរចា តតិយភាគីណាមួយត្រូវធ្វើការផ្ទៀងផ្ទាត់ថា តើភាគីបានគោរពកាតព្វកិច្ចដោយស្មោះត្រង់ហើយឬនៅ ដើម្បីចៀសវាងកុំឲ្យមានការចោទប្រកាន់គ្នាទៅវិញទៅមក។ នៅកម្រិតអតិបរមាវិញ ការសន្យាចូលចរចាឬអន្តរាគមន៍ពីតតិយភាគីបង្កើតបានជាកាតព្វកិច្ចមានលក្ខខណ្ឌ ពោលគឺភាគីមិនអាចមានគំនិតអាក្រក់ ឬធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍ដល់ការចរចាទេ តែភាគីត្រូវធានាធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីធ្វើឲ្យការចរចាដំណើរការបានល្អស្របតាមគោលការណ៍ច្បាប់។[8]

១.២. អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការចរចា

យោងតាមអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញាឆ្នាំ១៩៦៩ ពាក្យថា "ភាគី" សំដៅដល់រដ្ឋដែលទទួលស្គាល់សន្ធិសញ្ញា ហើយសន្ធិសញ្ញានោះបានចូលជាធរមាន។ ដូច្នេះពាក្យថា "ភាគីចរចា" មានន័យថារដ្ឋដែលបានចូលរួមតាក់តែង និងយល់ព្រមលើអត្ថបទនៃសន្ធិសញ្ញា។[9] តើនរណាខ្លះអាចជាភាគីចរចានៅក្នុងជម្លោះអន្តរជាតិមួយ? ការដោះស្រាយជម្លោះក្នុងស្រុកមួយ ជាទូទៅគេច្រើនឲ្យរូបវន្តបុគ្គលនៃជម្លោះផ្ទាល់ ឬមេធាវីតំណាងសម្រាប់ធ្វើការចរចា។[10] មិនខុសអ្វីពីជម្លោះអន្តរជាតិនោះទេ គឺរដ្ឋភាគីនៃជម្លោះជាអ្នកចរចាដោយគ្រាន់តែថា រដ្ឋមិនអាចទៅចរចាទេ ព្រោះរដ្ឋគ្រាន់តែជាឈ្មោះអរូបីតំណាងឲ្យប្រជាជនមួយក្រុម ដែលរស់នៅលើទឹកដីមួយក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំនយោបាយប៉ុណ្ណោះ។ ដូច្នេះហើយទើបគេទាមទាឲ្យមានអ្នកតំណាងមួយដើម្បីធ្វើកិច្ចចរចា ឥស្សរភាពនៃអ្នកចរចាមានភាពប្លែកៗពីគ្នា គឺមានតាំងពី ប្រមុខរដ្ឋ ឬប្រមុខរដ្ឋាភិបាល ប្រធានាធិបតី នាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេស រហូតដល់ភ្នាក់ងារជំនាញសាធារណៈ ដូច

[8] PCIJ រឿងក្តី ចរាចរណ៍ផ្លូវដែករវាង ប្រទេសទុយអានីល និងប៉ូឡូញ ១៥. ១០.១៩៣១

[9]មាត្រា២ អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា ឆ្នាំ១៩៦៩

[10]មាត្រា២ អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា ឆ្នាំ១៩៦៩

ជាឯអគ្គរដ្ឋទូតនិង អ្នកការទូត។ ចំពោះជម្លោះមួយចំនួន រដ្ឋតែងតែជ្រើសរើសបុណ្ណទូតឲ្យធ្វើការចរចាណាមួយជាកំណត់។[11]

ប្រមុខរដ្ឋសំដៅជាពិសេស គឺប្រទេសដែលមានព្រះមហាក្សត្រសោយរាជ្យ ហើយទ្រង់ជាប្រមុខរដ្ឋនៃរដ្ឋមួយ។ ឧទាហរណ៍៖ ព្រះបាទនរោត្តមសីហមុនី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ព្រះមហាក្សត្រី Elizabeth នៃប្រទេសអង់គ្លេសជាដើម។ ចំណែកឯប្រមុខរដ្ឋាភិបាលវិញ ជាក់ស្តែងណាស់សំដៅលើថ្នាក់ដឹកនាំគោលនយោបាយក្បាលម៉ាស៊ីនរបស់ប្រទេស ដែលជានាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬប្រធានាធិបតី។

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស គឺជាគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្នុងការជួយដល់គោលនយោបាយការបរទេសនៃរដ្ឋអធិបតេយ្យមួយ។ រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសភាគច្រើន គេតែងចាត់ទុកមានឋានៈខ្ពស់បន្ទាប់ពីរដ្ឋាភិបាល(អាចបន្ទាប់ពីនាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬប្រធានាធិបតី)។ ដូចជានៅឥណ្ឌា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស សំដៅរដ្ឋមន្ត្រីកិច្ចការផ្ទៃក្រៅ។[12] នៅថ្ងៃទី៤ កុម្ភៈ ២០១១ កម្ពុជា-ថៃ បានបើកកិច្ចប្រជុំស្តីពីគណៈកម្មការចម្រុះសហប្រតិបត្តិការទ្វេភាគីលើកទី៧ ដែលកិច្ចប្រជុំនិងត្រូវផ្តោតលើសហប្រតិបត្តិការរវាងប្រទេសទាំងពីរស្តីពីដំណោះស្រាយព្រំដែន។ កិច្ចប្រជុំគណៈកម្មការចម្រុះលើកទី៧នេះភាគីកម្ពុជាដឹកនាំដោយលោកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហោ ណាំហុង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស រីឯភាគីថៃដឹកនាំដោយលោក កាស៊ិត ភីរម្យ៉ា រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃ ព្រមទាំងមន្ត្រីសំខាន់ៗក្រសួងការបរទេស នៃប្រទេសទាំងពីរផងដែរ។

ចំណែកឯ អ្នកទទួលបានសិទ្ធិប្រទាន ក៏អាចជាអ្នកតំណាងនៅក្នុងការចរចានៃជម្លោះផងដែរ។ ពាក្យថា "សិទ្ធិប្រទាន" មានន័យថា ជាឯកសារដែលចេញពីអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋក្នុងការតែងតាំងបុគ្គលណាម្នាក់ ឬមួយក្រុមដែលតំណាងឲ្យរដ្ឋនៅក្នុងការចរចា អនុម័ត ឬ បញ្ជាក់ភាពត្រឹមត្រូវរបស់អត្ថបទ នៃសន្ធិសញ្ញា សំរាប់បង្ហាញនូវការយល់ព្រមទទួលស្គាល់សន្ធិសញ្ញា ឬបំពេញកិច្ចផ្សេងៗទៀត ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសន្ធិសញ្ញា។ ដូច្នេះ អ្នកទទួលបានសិទ្ធិប្រទានគឺសំដៅទៅលើអ្នកដែលទទួលបានឯកសារ ដែលចេញពីរអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋ ក្នុងការតែងតាំងជាតំណាងពេញកាតព្វកិច្ចនៃការចរចា ឬយើងអាចនិយាយបានថា អ្នកទទួលបានសិទ្ធិប្រទានសំដៅលើបុណ្ណទូត ដែលវចនានុក្រមច្បាប់មានន័យថា បុគ្គលដែលទទួលបានអំណាចពីរដ្ឋាភិបាល

[11]មាត្រា៣ អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់ទំនាក់ទនងការទូត ឆ្នាំ ១៩៦១

[12]External Affair Retrieved from http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_ Minister(ចូលទស្សនាថ្ងៃទី ២៥ ឧសភា ២០១៤)

ក្នុងកិច្ចចរចាណាមួយដើម្បីបំពេញបេសសកម្ម។[13] បុគ្គលដែល ទទួលបានសិទ្ធិប្រទាន ឬបុណ្ណទូត អាចជាមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលជាន់ខ្ពស់ជាដើម។ ទាហរណ៍៖ លោកឧបនាយករមន្ត្រី សុខ អាន បានទទួលសិទ្ធិក្នុងការចរចា និងចូលរួមប្រជុំលើកទី៣៥ នៃគណៈកម្មការបេតិភណ្ឌពិភពលោករបស់អង្គការយ៉ូណេស្កូ នាទីក្រុងប៉ារីសប្រទេសបារាំង ថ្ងៃទី២៦ និង២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១។

១.៣. នីតិវិធីនៃការចរចា

ផ្អែកតាម Harold Saunders "យន្តការសន្តិភាព" (Peace Process) រួមមានបួនចំណុច ខុសគ្នាដូចជា៖ ការកំណត់បញ្ហា (ដំណាក់ការត្រៀម) ការប្រព្រឹត្តទៅនៃការចរចា ការបង្កើតគម្រោងចរចា និងការប្រតិបត្តិចរចាផ្សះផ្សា។ដើម្បីឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅទៅលើចំណុចទាំងបួនខាងលើ យើងនឹងសិក្សាលម្អិតនូវចំណុចមួយៗដូចខាងក្រោម៖[14]

១.៣.១. ដំណាក់កាលត្រៀម

ដំណាក់កាលនេះជាដំណាក់កាលកំណត់នូវបញ្ហា រួមមានការកំណត់ពីគន្លឹះ ធាតុផ្សំនៃជម្លោះ និងការឈានទៅរកទំនាក់ទំនងហេតុនិងផល ព្រមទាំងទំហំនៃបញ្ហាដែលគេស្វែងរកអង្គហេតុ វិភាគច្បាប់ ស្វែងយល់ពីផលប្រយជន៍ និងគោលដៅនៃភាគីជម្លោះ។ ក្នុងការសិក្សាគេទាមទារឲ្យផ្តល់នូវចម្លើយជាក់លាក់មួយឲ្យស្របនឹងបញ្ហាដែលបានកំណត់។ ដូចគ្នានេះដែរ ក្នុងជីវិតនយោបាយគេទាមទារនូវចម្លើយជាក់លាក់មួយ ថាតើត្រូវណែនាំ និងដោះស្រាយយ៉ាងណា? ភាពប្រកួតប្រជែង ក្នុងចំណុចទី១ នេះគឺសម្រាប់ចរចាក្នុងការបង្កើនការយល់ដឹងអំពីកម្រិតខុសៗគ្នានៅក្នុងជម្លោះនៃសហាគមន៍មួយ និងភាពខុសគ្នារវាងសហាគមន៍មួយនិងសហាគមន៍មួយទៀត។ ភាគីជម្លោះកម្រនឹងដើរស្របគ្នា ក្នុងការពង្រឹងការចរចា ហើយវានិងអាចជះឥទ្ធិពលដល់ភាគីម្ខាងទៀត។ជាលទ្ធផល ការបង្កើតឲ្យមានយុត្តសាស្ត្រចរចា ពីការប្រកួតប្រប្រជែង និងជម្លោះទស្សនៈគឺមានសារៈសំខាន់មុនស្ថានភាពទាំងឡាយកើតឡើង ដើម្បីឲ្យការចរចាមួយមានប្រសិទ្ធភាព។

១.៣.២. ការប្រព្រឹត្តទៅនៃការចរចា

ក្នុងដំណាក់កាលទីពីរនេះ ការប្រព្រឹត្តទៅនៃការចរចាក្នុងការរកដំណោះស្រាយ ឬគេអាចគេអាចនិយាយបានថា មុនដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅ "Recommitment Phrase" ។ វាពាក់ព័ន្ធនិងការបង្កើតឲ្យមានយន្តការនៃការចរចា ហើយកាលណាមានការលេចចេញនូវស្ថានភាពអត់ឱន ដើម្បីឲ្យ

---

[13]មាត្រា២ អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា ឆ្នាំ១៩៦៩

[14]Harold Saunders, Prenegotion and Circum-negotiation :Arenas Peace Process,(Washington D.C:United State Institute of Peace Press, 1996

មានការផ្លាស់ប្តូរ រដ្ឋនីមួយៗតែងមានគំនិតនិងល្បិចកលមិនសូវចង់ធ្វើការចរចា ដោយស្មោះត្រង់ទេ។ ក្នុងការចរចាដំណាក់កាលនេះ ការផ្តើមគំនិតចរចាជាផ្លូវការ ត្រូវតែធ្វើការបញ្ចុះបញ្ចូលភាគីជម្លោះថា ផលប្រយោជន៍សំខាន់របស់ពួកគេអាចទទួលយកបានដោយពេញចិត្ត តាមរយៈការចរចានិងផ្សះផ្សា ដែលវាឆ្លើយតបនឹងសំណួរ ដែលបានចោទសួរថា តើគួរតែមានការចរចាដែរឬទេ? តើការចរចាទាំងនេះត្រូវធ្វើឡើងនៅពេលណា? នៅកន្លែងណា? ដោយរបៀបណា? ផ្អែកលើគំនិតរបស់លោក Sauders ការបង្កើតឲ្យមានយន្តការចរចា គឺជាបេះដូងនៃនីតិវិធីចរចា ប្រសិនបើគ្មានការរៀបចំនិងប្រព្រឹត្តទៅនេះទេ នោះការចរចាមិនអាចចាប់ផ្តើមបានឡើយ។ Sauders ក៏បានធ្វើការណែនាំថា មុនពេលការចរចាកើតឡើង ថ្នាក់ដឹកនាំត្រូវធ្វើការវិនិច្ឆ័យលើគន្លឹះបួនចំណុចដូចជា៖

- ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្នមិនបន្តបម្រើផលប្រយោជន៍ភាគីម្ខាងទៀត
- ត្រូវមានការផ្សះផ្សាដោយយុត្តិធម៌បំផុត បើអាចធ្វើបាន
- ត្រូវគិតថាភាគីម្ខាងទៀតនឹងព្រមព្រៀងនូវចំណុចដែលយើងផ្សះផ្សា
- តុល្យភាពនៃកម្លាំងនឹងត្រូវអនុញ្ញាតផ្សះផ្សាដោយយុត្តិធម៌។

ដូច្នេះនៅពេលកិច្ចការចរចាចូលរួមធម្មតា ហើយបានធ្វើតាមការព្រមព្រៀងទៅតាមនីតិវិធីប្រាកដជាឈានរកដំណោះស្រាយបានជាមិនខាន។

១.៣.៣. គម្រោងនៃការចរចា

ចំពោះនីតិវិធីនៃ ការចរចារដោយការប្រមូលពត៌មាន គឺចូលរួមក្នុងការបង្កើតឲ្យមានគម្រោងនៃការចរចា។ នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ គឺសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការបង្កើតឲ្យមានតំណាងប្រទេសសម្រាប់ចរចា យន្តការនៃការព្រមព្រៀង និងការបង្កើតឲ្យមានការ ទទួលយកដោយពិតប្រាកដនូវគោលការណ៍ និងយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីដាក់ចូលក្នុងកិច្ចប្រជុំពិភាក្សាចរចា។

នៅពេលថ្លែងជាទូទៅ គេបង្កើតគោលដៅស្របមួយ ដោយមិនត្រូវការជំនួយពីខាងក្រៅប៉ុន្តែនៅពេល ដែលជម្លោះស្ថិតនៅក្នុងភាពមិនស្របគ្នាខ្លាំង ជាធម្មតាតតិយជនចាំបាច់ត្រូវបង្កើតមជ្ឈដ្ឋានព្រមព្រៀងមួយដែលមានតុល្យភាព និងយកជាការបាន។ ចំណុចដែលលំបាកជាងគេនៅក្នុងដំណាក់កាលទី ៣ នោះគឺសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយរបស់អ្នកចូលរួម អាចទទួលយកបាននៅតុចរចា។

១.៣.៤. ការប្រតិបត្តិចរចាផ្សះផ្សា

រដ្ឋជាភាគីត្រូវព្យាយាមសម្រេចឲ្យបាននូវការទទួលយក នូវដំណោះស្រាយដ៏សមស្របមួយដែលសមហេតុផលតាមរយៈការចរចា។ ក្នុងដំណាក់កាលនេះ ភាគីទាំងសងខាង អាចធ្វើការចរចាដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ឬ ពឹងពាក់ភាគីទី៣ ឲ្យជួយជាសក្ខីភាពក្នុងការជជែកពិភាក្សា និង ជួយសម្រួលក្នុងការ ស្វែងរកដំណោះស្រាយនាំឲ្យមានការទទួលបានផលប្រយោជន៍ទាំងសងខាងក្នុងជំលោះ។ ការប្រមើមើល ពីកម្រិតនៃភាពជោគជ័យនៅក្នុងការចរចា គឺត្រូវពឹងផ្អែកទៅលើបញ្ហាអន្តរជាតិដែលត្រូវបានគេដឹងឮ។ ប្រសិនបើវិវាទមានការភាន់ច្រឡំ ពេលនោះ ប្រធានបទនៃការចរចា ក្លាយទៅជាធម្មតា។

ទោះបីជានៅក្នុងដំណាក់កាលចរចាផ្សះផ្សា ជាដំណាក់កាលនៃការបញ្ចប់កិច្ចចរចាដោយគ្មានការភាន់ច្រឡំ ឬ យល់ខុស ក៏យើងមិនអាចសន្និដ្ឋានបានថា ការចរចាទទួលបានជោគជ័យនោះដែរ។ មូលហេតុដោយសារតែមានភាគីម្ខាងមិនទាន់ឆ្លើយតប ឬ អនុវត្តទៅតាមអ្វីដែលខ្លួនបានសន្យា។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើវិវាទនោះត្រូវបានគេសន្មត់ថា ជាគោលដៅនៃការចរចា មិនចុះសម្រុងនឹងគ្នា នោះការចរចាកាន់តែលំបាក។

១.៤. គុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិនៃការចរចា

១.៤.១. គុណសម្បត្តិ

បើប្រៀបធៀបជាមួយវិធីសាស្ត្រដ៏ទៃទៀត ការចរចាមានអត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនដូចជា៖

- ហិរញ្ញវត្ថុ៖ ការចរចា ចំណាយអស់ប្រាក់តិចជាងវិធីសាស្ត្រដោះស្រាយជម្លោះផ្សេងទៀត។ នេះជាចំណែកមួយដែលនាំឲ្យការចរចាមានប្រជាប្រិយភាព។ វាមិនមានប្រាក់ប្រដាប់ក្តី ឬ ថ្លៃចំណាយផ្សេងៗ ដូចការប្តឹងទៅតុលាការឡើយ។[15]
- ភាពឯកជន ៖ ការចរចាអាចដំណើរការជាឯកជនទាំងស្រុង ដោយគ្រាន់តែធ្វើឡើងរវាងរដ្ឋភាគី និងភាគី ឬតំណាងរបស់ពួកគេតែប៉ុណ្ណោះ។ គ្មានការចូលរួមពីតុលាការ គ្មានអ្នកសារពត៌មាន និងគ្មានការចូលរួមពីអ្នកដ៏ទៃ។ ប៉ុន្តែទោះជាមានវត្តមានភាគីទី៣ក្តី ក៏សេចក្តីលម្អិតនៃជម្លោះនឹងនៅតែជាលក្ខណៈឯកជនដដែល ដែលប្រការនេះអាចមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងសម្រាប់រដ្ឋ និងទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគេ។[16]

---

[15]មូលនិធិអាស៊ី. ២០០១. *ដំណោះស្រាយស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ.* ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពអន្តរជាតិ ទំព័រ៣០

[16]មូលនិធិអាស៊ី. ២០០១. *ដំណោះស្រាយស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ.* ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពអន្តរជាតិ ទំព័រ៣៥

- ភាពបត់បែន ៖ ការចរចាមានភាពបត់បែនទាំងក្នុងដំណើរការ និងលទ្ធភាព។ ទីមួយដំណើរការនៃការចរចាអាចមានភាពបត់បែនយ៉ាងខ្លាំង ពីព្រោះដូចរៀបរាប់ខាងលើ ដំណើរការអាចធ្វើឡើងក្រៅផ្លូវការ ឬជាផ្លូវការ។ ទីពីរ លទ្ធផលនៃការចរចាអាចមានលក្ខណៈបត់បែនខ្លាំងដោយសារភាគីជម្លោះផ្ទាល់ជាអ្នកឈានដល់ការសម្រុះសម្រួល ពួកគេអាចព្រមព្រៀងគ្នាលើដំណោះស្រាយផ្សេងៗជាច្រើន។
- ភាពឆាប់រហ័ស ៖ ការចរចាមានសក្តានុពលក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាបានយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងមានប្រសិទ្ធភាព។ ភាគីមិនបាច់ត្រូវរង់ចាំចៅក្រម មជ្ឈត្តករ ឬសន្ធានការី ដើម្បីសវនការ និងសម្រេចលើរឿងក្តីនោះឡើយ។ បញ្ហាអាចត្រូវបានដោះស្រាយភ្លាមៗឲ្យតែមានការស្រុះស្រួលគ្នា។[17]
- ការរក្សាទំនាក់ទំនងជាបន្ត ៖ ការចរចាផ្តល់លទ្ធភាពដល់ភាគីជម្លោះ ក្នុងការរិះរកការស្រុះស្រួលមួយ ដែលអាចរក្សាទំនាក់ទំនងដែលពួកគេមាន។ ឧទាហរណ៍៖ កម្ពុជា និងថៃ មានជម្លោះពាក់ព័ន្ធនឹងជម្លោះព្រំដែន ហើយពួកគេអាចចរចាលើការព្រមព្រៀងណាមួយ និងមានលទ្ធភាពរក្សាទំនាក់ទំនងនោះ ដើម្បីឲ្យភាគីទាំងពីរនៅរក្សាការងាររបស់ខ្លួនដដែល។

១.៤.២. គុណវិបត្តិ

- **ការពន្យាពេល** ៖ ក្នុងការចរចា ភាគីម្ខាងអាចពន្យាពេលដំណើរការប្រសិនបើខ្លួនចង់។ នៅក្នុងស្ថានភាពចរចាមួយ គ្មានវិធីអ្វីអាចបង្ខំភាគីណាមួយឲ្យពន្លឿនសកម្មភាពបានឡើយ។ ជាលទ្ធភាពមួយដែលភាគីល្មើសមិនទាន់ប្រាកដប្រជាអំពីការស្រុះស្រួលផង ហើយបានប្រើប្រាស់ការចរចា ជាវិធីសម្រាប់ពន្យាបញ្ហា ឬគេចវេសពីបណ្តឹងតុលាការ។
- **ការអនុវត្តដំណោះស្រាយ** ៖ បន្ទាប់ពីការចរចារួច ភាគីជម្លោះអាចឯកភាពគ្នាលើកិច្ចព្រមព្រៀងស្រុះស្រួលមួយដែលត្រូវធ្វើឡើងជាលាយលក្ខអក្សរ និងមានការចុះហត្ថលេខា។ ប៉ុន្តែមួយរយៈក្រោយមក រដ្ឋភាគីណាមួយមិនគោរពតាមលក្ខខណ្ឌនៃការព្រមព្រៀង នាំឲ្យមានការប្តឹងទៅតុលាការ ដើម្បីឲ្យអង្គតុលាការចាត់វិធានការលើភាគីនោះ។
- ***ភាគីម្ខាងមានអំណាចខ្លាំងពេក*** ៖ មានកាលៈទេសៈមួយចំនួនដែលភាគីមានវិសមិតភាពនឹងគ្នាក្នុងអំណាចចរចា ជាហេតុនាំឲ្យភាគីម្ខាងមានសិទ្ធិត្រួតត្រាហួសពេក។ បើភាគីម្ខាងមានអំណាចខ្លាំជាងទាំងនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ច នោះគេអាចមានអំណាចមួយដែលមានឥទ្ធិពលលើភាគីម្ខាងទៀត ដែលអាចដាក់សម្ពាធនៅពេលចរចា។ ជាលទ្ធផលភាគីដែលមានអំណាចខ្សោយអាចទទួលយក ដំណោះស្រាយមិនសមស្របមួយ។

យោងតាមការបកស្រាយខាងលើ យើងសង្កេតឃើញថាការចរចាជាវិធីសាស្ត្រសន្តិវិធីមួយដែលភាគីនៃជម្លោះនីមួយៗយកមកប្រើប្រាស់ជាដំណាក់កាលដំបូង។ ការចរចាមិនមែនជាប្រធាន

[17]មូលនិធិអាស៊ី. ២០០១. *ដំណោះស្រាយស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ*. ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពអន្តរជាតិ ទំព័រ២៣

បទមួយនៃការជ្រើសរើសដោយសេរីនោះទេ ប៉ុន្តែអ្វីដែលសំខាន់គឺភាគីជម្លោះផ្ទាល់ជាអ្នកកំណត់នូវបញ្ហានៃការដោះស្រាយជម្លោះ។ ការចរចា អាចមានប្រសិទ្ធិភាព ឬ គ្មានប្រសិទ្ធិភាពអាស្រ័យលើភាគីជម្លោះ ថាតើពួកគេពិតជាមានឆន្ទៈក្នុងការចរចាដែរ ឬទេ? ជាងនេះទៅទៀត ការដោះស្រាយជម្លោះតាមការចរចានេះ កើតឡើងជាញឹកញាប់នៅក្នុងសង្គមអន្តរជាតិ ដោយសារគេសង្កេតឃើញមានគុណសម្បត្តិច្រើនជាងគុណវិបត្តិ។ ប្រសិនបើ ភាគីទាំងសងខាងមិនអាចសម្រុះសម្រួលគ្នាបានតាមការចេចាទេនោះ យើងអាចមាននីតិវិធីផ្សេងទៀតក្នុងការជួយឲ្យភាគីស្វែងរកដំណោះស្រាយដោយសន្តិវិធី ពោលគឺទាមទាឲ្យមានការអន្តរាគមន៍ពីតតិយភាគី ឬស្ថាប័នតុលាការ។

កថាខណ្ឌទី២ ៖ ការសម្រុះសម្រួល និងសន្ធានកម្ម (Good Offices and Mediation)

ការសម្រុះសម្រួលនិងសន្ធានកម្មមានប្រភពចេញពីទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិ វិធីទាំងពីរនេះត្រូវបានចែងក្នុងអនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេ ស្តីពីការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី នាថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៩៩ និងថ្ងៃទី១៨ តុលា ឆ្នាំ ១៩០៧។[18]

ពាក្យថា "ការសម្រុះសម្រួល" មានន័យថា ជារាល់សកម្មភាពទាំងឡាយណា ដែលមានទំនោទៅរកការចរចារវាងរដ្ឋជម្លោះនៅក្នុងជីវិតរស់នៅ។[19] ផ្អែកតាមសៀវភៅច្បាប់ការទូត របស់លោក នួន សុធិមន្ត ២០០៤ បានឲ្យនិយមន័យ "ការសម្រុះសម្រួល" សំដៅលើការប្រើប្រាស់ភ្នាក់ងារ ឬអង្គការណាមួយដែលមិនលំអៀង ដែលជឿទុកចិត្តដោយភាគីជម្លោះទាំងពីរ ក្នុងការសម្រុះសម្រួលផ្សះផ្សា តាមរយៈការជំរុញឲ្យមានការទាក់ទងគ្នា ការធ្វើឲ្យជ្រះស្រឡះនូវបញ្ហានានា និងការប្រមូលនូវហេតុការនានា។

រីឯពាក្យថា "សន្ធានកម្ម (Mediation)" ត្រូវបានគេឲ្យនិយមន័យប្រហាក់ប្រហែលគ្នាច្រើន។ បើយោងតាម UNTERM សន្ធានកម្ម គឺជាការការដោះស្រាយជម្លោះដោយផ្ទាល់រវាងភាគីនៅលើចំនុចជាមូលដ្ឋានមួយដែលមានការស្នើរដោយសន្ធានការី។[20]

ការម្រុះសម្រួល និងសន្ធានកម្ម ជាផ្នែកមួយនៃការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី ដោយមានការអន្តរាគមន៍ពីតតិយភាគី ឬជាការចូលរួមពីភាគីទីបី ក្នុងការស្វែងរកដំណោះស្រាយជម្លោះ។ ភាគីនៃជម្លោះជាអ្នកកំណត់យកភាគីទីបី និងជាអ្នកបង្កើតវិធានជាមូលដ្ឋានទូទៅ ឬស្វែងរកចំណុចគោលណាមួយយកមកដោះស្រាយជម្លោះឲ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធិភាព។ ចំពោះភាគីទីបីដែលជាអ្នកចូលខ្លួនមកសម្របសម្រួលនៃកិច្ចការចរចាអាចជា៖ រដ្ឋ អង្គការតំបន់ អង្គការអន្តរជាតិ ឬអាចជាអ្នកនយោបាយជាន់ខ្ពស់តាមរយៈការអញ្ជើញពីភាគីជម្លោះ។

---

[18]អនុបណ្ឌិត នួន សុធិមន្ត, *ច្បាប់ការទូត*, ឆ្នាំ២០០៤

[19] http://unterm.un.org/dgaacs/unterm.nsf(ចូលទស្សនាថ្ងៃទី ២៨ ឧសភា ២០១៤)

[20] http://unterm.un.org/dgaacs/unterm.nsf(ចូលទស្សនាថ្ងៃទី ២៨ ឧសភា ២០១៤)

២.១. ការសម្រុះសម្រួល(Good Offices)

ការម្រុះសម្រួល ក៏ជាការផ្តល់ឲ្យមានការទាក់ទងគ្នាយ៉ាងជិតស្និតបំផុត ជាមួយការចរចា ហើយបានចែងក្នុងអនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេ ស្តីពីការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីឆ្នាំ១៩០៧[21] និងសេចក្តីថ្លែងការម៉ានីល (Manila Declaration) ឆ្នាំ១៩៨២ដែរ។[22]

ភាគីទីបី ជាអ្នកដែលផ្តល់ទីកន្លែង អ្នកបកប្រែ សេវាលេខាធិការ និងរាល់តំរូវការនានា(រដ្ឋ ឬ អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ឬអង្គការអន្តរជាតិ ឬបុគ្គលអន្តរជាតិនានាដែលមានឈ្មោះល្បី) បានអនុវត្តការងាររបស់ខ្លួន ដើម្បីនាំភាគីជម្លោះឲ្យទាក់ទងគ្នា និងអាចធ្វើការប្រជុំទៀតផង។ ភាគីទីបី នៅក្នុងពេលនេះគ្រាន់តែជាអ្នកសម្រុះសម្រួល ឬធ្វើការបញ្ចុះបញ្ចូលភាគីជម្លោះឲ្យស្វែងរកចុះនុចរួមមួយ។ ម្យ៉ាងទៀតការម្រុះសម្រួលគ្រាន់តែជាសកម្មភាពរបស់ភាគីទីបី ដែលជាអ្នកពាំនាំនូវពត៌មាន ឬអាចជាអ្នកចាប់ផ្តើម ឬជាកិច្ចការបន្តពីការចរចា ដោយឡែកគឺពុំមានការចូលរួមពីភាគីទីបីក្នុងកិច្ចពិភាក្សាពីបញ្ហាជម្លោះឡើយ។[23] ជំនួបរវាងភាគីជម្លោះទាំងពីរ ត្រូវតែធ្វើការពិភាក្សា ឬធ្វើការចរចាដោយផ្ទាល់ ដោយគ្មានសកម្មភាពលូកដៃពីភាគីទីបីដែលជាអ្នកផ្តល់ការសម្រុះសម្រួលនោះឡើយ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វាតម្រូវឲ្យមានកិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគីមួយកើតឡើងផងដែរ បន្ទាប់ពីជំនួប ដើម្បីបន្តកិច្ចចរចានាពេលក្រោយ។[24]

ភារកិច្ចរបស់ភាគីទីបី ដែលជាអ្នកសម្រុះសម្រួល គឺគ្រាន់តែជួយបញ្ចុះបញ្ចូលភាគីជម្លោះឲ្យងាកមករកតុចរចាតែប៉ុណ្ណោះ ដូចនេះភារកិច្ចនេះត្រូវបានបញ្ចប់ នៅពេលដែលភាគីជម្លោះអង្គុយនៅតុចរចា។

ឧទាហរណ៍ ៖ ការធ្វើការសម្រុះសម្រួល ដោយអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ នៅអំឡុងសង្គ្រាមហ្វកឡែន(Falkland) នាឆ្នាំ ១៩៨២ រវាងប្រទេស ចក្រភពអង់គ្លេស(United Kingdom) និង ប្រទេសអាហ្សង់ទីន(Argentina)។

ឧទាហរណ៍ ៖ អង្គការសហប្រជាជាតិបានប្រើការសម្រុះសម្រួល នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី ឆ្នាំ ១៩៤៧ ប្រទេស ប៉ាលេស្ទីន ឆ្នាំ ១៩៦៦ ប្រទេស អាហ្គានីស្ថាន ឆ្នាំ១៩៨៨។

ក្នុងការជួយធ្វើអន្តរាគមន៍នៃមហាអំណាចទីបីដែលយល់ថា ត្រូវជួយធ្វើជាអាជ្ញាកណ្តាល ដើម្បីបញ្ចប់ជម្លោះរដ្ឋទាំងពីរ ឬក៏អញ្ជើញដោយរដ្ឋមួយជាភាគីជម្លោះ។ ជាគោលការណ៍ តតិយរដ្ឋមិនរួមក្នុងការចរចាដោផ្ទាល់ទេ គឺមានតែរដ្ឋក្នុងភាគីជម្លោះទេដែលមានសិទ្ធិ។ ភារកិច្ចរបស់តតិយរដ្ឋនេះត្រូវបានបញ្ចប់នៅពេលរដ្ឋភាគីជម្លោះនេះស្រុះស្រួលគ្នាចរចា។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥៦ សហរដ្ឋ

[21]មាត្រា ២,៣ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេ ស្តីពីការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី

[22]ប្រការ ៥ សេចក្តីថ្លែងការម៉ានីល ថ្ងៃទី១៥ វិច្ឆិការ ១៩៨២

[23] The Settlement of dispute in International Law, page 27

[24]មាត្រា៥ នៃ American Treaty on Pacific Settlement (PACT OF BOGOTA)

អាមេរិក បានជួយក្នុងជម្លោះព្រំដែនរវាងបារាំងតំណាងឲ្យផលប្រយជន៍កម្ពុជានៅក្រោមអាណាព្យាបាលជាមួយនិងប្រទេសថៃ។[25]

២.២. សន្ធានកម្ម (Mediation)

នៅក្នុងសន្ធានកម្ម ភាគីអព្យាក្រឹត មិនធ្វើសេចក្តីសម្រេចសម្រាប់ភាគីជម្លោះនោះទេ។ ក៏ប៉ុន្តែជារឿយៗភាគីអព្យាក្រឹតជួបជាមួយភាគី ទាំងជួបម្នាក់ម្តងដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងជួបរួមគ្នាដើម្បីជួយពួកគេឲ្យបានឈាន ដល់កិច្ចព្រមព្រៀងមួយ។ សន្ធានការី លើកទឹកចិត្តដល់ភាគីឲ្យនិយាយពីជម្លោះរបស់ពួកគេ។ សន្ធានការី ព្យាយាមជួយភាគីនីមួយៗផងដែរ ដើម្បីពិនិត្យឲ្យបានច្បាស់លាស់ថាតើរឿងជម្លោះដែលពួកគេលើកឡើងនោះ សមនឹងលទ្ធផលយ៉ាងណា ប្រសិនបើជម្លោះត្រូវបានបញ្ជូនទៅមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬតុលាការ។ ជាញឹកញាប់សន្ធានការីរំពឹងទុកថា នឹងដាក់ជូនសំណើររបស់ពួកគេដោយផ្ទាល់ពីជម្លោះនោះ។ ភាគីអាចយល់ព្រមទទួលយកសេចក្តីស្នើរយោ បល់ទាំងនេះ ឬក៏សេចក្តីស្នើរយោបល់ទាំងនេះអាចបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការពិភាក្សាបន្ថែមទៀត ដែលនាំឲ្យមានដំណោះស្រាយមួយ។ ដោយសារតែតួនាទីរបស់សន្ធានការី អាចមានសារៈប្រយោជន៍ សន្ធានការីគួរតែឆ្លងកាត់បទពិសោធន៍ច្រើនជាមួយនឹងប្រភេទនៃជម្លោះ ដែលភាគីទាំងពីរនោះមាននឹងគ្នា ជាពិសេសនៅពេលដែលជម្លោះនោះជាជម្លោះដ៏ស្មុគស្មាញ។[26]

សន្ធានកម្ម គឺជាទម្រង់ពិសេសមួយនៃដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធី ហើយគេបានអនុវត្តច្រើនដែរនៅក្នុងឆាកអន្តរជាតិ ជាពិសេសចំពោះភាគីពាក់ព័ន្ធ មានភាគីទីបីដែលបានចូលរួមក្នុងការចរចាអន្តរជាតិ។ ភាគីទីបី អាចជារដ្ឋ ឬអង្គការអន្តរជាតិ ឬបុគ្គលជាទីគោរពដូចជាអ្នកនយោបាយ អ្នកច្បាប់ អ្នកវិទ្យាសស្ត្រ ក៏អាចចូលក្នុងសកម្មភាពនេះបានដែរ ដោយមានការជឿជាក់និងយល់ព្រមពីភាគីជម្លោះ។ វត្តមាននៃអន្តរាគមន៍នេះមិនត្រឹមតែជួយរៀប ចំលក្ខខណ្ឌនៃការបើកកិច្ចចរចាប៉ុណ្ណោះទេ តែក៏ជាយន្តការធានាការគោរពលទ្ធផលនៃកិច្ចចរចាផងដែរ។

គេគិតថាសន្ធានកម្មមាន ប្រាំដំណាក់កាលជាមូលដ្ឋានដូចតទៅ៖

១. ការជួបគ្នាលើកដំបូងរវាងសន្ធានការី ហើយនិងភាគីទាំងពីរ

២. ការចូលរួមរបស់សន្ធានការីនៅក្នុងជម្លោះ និងការកំណត់វិធានជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់ជាប្រទីបនាំផ្លូវនៃដំណើរការ

៣. ការប្រមូលពត៌មានអំពីជម្លោះ ការកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃបញ្ហាដែលត្រូវដោះស្រាយ និងការយល់ព្រមចំពោះរបៀបវារៈ

[25] សាស្ត្រាចារ្យ អនុបណ្ឌិត នួន សុធិមន្ត. ២០០៤. *ច្បាប់ការទូត*. ភ្នំពេញ៖ បណ្ណាគារអង្គរធំ

[26] មូលនិធិអាស៊ី. ២០០១. *ដំណោះស្រាយស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ*. ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពអន្តរជាតិ ទំព័រ៨

៤. បង្កើតជម្រើសសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហាដែលត្រូវដោះស្រាយ

៥. ធ្វើការវាយតម្លៃលើជម្រើសនៃដំណោះស្រាយ ហើយប្រៀបធៀបជម្រើស ទាំងនោះទៅនឹងលទ្ធផលនៃការដោះស្រាយជម្លោះដ៏ទៃទៀតរបស់ភាគី ដូចជាជម្លោះរដ្ឋប្បវេណីនៅតុលាការជាដើម

៦. ធ្វើឲ្យមានកិច្ចព្រមព្រៀងពេញលេញ ឬ មួយផ្នែកលើបញ្ហានៃជម្លោះ ឬសម្រេចថាមិនអាចមានកិច្ចព្រមព្រៀងឡើយ។

ការនាំផ្លូវភាគីនៅក្នុងដំណាក់កាលទាំងនេះ សន្ធានការីអាចមើលឃើញជម្រើសដែលអាចបង្កើតឱកាសសំរាប់ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ ហើយនិងគ្រោះថ្នាក់ ដែលអាចរាំងស្កាត់ដំណោះស្រាយជម្លោះ។ សន្ធានការីអាចទាញយកប្រយោជន៍ពីឱកាស ហើយជៀសវាងនូវគ្រោះថ្នាក់ដោយ៖

- ធ្វើជាអ្នកដឹកនាំការពិភាក្សាអព្យាក្រឹតម្នាក់ និងធានាថាភាគីទាំងអស់មានឱកាសនិយាយទៅរកគ្នា ឲ្យយល់ពីគំនិតរៀងខ្លួន
- បន្ធូរបន្ថយការប៉ះទង្គិចផ្លូវអារម្មណ៍របស់ភាគី
- ទាក់ទាញទំនុកចិត្តរបស់ភាគី ដើម្បីឲ្យពួកគេហ៊ានផ្តល់ពត៌មានសម្ងាត់ស្តីពីផលប្រយោជន៍ និងផែនការរបស់ពួកគេដល់សន្ធានការី
- ជួបជាមួយភាគីនីមួយៗ ដោយឡែកៗពីគ្នា ដើម្បីធ្វើឲ្យមានការពិភាក្សាដោយចំហ ហើយអនុញ្ញាតឲ្យមានច្រកចេញសម្រាប់ការរាំងស្ទះ ហើយបន្ទាប់មកធ្វើការទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមកអំពីពត៌មានមួយចំនួនជាញឹកញាប់ ដោយបកស្រាយពាក្យពេចន៍ទាំងនោះ ពីអវិជ្ជមានទៅវិជ្ជមាន
- ធ្វើជា "អ្នកទទួលរងកំហុស" កាលបើមានអ្វីខុសនៅក្នុងសន្ធានកម្ម
- ជួយភាគីឲ្យផ្តោតទៅលើស្ថានភាពរបស់ពួកគេ ដើម្បីឲ្យភាគីនីមួយអាចមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់លាស់ នៅចំណុចខ្លាំង និងចំណុចខ្សោយ នៃជម្លោះរបស់ពួកគេ ហើយនិង
- ជួយកំណត់អត្តសញ្ញាណ នៃផលប្រយោជន៍រយៈពេលវែងរបស់ភាគី និងលើកនូវដំណោះស្រាយស្តីពីជម្លោះ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញនូវផលប្រយោជន៍ទាំងនោះ។[27]

ការធ្វើសន្ធានកម្ម ត្រូវប្រគល់ទៅឲ្យតំណាងរដ្ឋាភិបាលនៃតតិយរដ្ឋ ឬទៅឲ្យឥស្សរជនឯករាជ្យ ឬទៅឲ្យតំណាងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលហើយ ជាពិសេសអ្នកទាំងនោះមិនបានជ្រៀតចូលកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋទេ។ ការអន្តរាគមន៍ដោយប្រើប្រាស់សន្ធានកម្ម អាចជាបុគ្គល ឬសមូហភាព គឺ

[27]មូលនិធិអាស៊ី. ២០០១. *ដំណោះស្រាយស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ*. ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពអន្តរជាតិ ទំព័រ ៩

រដ្ឋភាគីជម្លោះជាអ្នកជ្រើសរើស។ រដ្ឋភាគីជម្លោះក៏អាចបដិសេធការប្រើប្រាស់សន្ទានកម្ម ឬនីតិវិធីណាមួយក៏បាន។[28]

ម្យ៉ាងទៀតសន្ទានកម្មក៏ត្រូវបានអនុវត្តក្នុងជម្លោះលាយឡំគ្នាច្រើនដូចជា៖ ជម្លោះដែលកើតឡើងជាក់ស្តែង ពិតប្រាកដ ជម្លោះឯកជន។[29]

ឧទាហរណ៍ ៖ ការដោះស្រាយជម្លោះព្រំដែន រវាងប្រទេសឥណ្ឌា និង ប្រទេសប៉ាគីស្ថានឆ្នាំ ១៩៥៥ ក៏ត្រូវបានរដ្ឋទាំងពីរ ព្រមព្រៀងជ្រើសយកការដោះស្រាយដោយសន្តិវិធី គឺការប្រើប្រាស់សន្ទានកម្មដោយមានការអន្តរាគមន៍ពីប្រទេសអង់គ្លេស។

ឧទាហរណ៍ ៖ ១៩៧៨ Pape Jean Paul II បានដើរតួរជាអ្នកសម្រុះសម្រួលទំនាស់រវាងប្រទេសស៊ីលី(Chile) និងប្រទេសអាហ្សង់ទីន(Argentina) ឲ្យជៀសផុតពីការប្រឈមមុខដាក់គ្នាទាក់ទងនិងអធិបតេយ្យ លើទឹកដីព្រែកជីក Beagle "Canal De Beagle" ប្រទេសទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នាដោយចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញាមួយគឺ "VATICAN" ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៤ ដោយបញ្ចប់សង្គ្រាម តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយរហូតដល់ ថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ទើបជម្លោះនេះបានដោះស្រាយចប់ជាស្ថាពរ។[30]

កថាខណ្ឌទី៣ ៖ ការអង្កេត (Inquiry)

៣.១. សញ្ញាណនៃការអង្កេត

ការអង្កេត ឬការស្រាវជ្រាវមានទិសដៅស្វែងរកមូលហេតុដែលនាំឲ្យមានវិវាទ។ យោងតាមធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាតិមាត្រា ៣៣ "ភាគីជម្លោះត្រូវរកដំណោះស្រាយជាបឋមតាមរយៈ ចរចា សន្ទានកម្ម ការសម្រុះសម្រួល ការអង្កេត ការផ្សះផ្សា មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ តាមតុលាការ ឬតាមរយៈអង្គការតំបន់ ឬអង្គការអន្តរជាតិ ឬសន្ធិសញ្ញាតំបន់ ឬតាមគោលបាយសន្តិវិធីដ៏ទៃទៀត"។

នៅក្នុងជម្លោះអន្តរជាតិ ភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលមិនអាចឈានទៅរកកិច្ចព្រមព្រៀងណាមួយដោយការទូត ភាគីនៃជម្លោះនោះអាចឡើងតាមរយៈការអង្កេតអន្តរជាតិ ដើម្បីសម្របសម្រួលក្នុងការស្វែងរកដំណោះស្រាយដ៏សមស្របមួយ នៃជម្លោះតាមរយៈការស្វែងរកការពិត ឬការអង្កេត។

៣.២. ដំណើរការនៃការអង្កេត

ជាធម្មតានៅក្នុងជម្លោះអន្តរជាតិមួយ តែងកើតមានឡើងដោយការមិនគោរពភាពសុច្ចរិត និងកើតឡើងដោយការខ្វែងយោបល់គ្នា ឬគម្លាតទៅលើការពិត ហើយភាគីទាំងពីរមិនអាចមានលទ្ធភាពដោះស្រាយតាមរយៈផ្លូវទូតឡើយ។ នៅពេលកាលៈទេសៈមិនផ្តល់ឲ្យធ្វើការដោះស្រាយដោយខ្លួនឯង គឺមានតែធ្វើការដោះស្រាយតាមរយៈគណៈកម្មការអង្កេតអន្តរជាតិ (International

[28] សាស្ត្រាចារ្យ អនុបណ្ឌិត នួន សុធិមន្ត. ២០០៤. *ច្បាប់ការទូត*. ភ្នំពេញ៖ បណ្ណាគារអង្គរធំ

[29] The Settlement of dispute in International Law, page 29

[30] Dispute between Argentina and chile concerning the beagle channel 18 February 1997

Commissions of Inquiry or ICI) ដោយគណៈកម្មការនេះនឹងស្វែងរកដំណោះស្រាយជម្លោះទាំងនេះ តាមរយៈការស្វែងរកការពិត ឬការចុះអង្កេតដោយផ្ទាល់តែម្តង។

ចំពោះគណៈកម្មការអង្កេតអន្តរជាតិ ត្រូវបានជ្រើសដោយកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេសមួយរវាងភាគីជម្លោះ។ មហាសន្និបាតដែលធ្វើឡើងដោយគណៈកម្មការអង្កេតអន្តរជាតិ និងត្រូវបង្កើតឡើងដើម្បីកំណត់អំពីរបៀបវារៈ ដែលគណៈកម្មការអង្កេតនឹងផ្តល់អំណាចជូនសមាជិកគណៈកម្មការ។ គណៈកម្មការអង្កេតអន្តរជាតិ និងប្រើប្រាស់ភាសាដូចធ្លាប់ប្រើពីមុន រីឯកាលបរិច្ឆេទវិញ គឺធ្វើការកំនត់ឲ្យភាគីជម្លោះលាតត្រដាងនូវការពិត ហើយនិងលក្ខខណ្ឌទាំងឡាយណាដែលខ្លួនបានព្រមព្រៀងគ្នាពីមុន។

គណៈកម្មការអង្កេតអន្តរជាតិ ដាក់កាតព្វកិច្ចជូនភាគីជម្លោះនូវពេលវេលាដែលរដ្ឋនីមួយៗត្រូវតែធ្វើការទាក់ទងជាមួយគណៈកម្មការអង្កេត និងជាមួយភាគីជម្លោះផ្សេងទៀតដើម្បីស្វែងរកការពិត។ ក្នុងករណីចាំបាច់ គណៈកម្មការអង្កេត តម្រូវឲ្យភាគីជម្លោះប្រមូលនូវរាល់លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តដែលពាក់ព័ន្ធ ឬឯកសារពាក់ព័ន្ធនិងជម្លោះ ឬភស្តុតាងនានាដែលគិតថាមានប្រយោជន៍នឹងត្រូវប្រគល់ជូនគណៈកម្មការដើម្បីពិនិត្យនិងអង្កេត។ បន្ទាប់ពីប្រមូលបានភស្តុតាងមួយចំនួនហើយ គណៈកម្មាការនឹងចុះស្រាវជ្រាវដល់ទីកន្លែងកើតហេតុ ឬទីកន្លែងដែលពាក់ព័ន្ធ ហើយការចុះអង្កេតនេះ ភាគីត្រូវចូលរួមសហការផងដែរ។

រាល់ការស្រាវជ្រាវ ដែលចុះដល់ទីកន្លែងជម្លោះត្រូវធ្វើឡើងចំពោះមុខដោយបន្ទាន់ ហើយមានការផ្តល់យោបល់ពីភាគីផងដែ។ បន្ទាប់ពីគណៈកម្មការរកឃើញភស្តុតាងហើយ គណៈកម្មការនឹងធ្វើរបាយការណ៍មួយ ដែលត្រូវសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើននៃគណៈកម្មការ។ បន្ទាប់មកគណៈកម្មការត្រូវថតចម្លងជូនភាគីជម្លោះម្នាក់មួយច្បាប់ទុកជាផ្លូវការ។ ដោយឡែករបាយការណ៍នេះពុំមានលក្ខណៈចាប់បង្ខំឡើយ។[31]

ឧទាហរណ៍៖ ជម្លោះរវាង រុស្ស៊ី(Russia) និង ចក្រភពអង់គ្លេស(United Kingdom) គឺត្រូវបានដោះស្រាយដោយគណៈកម្មការមួយឈ្មោះថា Dogger Bank ហើយរបាយការណ៍នៃគណៈកម្មការនេះ ត្រូវបានប្រទេសទាំងពីរទទួលយកដោយរីករាយ។[32]

ឧទាហរណ៍ ៖ ការដោះស្រាយជម្លោះដោយគណៈកម្មការ Ad Hoc រវាងចក្រភពអង់គ្លេស (United Kingdom) និង ដាណឺម៉ាក(Denmark) ពីរឿងកប៉ាល់ Red crusader។[33]

[31] Hague Convention on the Pacific Settlement of Dispute, 1907
[32] The Settlement of dispute in International Law, Page 25
[33] The Settlement of dispute in International Law, Page 26

កថាខណ្ឌទី៤ ៖ ការផ្សះផ្សា(Conciliation)

៤.១.សញ្ញាណនៃការផ្សះផ្សា

ការផ្សះផ្សាត្រូវបានគេឲ្យនិយមន័យថា ជាវិធីក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិមួយ ដែលក្នុងនោះគណៈកម្មការត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយ ភាគីនៃជម្លោះ តាមរយៈគណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍ ឬ គណៈកម្មការបណ្តោះអាសន្ន (Ad Hoc Commission) ដើម្បីធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះដោយការត្រួតពិនិត្យ ដោយការគ្មានលំអៀងទៅលើជម្លោះ និងស្វែងរកដំណោះស្រាយដ៏សមរម្យមួយ ដែលអាចទទួលយកបានពីភាគីជម្លោះ ឬការផ្តល់ឲ្យភាគីនៃជម្លោះជាមួយនិងទស្សនៈក្នុងការដោះស្រាយដូចជាការជួយជ្រោមជ្រែង បើសិនជាភាគីដាក់សំណើរ។ ក្រៅពីនេះ យោងតាមសៀវភៅសិក្សា ការផ្សះផ្សាសំដៅដល់ទម្រង់នៃការដោះស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ដែលនាំឲ្យជម្លោះមួយត្រូវបានពិនិត្យពិច័យដោយអង្គការ ឬភាគីទីបីឲ្យចូលរួមស្តាប់ក្នុងការស្វែងរកដំណោះស្រាយមួយ ហើយធ្វើការចេញនូវដំណោះស្រាយដែលជាសេចក្តីសម្រេចមួយ ប៉ុន្តែមានលក្ខណៈមិនដាច់ខាតពុំចាប់ង្ខំ។

ការផ្សះផ្សា ជាដំណើរការដោះស្រាយជម្លោះផ្សេងមួយទៀត ដែលទាក់ទងនឹងការរក្សាចំណងមិត្តភាពវិជ្ជមានរវាងភាគីជម្លោះ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយវាមានលក្ខណៈខុសពីសន្ទានកម្មនិងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យច្រើន។ ជួនកាលការផ្សះផ្សា ជាវិធីសាស្ត្រមួយដែលគេតែងឃើញប្រើញឹកញាប់នៅក្នុងច្បាប់ស៊ីវិលក្នុងប្រទេសជាច្រើនដូចជាប្រទេសអ៊ីតាលីជាដើម ហើយវាមាននីតិវិធីច្រើនជាងសន្ទានកម្ម។ អ្នកផ្សះផ្សា(Conciliator) គឺជាអ្នកដែលត្រូវបានភាគីជ្រើសយកក្នុងនាមជាអ្នកបង្កើតឲ្យមានការចរចា និងដឹកនាំភាគីទៅរកកិច្ចព្រមព្រៀងមួយដោយសន្តិវិធី។ នៅក្នុងការផ្សះផ្សា អ្នកផ្សះផ្សាដើរតួផ្ទាល់ក្នុងការផ្សះផ្សាដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយនៃជម្លោះ ហើយធ្វើការណែនាំភាគីឲ្យជ្រើសយកការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធីជាដំណោះស្រាយចម្បង។[34]

៤.២. នីតិវិធី និងដំណើរការផ្សះផ្សា

ការផ្សះផ្សា ជាវិធីសាស្ត្រមួយនៃការដោះស្រាយជម្លោះដែលរាប់បញ្ចូលទាំងការអង្កេត និងសន្ទានកម្ម។ ជម្លោះនឹងត្រូវបានដោះស្រាយដោយគណៈកម្មការមួយ ដែលគណៈកម្មការនេះមានភារកិច្ចស្វែងរកការពិត ហើយធ្វើការដោះស្រាយ ប៉ុន្តែមិនដំណើរការតាមប្រព័ន្ធតុលាការឡើយ។ បន្ទាប់ពីគណៈកម្មការរកឃើញតម្រុយខ្លះៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជម្លោះ គណៈកម្មការនេះនឹងធ្វើការស្នើរដល់ភាគីជម្លោះឲ្យស្វែងរកដំណោះស្រាយរួមមួយ ដោយឡែកគឺពុំមានការចាប់បង្ខំដល់គូរភាគីឡើយ។ វាមានសារៈសំខាន់ណាស់នៅពេលដែលកម្មវត្ថុនៃជម្លោះត្រូវបានភាគីទាំងសងខាងចង់ស្វែងរកដំណោះស្រាយទាំងអស់គ្នា។[35]

---

[34] http://www.mediate.com/articles/sgubinia2.cfm(ចូលទស្សនាថ្ងៃទី ២៧ ឧសភា ២០១៤)

[35] The Settlement of dispute in International Law, page 29

បន្ទាប់ពីការដាក់ពាក្យស្នើរសុំរបស់ភាគីជម្លោះ ឲ្យមានការអន្តរាគមន៍ពីគណៈកម្មការដើម្បីធ្វើការផ្សះផ្សា គណៈកម្មការនេះនឹងត្រូវបង្កើតឡើងក្នុងរយៈពេល ៦ខែ[36]។ គណៈកម្មាការនេះមានសមាសភាពចំនួនប្រាំរូប។ ភាគីនីមួយៗត្រូវជ្រើសយកគណៈកម្មការមួយរូបពីប្រទេសខ្លួន ឬមានសញ្ជាតិខ្លួន។ រីឯគណៈកម្មការចំនួនបីរូបទៀត នឹងត្រូវជ្រើសដោយមានការព្រមព្រៀងពីភាគីទីបីដែលមានឥទ្ធិពល ហើយគណៈកម្មការទាំងបីនេះ ត្រូវតែមានសញ្ជាតិផ្សេង មិនរស់នៅ ឬបម្រើការងារលើទឹកដីនៃភាគីជម្លោះ។ ភាគីអព្យាក្រឹតទីបីនេះ នឹងត្រូវចាត់តាំងធ្វើជាប្រធាននៃគណៈកម្មការនេះ។ គណៈកម្មការនឹងត្រូវជ្រើសតាំងសម្រាប់អាណត្តិបីឆ្នាំ ហើយនឹងត្រូវបានបញ្ចប់នៅពេលដែលជម្លោះបានបញ្ចប់ តែក៏អាចបន្តបានក្នុងករណីប្រទេសជម្លោះផ្សេងទៀតជ្រើសយកម្តងទៀត។ ក្នុងករណីពិសេស ដែលភាគីជម្លោះមិនទាន់បានជ្រើសរើសគណៈកម្មការសម្រាប់ការដោះស្រាយ គណៈកម្មការពិសេសត្រូវបង្កើតឡើងសម្រាប់តែរយៈពេល ៣ ខែ។[37]

ការងារផ្សះផ្សារបស់គណៈកម្មការមិនត្រូវបានធ្វើជាសាធារណៈទេ បើសិនជាភាគីមិនអនុញ្ញាត។ ជាងនេះទៅទៀត បើសិនជាភាគីមិនអាចឈានទៅដល់ការព្រមព្រៀងនោះទេ គណៈកម្មការអាចធ្វើនីតិវិធីផ្ទាល់ខ្លួន ដែលនឹងត្រូវផ្តល់ឲ្យភាគីនៅពេលវិនិច្ឆ័យ ហើយគណៈកម្មការក៏មានសិទ្ធិស្នើរឲ្យមានការពន្យល់ផ្ទាល់មាត់ដល់ភ្នាក់ងារ ឬទីប្រឹក្សានៃរដ្ឋាភិបាលរបស់ប្រទេសទាំងពីរ។

សរុបសេចក្តីមក ការដោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី គឺមានច្រើនដំណាក់កាល ដែលនៅក្នុងចំណុចនេះ ការផ្សះផ្សាជាយន្តការដោះស្រាយជម្លោះដោយមានការចូលរួមពីភាគីទីបីជាគណៈកម្មការអព្យាក្រឹត។ គណៈកម្មការនេះត្រូវតែជម្រុញឲ្យមានការព្រមព្រៀងសន្តិភាពមួយកើតឡើងពីភាគីទាំងពីរ ដោយបញ្ចប់នូវជម្លោះតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគី ឬពហុភាគី តែពុំមានការចាប់បង្ខំឲ្យគូរភាគីអនុវត្តឡើយ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ការបញ្ចប់ជម្លោះព្រំដែន រវាងអាមេរិកឡាទីន(Latin America) និងតំបន់ខារីបីន (Caribbean) តាមរយៈការប្រើប្រាស់ "ការផ្សះផ្សា"។

ឧទាហរណ៍ ៖ ការបញ្ចប់ជម្លោះរវាងប្រទេសបារាំង(France) និងប្រទេសស្វីស(Switzerland) ដោយព្រមព្រៀងបញ្ចប់ជម្លោះនាថ្ងៃទី ៦ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩២៥។

[36]មាត្រា ១០, ១១, ១២ នៃ General Act of Conciliation, Arbitration and Judicial Settlement. May 21, 1929

ផ្នែកទី២៖ ដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ

កថាខណ្ឌទី១៖ តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល(PCA)

១.១. សញ្ញាណនៃការបង្កើត

តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល(PCA) ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៨៩៩ ជាផ្នែកមួយនៅក្នុងសកម្មភាពនៃសន្និសីទសន្តិភាពទីក្រុងឡាអេលើកទី១ ដែលធ្វើអោយតុលាការនេះក្លាយជាស្ថាប័នចំណាស់ជាងគេបំផុតសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិ។

ការបង្កើតតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍ជាអាជ្ញាកណ្តាល គឺយោងទៅតាមមាត្រា ២០ ដល់មាត្រា ២៩ នៃសន្ធិសញ្ញាទីក្រុងឡាអេឆ្នាំ១៨៩៩ ស្តីពីដំណោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធី ដែលជាលទ្ធផលនៃសន្និសីទសន្តិភាពទីក្រុងឡាអេលើកទី១។ នៅក្នុងសន្និសីទសន្តិភាពទីក្រុងឡាអេលើកទី២ សន្ធិសញ្ញាមុនត្រូវបានកែសម្រួលដោយ សន្ធិសញ្ញាឆ្នាំ ១៩០៧ ស្តីពីដំណោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធី។ សន្និសីទនេះបានប្រារព្ធធ្វើឡើង ដោយមានការផ្តើមគំនិតពីអធិរាជ Nicolas II នៃប្រទេសរុស្ស៊ី។ ភាពជោគជ័យធំបំផុតនៃសន្និសីទនេះ គឺការបង្កើតបាននូវតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល ដែលជាយន្តការសកលដំបូងបំផុតសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋ។

បច្ចុប្បន្នមានរដ្ឋចំនួន ១១៥ ជាសមាជិកនៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល ដោយរដ្ឋខ្លះបានចូលជាភាគីនៃសន្ធិសញ្ញា ១ ក្នុងចំណោមសន្ធិសញ្ញាទាំង ២ ហើយរដ្ឋខ្លះទៀតបានចូលជាភាគីនៃសន្ធិសញ្ញាទាំងពីរ។ ក្នុងចំណោមប្រទេសទាំង ១០ ជាសមាជិកសមាគមន៍ប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (ASEAN) មានប្រទេសចំនួន ៧ ជាភាគីនៃសន្ធិសញ្ញាទាំងពីរដែលក្នុងនោះរួមមាន ប្រទេសកម្ពុជា ប្រទេសថៃ ប្រទេសវៀតណាម ប្រទេសឡាវ ប្រទេសភីលីពីន ប្រទេសសិង្ហបុរី និងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។[38]

ប្រទេសកម្ពុជាបានចូលជាភាគីនៃ សន្ធិសញ្ញាទីក្រុងឡាអេឆ្នាំ ១៨៩៩ និងសន្ធិសញ្ញាឆ្នាំ ១៩០៧ ស្តីពីដំណោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធីនៅក្នុងពេលជាមួយគ្នា គឺនៅថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៥៦។

១.២. សមាជិកអាជ្ញាកណ្តាល

សមាជិកនៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល ត្រូវបានតែងតាំង ដោយរដ្ឋទាំងឡាយជាសមាជិក។ សមាជិកនីមួយៗអាចធ្វើការតែងតាំងអាជ្ញាកណ្តាលរហូតដល់ ៤ រូប ដែលត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាមានសមត្ថភាពនៅក្នុងនីតិអន្តរជាតិ ហើយមានសីលធម៌ និងកេរ្តិ៍ឈ្មោះខ្ពស់បំផុត ដើម្បី

[38]http://www.pca-cpa.org/showpage.asp?pag_id=1038 (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី ១០ មិថុនា ២០១៤)

ទទួលនូវកាតព្វកិច្ចជាសមាជិក ក្រុមអាជ្ញាកណ្តាលនៅក្នុងតុលាការ។ សមាជិកអាជ្ញាកណ្តាលត្រូវបានតែងតាំងសម្រាប់អាណត្តិ ៦ ឆ្នាំ ហើយអាចត្រូវបានតែងតាំងសារជាថ្មីទៀត។

រហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មានប្រទេសចំនួនត្រឹមតែ ៧៣ ប៉ុណ្ណោះដែលមានបេក្ខភាពអាជ្ញាកណ្តាលពីប្រទេសរបស់ខ្លួន នៅក្នុងតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល។[39] ដោយក្នុងនោះប្រទេសខ្លះបានតែងតាំងសមាជិក ១ រូប ខ្លះ ២ រូប និងប្រទេសខ្លះទៀតបានតែងតាំងសមាជិក ៣ រូប ប៉ុន្តែភាគច្រើនគឺបានតែងតាំង ៤ រូប។ ក្រលេកមកមើលក្នុងតំបន់អាស៊ានវិញ ក្នុងចំណោមប្រទេសជាភាគីទាំង ៧ របស់សន្ធិសញ្ញាទីក្រុងឡាអេស្តីពីដំណោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធី មានប្រទេស៦ ដែលមានសមាជិកអាជ្ញាកណ្តាលនៅក្នុងតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍ជាអាជ្ញាកណ្តាល ដែលក្នុងនោះមានតែប្រទេសកម្ពុជាមួយគត់ ដែលពុំមានតែងតាំងអាជ្ញាកណ្តាលពីប្រទេសរបស់ខ្លួន។

១.៣. រចនាសម្ព័ន្ធ

តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍ជាអាជ្ញាកណ្តាល ចែកចេញជាបីស្ថាប័នធំៗគឺ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលដែលត្រួតពិនិត្យគោលនយោបាយនិងថវិការបស់ខ្លួន អគ្គលេខាធិការ និងការិយាល័យអន្តរជាតិ។

១.៣.១. ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល គឺស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការបរទេស នៃប្រទេសហូឡង់។ ស្ថាប័ននេះធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអគ្គលេខាធិការ ដើម្បីធ្វើសេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយរបស់ស្ថាប័ន។ វាផ្តល់នូវការណែនាំជាទូទៅលើការងាររបស់តុលាការ ឃ្លាំមើលរដ្ឋបាល ហើយនិងថវិការបស់ខ្លួន ព្រមទាំងត្រួតពិនិត្យលើការចំណាយនានា។ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលប្រតិបត្តិនៅក្រោមវិធាននៃនីតិវិធីរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល។

ថវិការបស់តុលាការ ត្រូវបានផ្តល់ដោយការរួមវិភាគទានពីរដ្ឋជាសមាជិក។ អគ្គលេខាធិការធ្វើរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ ទៅក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល អំពីសកម្មភាពរបស់តុលាការ និងការចំណាយរបស់ខ្លួន។ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលរ៉ាប់រងការត្រួតពិនិត្យហិរញ្ញវត្ថុរបស់ការិយាល័យអន្តរជាតិ ចំពោះមុខគណៈកម្មាធិការហិរញ្ញវត្ថុមួយ ដែលមានសមាសភាពរបស់សមាជិកបីនាក់នៃប្រឹក្សារដ្ឋបាល មានទីតាំងនៅក្នុងទីក្រុងឡាអេ។ សមាជិកនេះត្រូវធ្វើការផ្លាស់ប្តូរជារៀងរាល់ឆ្នាំ នៅថ្ងៃទីមួយនៃខែមករា ដោយធ្វើការជំនួសសមាជិកមួយរូប តាមលំដាប់អក្សរបារាំង (ដោយអនុលោមតាមមាត្រា XI នៃវិធាននីតិវិធីរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល)។

[39] បញ្ជីឈ្មោះសមាជិកអាជ្ញាកណ្តាលនាពេលបច្ចុប្បន្ន ដែលចេញផ្សាយដោយតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍ជាអាជ្ញាកណ្តាល(PCA)

១.៣.២.អគ្គលេខាធិការ

អគ្គលេខាធិការ គឺជាប្រធានការិយាល័យអន្តរជាតិរបស់តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល។ អគ្គលេខាធិការបច្ចុប្បន្នគឺលោក Hugo HansSiblesz។ មុនពេលតែងតាំងតំណែងជាអគ្គលេខាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល លោក Siblesz ធ្លាប់បានបម្រើការងារជាឯកអគ្គរាជទូតនៃព្រះរាជាណាចក្រហូល្លង់ ប្រចាំប្រទេសបារាំង ប្រទេសម៉ូណាកូ និងប្រទេសអង់ដូរ៉ា ចាប់ពីឆ្នាំ ២០០៦ រហូតដល់ឆ្នាំ ២០១២។

លោក Siblesz បានចូលបម្រើការងារនៅក្រសួងកិច្ចការបរទេសនៃប្រទេសហូឡង់ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៣ ដោយធ្វើជាអគ្គនាយកទទួលបន្ទុកកិច្ចការនយោបាយ និងជានាយកនៃនាយកដ្ឋានកុងស៊ុលក្នុងចំណោមតួនាទីផ្សេងទៀតនៅក្នុងអាជីពរបស់គាត់។

១.៣.៣. ការិយាល័យអន្តរជាតិ

នៅក្នុងការិយាល័យអន្តរជាតិមានក្រុមអ្នកមានបទពិសោធន៍ផ្នែកច្បាប់ និងបុគ្គលិករដ្ឋបាលនៃជាតិសាសន៍នានា ដែលត្រូវបានដឹកនាំដោយអគ្គលេខាធិការ។ ការិយាល័យនេះផ្តល់នូវសេវាចុះបញ្ជីនិងការគាំទ្ររដ្ឋបាលដល់សាលាក្តីព្រមទាំងគណៈកម្មការនានា។ ការិយាល័យនេះបានផ្តល់សេវាអន្តរជាតិដូចជាការស្រាវជ្រាវផ្នែកច្បាប់ ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ ការគាំទ្របរិក្ខារ និងបច្ចេកទេសសម្រាប់ការប្រជុំ និងសវនាការ ការរៀបចំការធ្វើដំណើរ។ វាក៏ផ្តល់នូវការគាំទ្ររដ្ឋបាលដល់សាលាក្តី ឬគណៈកម្មការ នៅពេលដែលតុលាការ ដំណើរការដោះស្រាយរឿងក្តីនៅក្រៅប្រទេសហូឡង់ផងដែរ។

ការិយាល័យអន្តរជាតិអាចផ្តល់នូវពត៌មាននិងដំបូន្មានដល់ភាគី ដើម្បីរកវិធីដោះស្រាយជម្លោះ ចំពោះរដ្ឋជាភាគី និងរដ្ឋដែលមិនមែនជាភាគីនៃសន្ធិសញ្ញានេះផងដែរ។

កថាខណ្ឌទី ២ ៖ តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (PCIJ)

២.១. សញ្ញាណនៃការបង្កើត

នៅដើមឆ្នាំ ១៩២០ ក្រុមប្រឹក្សានៃសង្គមប្រជាជាតិ បានតែងតាំងគណៈកម្មាធិការមួយដើម្បីរៀបចំរបាយការណ៍ស្តីពីការបង្កើតតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។ គណៈកម្មាធិការនេះមានទីតាំងនៅទីក្រុងឡាអេ ក្រោមការដឹកនាំរបស់ជនជាតិបែលហ្សិក។ នាខែសីហា ឆ្នាំ ១៩២០ គណៈកម្មាធិការនេះបានដាក់ជូននូវរបាយការណ៍ស្តីពីការពង្រាងលក្ខន្តិកៈតុលាការ ហើយត្រូវបានដាក់ចូលក្នុងរបៀបវារៈនៃសន្និបាតលើកទីមួយរបស់សង្គមប្រជាជាតិ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅនៅទីក្រុងហ្សឺណែវ ប្រទេសស្វីស នាខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩២០។ បន្ទាប់ពីបានសិក្សាយ៉ាងល្អិតល្អន់រួចមកពង្រាងលក្ខន្តិកៈតុលាការត្រូវបានអនុម័តជាឯកច្ឆ័ននៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩២០។ សេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩២០ បានបង្គាប់ឱ្យក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ ផ្តល់ជូនសមាជិកសង្គមប្រជាជាតិនូវពិធីសារស្តីពីការអនុម័តលក្ខន្តិកៈ ក្រោយពីការឱ្យសច្ចាប័នលើពិធីសារនេះដោយសម្លេងភាគច្រើននៃ

សមាជិក។ ពិធីសារនេះត្រូវបានបើកចំហរដល់ការចុះហត្ថលេខាចាប់ពីថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩២០មក។ នៅក្នុងឱកាសមហាសន្និបាតបន្ទាប់ នាខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩២១ រដ្ឋសមាជិកសង្គមប្រជាជាតិភាគច្រើនបានចុះហត្ថលេខា និងឱ្យសច្ចាប័នលើពិធីសារនេះ។ ដូចនេះលក្ខន្តិកៈនៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ក៏ចូលជាធរមានចាប់ពីពេលនោះមក។

ក្នុងចន្លោះពីឆ្នាំ ១៩២២ រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៤០ តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានដោះស្រាយរឿងក្តីវិវាទរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋចំនួន ២៩ ករណី និងបានផ្តល់មតិប្រឹក្សាចំនួន២៧។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះដែរ សន្ធិសញ្ញា អនុសញ្ញា និង សេចក្តីប្រកាសជាច្រើន បានប្រគល់យុត្តាធិការនៃការដោះស្រាយជម្លោះមកអោយតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។

២.២. សមាសភាពចៅក្រម

ដំបូងឡើយ តុលាការនេះមានចៅក្រមទាំងអស់ ១១ រូប និងចៅក្រមរង ៤ រូបទៀត ដែលស្នើឡើងដោយសម្ព័ន្ធប្រជាជាតិ ដាក់ទៅអគ្គលេខាធិការនៃសម្ព័ន្ធប្រជាជាតិ ដែលត្រូវដាក់ជូនបន្តរទៅក្រុមប្រឹក្សា និងមហាសន្និបាតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើស។ រដ្ឋជាសមាជិកត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យឧទ្ទេសនាមចៅក្រមដែលមានសក្តានុពលចំនួន ៤ រូប ដោយច្រើនបំផុតគឺ ២ រូប មកពីប្រទេសរបស់ខ្លួន។ ចៅក្រមត្រូវបានបោះឆ្នោតដោយសម្លេងឆ្នោតភាគច្រើនដាច់ខាត ដែលប្រារព្ធឡើងដោយឯករាជ្យនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សានិងមហាសន្និបាត។ ចៅក្រមម្នាក់ៗមានអាណត្តិ ៩ ឆ្នាំដូចៗគ្នា។ ចៅក្រមមានឯករាជ្យភាព និងផ្តាច់ខ្លួនឯងពីសញ្ជាតិរបស់ពួកគេសម្រាប់គោលបំណងនៃសវនាការរឿងក្តី។

ក្រុមចៅក្រមដែលបានជាប់ឆ្នោតជាលើកដំបូងគឺនៅថ្ងៃទី ១៤ ខែកញ្ញាឆ្នាំ ១៩២១ ដោយចៅក្រមរង ៤ រូបត្រូវបានបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃទី ១៦។ ចៅក្រមរងគឺគ្រាន់តែទុកជំនួសសម្រាប់ចៅក្រមអវត្តមាន និងមិនត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិឱ្យបោះឆ្នោតនៅក្នុងការផ្លាស់ប្តូរនីតិវិធីតុលាការ ឬការរួមចំណែកនៅក្នុងពេលផ្សេងទៀតទេ។ ពួកគេត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើសកម្មភាពជាការប្រឹក្សានៅក្នុងរឿងក្តីអន្តរជាតិ តែពួកគេមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយដើរតួរជាចៅក្រមក្នុងរឿងក្តីទេ។

២.៣. នីតិវិធី

បន្ទាប់ពីទទួលបានបណ្តឹង ដែលអាចនាំទៅដល់ការវិនិច្ឆ័យ ចៅក្រមនឹងផ្លាស់ប្តូរទស្សនៈរបស់ពួកគេក្រៅផ្លូវការទៅលើអង្គច្បាប់ដែលបានលេចឡើងនៅក្នុងរឿងក្តី ហើយការកំណត់ពេលវេលាមួយសម្រាប់ការវិនិច្ឆ័យនឹងត្រូវបានកំណត់។ បន្ទាប់មក ចៅក្រមម្នាក់ៗនឹងសរសេរសេចក្តីសង្ខេបមិនបញ្ចេញឈ្មោះមួយដែលបង្ហាញពីគំនិតរបស់ពួកគេ។ សេចក្តីសង្ខេបទាំងនេះនឹងត្រូវបញ្ជូនទៅដល់តុលាការក្នុងរយៈពេល ២ ឬ ៣ ថ្ងៃមុនពេលដែលប្រធានតុលាការរៀបចំសេចក្តីព្រាង

នៃការវិនិច្ឆ័យសេចក្តីសង្ខេប ដែលបានដាក់ជូនដោយចៅក្រមម្នាក់ៗនោះ។ បន្ទាប់មកតុលាការនឹងយល់ព្រមលើការសម្រេចចិត្ត ក្នុងចំណុចរួមមួយនៃដំណោះស្រាយជម្លោះ ដែលពួកគេចង់បាន។ នៅពេលដែលនីតិវិធីនេះបានធ្វើរួច គណៈកម្មាធិការមួយដែលមានសមាជិក ៥ រូប រួមមានប្រធានតុលាការ អ្នកចុះបញ្ជី និងចៅក្រមពីរនាក់ដែលបានបោះឆ្នោតដោយសម្ងាត់ ធ្វើការព្រាងសេចក្តីសន្និដ្ឋានចុងក្រោយមួយ បន្ទាប់មកត្រូវដាក់អោយបោះឆ្នោតដោយតុលាការទាំងមូល។ នៅពេលដែលការវិនិច្ឆ័យចុងក្រោយត្រូវបានកំណត់ វានឹងត្រូវបានផ្តល់ទៅអោយរដ្ឋជាភាគីវិវាទ និងសារព័ត៌មាន។ រាល់ការវិនិច្ឆ័យ ត្រូវបង្ហាញពីហេតុផលលើការសម្រេចចិត្ត ហើយនិងការយល់ស្របពីចៅក្រមទាំងអស់។ ប្រសិនបើមានការខ្វែងគំនិតយោបល់ពីចៅក្រមណាម្នាក់ គឺគាត់ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យផ្តល់ការវិនិច្ឆ័យផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ រួមជាមួយនឹងការវិនិច្ឆ័យទាំងអស់ ហើយអាននៅក្នុងតុលាការដោយបើកចំហរ មុនតំណាងនៃភាគីជម្លោះ។ សាលក្រមអាចនឹងត្រូវបានកែសម្រួលលុះត្រាតែរកឃើញនូវអង្គហេតុខ្លះ ដែលមិនត្រូវបានដឹងនៅពេលដែលចៅក្រមដំណើរការរឿងក្តី ប៉ុន្តែប្រសិនបើអង្គហេតុត្រូវបានគេស្គាល់ ប៉ុន្តែមិនបានលើកយកមកពិភាក្សាដោយសារតែការធ្វេសប្រហែស នោះសាលក្រមនឹងមិនអាចកែសម្រួលបានទេ។

កថាខណ្ឌទី៣ ៖ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (ICJ)

តុលាការយុត្តិធមិអន្តរជាតិ មានទីស្នាក់ការនៅទីក្រុងឡាអេនៃប្រទេសហូឡង់។ តុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៥ ដោយធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិ។ តុលាការនេះចាប់ផ្តើមដំណើរការក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៦ ជាអ្នកស្នងបន្តពីតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធមិអន្តរជាតិ។

តុលាការនេះមានទីតាំងនៅវិមានសន្តិភាពក្នុងទីក្រុងឡាអេ ប្រទេសហូឡង់ ដោយធ្វើការចែករំលែកអាគារជាមួយនឹងវិទ្យាស្ថានឧត្តមសិក្សាច្បាប់អន្តរជាតិទីក្រុងឡាអេ ដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាឯកជននៃច្បាប់អន្តរជាតិមួយ។ ចៅក្រមមួយចំនួននៃតុលាការនេះគឺជា អតីតសិស្ស ឬជាសមាជិកអតីតសាស្ត្រាចារ្យនៃវិទ្យាស្ថាននេះ។ គោលបំណងរបស់តុលាការយុត្តិធមិអន្តរជាតិ គឺវិនិច្ឆ័យជម្លោះរវាងរដ្ឋនឹងរដ្ឋ។ តុលាការនេះធ្លាប់បានកាត់សេចក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងបទឧក្រិដ្ឋសង្គ្រាម, ការជ្រៀតជ្រែកដោយខុសច្បាប់របស់រដ្ឋ និងសីលធម៌រវាងប្រទេសដ៏ទៃ នឹងបន្តយល់ព្រមលើករណីដទៃផ្សេងៗទៀត។

៣.១. សញ្ញាណនៃការបង្កើត

ដោយសារតែការផ្ទុះឡើងនូវសង្គ្រាម នាខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៣៩ បានធ្វើអោយមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងទៅលើដំណើរការនៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធមិអន្តរជាតិ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅអស់ពេលដ៏យូរមកហើយនោះ។ បន្ទាប់ពីដំណើរការជាសាធារណៈលើកចុងក្រោយ នៅថ្ងៃទី ៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៣៩ មក តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធមិអន្តរជាតិមិនបានពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការដោះស្រាយបញ្ហាទៀតឡើយ ហើយក៏គ្មានការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចៅក្រមទៀតដែរ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៤០ តុលាការនេះបានផ្លាស់ទីតាំងទៅកាន់ទីក្រុងហ្សឺណែវ ឯចៅក្រមម្នាក់នៅតែមានវត្តមាននៅទីក្រុង

ឡាអេ ជាមួយនឹងមន្ត្រីចុះបញ្ជីមួយចំនួន ដែលមានសញ្ជាតិហូឡង់។ បើទោះបីជាស្ថិតនៅក្នុងសភាពស្មុគស្មាញដោយសារសង្គ្រាមក៏ដោយ ក៏ការគិតអំពីអនាគតរបស់តុលាការនៅតែត្រូវបានធ្វើឡើង។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៤២ អគ្គលេខាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយនិងរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសនៃចក្រភពអង់គ្លេសបានអះអាងពីការយល់ស្រប ក្នុងការបង្កើតឡើងវិញនូវស្ថាប័នតុលាការអន្តរជាតិបន្ទាប់ពីសង្គ្រាមត្រូវបានបញ្ចប់ ហើយគណៈកម្មការច្បាប់របស់សហរដ្ឋអាមេរិចបានផ្តល់អនុសាសន៍អោយបន្តយុត្តាធិការនៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។ នៅដើមឆ្នាំ ១៩៤៣ រដ្ឋាភិបាលនៃចក្រភពអង់គ្លេសបានផ្តើមគំនិតបញ្ជូនអ្នកជំនាញមួយចំនួនទៅទីក្រុងឡុងដ៏ ដើម្បីចងក្រងជាគណៈកម្មាធិការអន្តរសម្ព័ន្ធក្រៅផ្លូវការមួយ សម្រាប់ត្រួតពិនិត្យបញ្ហា។ គណៈកម្មាធិការនេះស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់លោក William Malkin ជនជាតិអង់គ្លេស ដែលមានការប្រជុំចំនួន ១៩ ដងដោយមានការចូលរួមពីអ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់ពីប្រទេសចំនួន១១។ នៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ខ្លួនដែលបោះផ្សាយនៅថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៤ គណៈកម្មាធិការនេះបានផ្តល់អនុសាសន៍ថា៖

- លក្ខន្តិកៈនៃតុលាការអន្តរជាតិថ្មី គួរតែយកតាមលក្ខន្តិកៈនៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិជាមូលដ្ឋាន
- យុត្តាធិការនៃការប្រឹក្សាយោបល់ គួរតែត្រូវបានរក្សាទុកនៅក្នុងតុលាការថ្មីនេះ
- ការទទួលយកនូវដែនសមត្ថកិច្ចនៃតុលាការថ្មី មិនគួរត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឡើយ
- តុលាការមិនគួរមានដែនសមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានយោបាយទេ។

ទន្ទឹមនឹងនេះដែរ នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែតុលារ ឆ្នាំ១៩៤៣ បន្ទាប់ពីមានសន្និសីទរួមគ្នារវាងប្រទេសចិន សហភាពសូវៀត ចក្រភពអង់គ្លេស ហើយនិងសហរដ្ឋអាមេរិច សេចក្តីថ្លែងការរួមមួយត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ជាចាំបាច់គឺ "ការបង្កើតនៅកាលបរិច្ឆេទអនុវត្តដំបូងបំផុតនៃអង្គការអន្តរជាតិដោយផ្អែកលើគោលការណ៍សមភាពនៃអធិបតេយ្យភាពរបស់រដ្ឋ ដែលស្រលាញ់សន្តិភាពនិងបើកចំហរដល់សមាជិកភាពទាំងអស់ មិនថារដ្ឋធំ ឬរដ្ឋតូចទេ គឺដើម្បីស្តារសន្តិភាព ហើយនិងសន្តិសុខអន្តរជាតិ"។

ចៅក្រមទាំងអស់នៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ បានសុំលាលែងពីតំណែងនៅថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៤៦ ហើយការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកចៅក្រមដំបូងនៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ បានប្រព្រឹត្តទៅនៅក្នុងថ្ងៃទី០៦ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៤៦ នៅក្នុងសម័យកាលដំបូងនៃមហាសន្និបាត និងក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ។ នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៤៦ តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ត្រូវបានរំលាយជាផ្លូវការ ហើយតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានបើកការប្រជុំជាលើកដំបូង ដោយធ្វើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធានចៅក្រមដំបូង គឺលោក José Gustavo Guerrero ជនជាតិអេសាលវាឌ័រ (El Salvador) ដែលជាប្រធានចៅក្រមចុងក្រោយនៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។ តុលាការនេះបានតែងតាំងសមាជិកក្នុងបញ្ជីរបស់ខ្លួន ដែល

មួយចំនួនធំគឺជាអតីតមន្ត្រីផ្លូវការ នៃតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍យុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ហើយបានប្រារព្ធសម្ពោធសវនាការជាសាធារណៈ នៅថ្ងៃទី១៨ នាខែមេសាដដែលនោះ។ រឿងក្តីដំបូងបានដាក់ស្នើរមកនៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៤៧ គឺជាងមួយឆ្នាំក្រោយពីការបើកដំណើរការ។ រឿងក្តីនោះបានលើកឡើងអំពីឧប្បត្តិហេតុ នៅព្រែកជីក Corfu ដែលប្តឹងដោយចក្រភពអង់គ្លេសប្រឆាំងនឹងប្រទេសអាល់បានី។

៣.២. សមាសភាពចៅក្រម

៣.២.១. ចៅក្រមនៃតុលាការ

តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិមានសមាសភាពចៅក្រមចំនួន ១៥ រូប ដែលត្រូវមានសញ្ជាតិខុសៗគ្នា។[40] សមាជិកទាំងអស់ត្រូវបានជ្រើសរើសតាមរយៈការបោះឆ្នោតរបស់មហាសន្និបាត និងក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ តាមសម្លេងភាគច្រើនដាច់ខាតសំរាប់អាណត្តិ ៩ ឆ្នាំ តែសមាជិកមួយភាគបីត្រូវដូរក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំម្តង ស្មើនឹងចំនួនចៅក្រម ៥ រូប។ ដំណើរការបោះឆ្នោតនេះត្រូវបានចែងចាប់ពីមាត្រា ៤-១៩ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។

- ប្រសិនបើមានសមាជិកចៅក្រមណាម្នាក់បានស្លាប់ គេនឹងបង្កើតអោយមាននូវការបោះឆ្នោតពិសេសមួយ ដើម្បីបំពេញអសនចៅក្រមនោះ។
- ចៅក្រមនៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ មិនត្រូវបានដកហូតចេញពីមុខងារឡើយ និងមានអភ័យឯកសិទ្ធិខាងការទូត តាមមាត្រា ១៩ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។
- ការជ្រើសរើសសមាជិកចៅក្រមគឺផ្អែកលើលក្ខណៈសមស្របនិងមិនពឹងផ្អែកលើសញ្ជាតិទេ។
- សមាជិកចៅក្រមនៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ មិនអាចមានពីររូបមកពីប្រទេសតែមួយឡើយ។

បើយោងតាមមាត្រា ៩ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរាជាតិ សមាជិករបស់តុលាការនេះត្រូវបានគេសន្មត់ថាតំណាងឱ្យទំរង់ចម្បង នៃអរិយធម៌និងប្រព័ន្ធច្បាប់សំខាន់ៗរបស់ពិភពលោក។ ចាប់តាំងពីការបង្កើតរបស់ខ្លួនមក សមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍បួន ក្នុងចំណោមសមាជិកទាំងប្រាំនៃក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ (បារាំង រុស្ស៊ី ចិន អង់គ្លេស និងសហរដ្ឋអាមេរិក) តែងតែមានចៅក្រមមួយរូបនៅក្នុងតុលាការ។ ករណីលើកលែងនោះគឺប្រទេសចិន (សាធារណរដ្ឋចិនរហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៧១ និងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនពីឆ្នាំ ១៩៧១ តមក) ដែលពុំមានចៅក្រមនៅក្នុងតុលាការពីឆ្នាំ ១៩៦៧ រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៨៥ ពីព្រោះតែប្រទេសនេះមិនដាក់បេក្ខភាព។

លក្ខន្តិកៈនៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានបង្ហាញថា ចៅក្រមទាំងអស់គួរតែត្រូវបានជាប់ឆ្នោតដោយមិនគិតពីសញ្ជាតិរបស់ពួកគេ ក្នុងចំណោមមនុស្សដែលមានសីលធម៌ខ្ពស់បំផុតដែល

[40] មាត្រា ៣ នៃលក្ខន្តិកៈ របស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ

មានទាំងលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការិយាល័យតុលាការជាន់ខ្ពស់បំផុតនៅក្នុងរដ្ឋរបស់ពួកគេ ឬត្រូវបានគេស្គាល់ថាជាមេធាវីមួយរូប ដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងនីតិអន្តរជាតិ។ ចៅក្រមនៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិគឺមិនអាចទៅកាន់មុខតំណែងផ្សេងទៀត ឬដើរតួជាអ្នកប្រឹក្សាបានឡើយ។ ចៅក្រមមួយរូបអាចត្រូវបានបណ្តេញចេញ លុះត្រាតែមានការបោះឆ្នោតយល់ព្រមជាឯកច្ឆន្ទរបស់សមាជិកដទៃទៀតនៃតុលាការនេះ។

៣.២.២. ចៅក្រមបណ្តោះអាសន្ន (*Ad hoc* judges)

យោងតាមមាត្រា ៣១ នៃលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់ថា បើទោះបីជាចៅក្រមណាម្នាក់មានសញ្ជាតិដូចទៅនឹងគូភាគីណាមួយក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមនោះមិនត្រូវបានគេហាមឃាត់នៅក្នុងដំណើរការសម្រេចរឿងក្តីឡើយ។ ប៉ុន្តែគូរភាគីម្ខាងទៀតដែលគ្មានចៅក្រមក្នុងសញ្ជាតិរបស់ខ្លួននោះ អាចស្នើសុំចាត់តាំងបុគ្គលណាម្នាក់ផ្សេងទៀត អោយធ្វើជាចៅក្រមនៅក្នុងរឿងក្តីជំនួសបាន។ ប្រសិនបើគ្មានភាគីណាមួយ មានចៅក្រមសញ្ជាតិដូចខ្លួនទេ គេអាចធ្វើការជ្រើសរើសបុគ្គលណាម្នាក់អោយក្លាយជាចៅក្រមបាន។ ជាទូទៅ ចៅក្រម *Ad hoc* មិនចាំបាច់មានសញ្ជាតិដូចទៅនឹងរដ្ឋដែលជ្រើសរើសក៏បាន ជារួមគឺរដ្ឋជាភាគីជម្លោះអាចជ្រើសរើសចៅក្រម *Ad hoc* ម្នាក់តាមចិត្ត ប្រសិនបើគ្មានសមាជិកចៅក្រមណាម្នាក់មានសញ្ជាតិដូចខ្លួនទេនោះ។ គូភាគីនៃរឿងក្តីត្រូវជូនដំណឹងអោយបានលឿនបំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ក្នុងចេតនា នៃការជ្រើសរើសចៅក្រម *Ad hoc*។ ចៅក្រម *Ad hoc* មានសិទ្ធិស្មើគ្នាទៅនឹងចៅក្រមផ្សេងទៀតដែរ ក្នុងពេលដែលគេចូលរួមនៅក្នុងរឿងក្តីមួយ។[41]

៣.២.៣. ឋិសមិតភាព

ចំពោះឥស្សរៈជនដែលត្រូវបានជ្រើសរើសធ្វើជាចៅក្រមហើយ នៅពេលកំពុងបំពេញមុខងារ ពួកគេពុំអាចទៅធ្វើការងារផ្សេងទៀត ដូចជាការងារនយោបាយ ឬធ្វើការឲ្យរដ្ឋាភិបាលណាមួយបានទេ ហើយក៏មិនអាចកាន់កាប់កន្លែងណាមួយដែលមានលក្ខណៈជាវិជ្ជាជីវៈដែរ។ មួយវិញទៀត ចៅក្រមនៅក្នុងមុខងារ ត្រូវបានហាមឃាត់មិនឲ្យធ្វើជាភ្នាក់ងារ ក្រុមប្រឹក្សា ឬមេធាវីក្នុងរឿងក្តីណាមួយឡើយ។ ក្នុងករណីមានការពាក់ព័ន្ធរឿងរ៉ាវទាំងអស់នោះ តុលាការអន្តរជាតិនឹងធ្វើការប្រជុំសម្រេច ព្រោះថាចៅក្រមដែលជាប់ឆ្នោតមានលក្ខណៈឯករាជ្យ ដោយមិនចំណុះឲ្យរដ្ឋរបស់ខ្លួនឡើយ។

[41] មាត្រា ៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ

៣.៣. ដែនសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងករណីវិវាទ

តុលាការត្រូវសម្រេចចិត្តទទួលយករឿងវិវាទដែលបានដាក់មកដោយសេរី តាមរយៈរដ្ឋនៅក្នុងការជ្រើសរើសដោយអធិបតេយ្យរបស់ពួកគេ។ ប្រទេសដែលជាសមាជិករបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សុទ្ធតែត្រូវបានចាត់ទុកជាសមាជិកនៃលក្ខន្តិកៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។ ចំណែកឯបណ្តាប្រទេស ដែលមិនមែនជាសមាជិករបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ក៏អាចចូលរួមក្នុងលក្ខន្តិកៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានដែរ ប្រសិនបើមានការស្នើឡើងរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ និងត្រូវបានមហាសន្និបាតទទួលយល់ព្រម។

គួរកត់សម្គាល់ផងដែរថា រហូតមកដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ មានរដ្ឋចំនួន ១៩៣ ជាភាគីនៃលក្ខន្តិកៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តជាតិ។[42]

សមាជិកចៅក្រម នៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ មិនអាចធ្វើជាតំណាងរដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួនបានឡើយ ពីព្រោះចៅក្រមម្នាក់ៗត្រូវមានភាពឯករាជ្យ ដោយមិនអាចអនុវត្តនូវមុខងារនយោបាយ ឬរដ្ឋបាល ឬពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការងារអាជីពផ្សេងទៀតឡើយ។[43]

៣.៤. នីតិវិធីនៃបណ្តឹង

នីតិវិធីនៃបណ្តឹងរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងលក្ខន្តិកៈ(ចាប់ពីមាត្រា ៣៩ រហូតដល់មាត្រា ៦៤) និងបទបញ្ញាតិនានារបស់តុលាការ។

បណ្តឹងត្រូវបានបែងចែកជាពីរប្រភេទគឺ បណ្តឹងដែលកើតចេញពីកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស និងបណ្តឹងដែលកើតចេញតាមការដាក់ពាក្យស្នើរសុំ។[44]

- បណ្តឹងដែលកើតចេញពីកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេសៈ គឺភាគីជម្លោះទាំងពីរយល់ព្រមជ្រើសរើសយកយុត្តាធិការតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិមកដោះស្រាយ ហើយភាគីណាមួយ រឺភាគីទាំងពីរ ដាក់លិខិតបញ្ជាក់ពីកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស ដោយត្រូវបង្ហាញពីកម្មវត្ថុនៃជម្លោះ និងគូភាគីនៃរឿងក្តីនោះ។
- បណ្តឹងដែលកើតចេញតាមការដាក់ពាក្យស្នើរសុំៈ គឺភាគីរដ្ឋដើមចោទ ដាក់ពាក្យប្តឹងរដ្ឋជាភាគីចុងចោទ។ ការដាក់ពាក្យសុំប្តឹងក្នុងគោលបំណងធ្វើទំនាក់ទំនងទៅនឹងរដ្ឋចុងចោទ។

[42]របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ពីថ្ងៃទី០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ទំព័រទី១០

[43]មាត្រា ១៦ នៃលក្ខន្តិកៈ របស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ

[44]មាត្រា ៤០ នៃលក្ខន្តិកៈ របស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ

នៅក្នុងពាក្យបណ្ដឹងនោះត្រូវសរសេរពីឈ្មោះភាគីដែលប្ដឹង និងកម្មវត្ថុនៃជម្លោះ។ រដ្ឋដើមចោទត្រូវបង្ហាញពីមូលដ្ឋានគ្រឹះដូចជា សន្ធិសញ្ញា ឬសេចក្ដីប្រកាសទទួលស្គាល់សមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ មានសមត្ថកិច្ចដោះស្រាយរឿងក្ដីនោះ។

នីតិវិធីត្រូវចែកចេញជាពីរគឺ នីតិវិធីជាលាយលក្ខអក្សរ និងនីតិវិធីផ្ទាល់មាត់។[45]

៣.៤.១. នីតិវិធីជាលាយលក្ខអក្សរ

ដំណាក់កាលជាលាយលក្ខអក្សរ គឺជាដំណាក់កាលដំបូង ដោយភាគីនីមួយៗដាក់ជូនទៅតុលាការនូវសេចក្ដីថ្លែងសំអាង រួមមានការរៀបរាប់ពិស្ដារពីអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ដែលភាគីម្ខាងទាញយកមកសំអាង ព្រមទាំងឆ្លើយតបទៅនឹងចំណោទសួររបស់ភាគីម្ខាងទៀត។ ភាគីម្ខាងៗមានសិទ្ធិជ្រើសរើសដោយសេរីនូវទម្រង់បែបបទនៃការជូនសេចក្ដីសំអាង ឯកសារពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយអាចត្រូវបានយកមកបន្ថែម ប៉ុន្តែប្រសិនបើការផ្លាស់ប្ដូរនោះមានរយៈពេលយូរពេក ត្រូវតែដកស្រង់យកតែចំនុចណាដែលល្អប៉ុណ្ណោះ។ តុលាការអាចស្នើសុំពីភាគីនូវឯកសារផ្សេងៗ ក្នុងពេលបណ្ដឹងជាលាយលក្ខអក្សរ។

៣.៤.២. នីតិវិធីដោយផ្ទាល់មាត់

ជាគោលការណ៍ ដំណាក់កាលដោយផ្ទាល់មាត់ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ២ ឬ ៣ ខែ ក្រោយពីការបញ្ចប់នីតិវិធីដោយលាយលក្ខអក្សរ។ កាលបរិច្ឆេទនេះ ត្រូវសំរេចដោយតុលាការដើម្បីផ្ដល់ភាពងាយស្រួលដល់ភាគីទាំងឡាយដែលចង់បានពេលវេលាដ៏សមរម្យមួយ។ រាល់សវនាការរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ ប៉ុន្តែភាគីនៃរឿងក្ដីអាចស្នើរសុំតុលាការមិនបើកសវនាការជាសាធារណៈបាន។

៣.៤.៣. ការប្ដឹងទាស់លើកដំបូង

នីតិវិធីនៃការប្ដឹងទាស់លើកដំបូង គឺជាញឹកញាប់លើកឡើងដោយភាគីចុងចោទ។ ការប្ដឹងទាស់នេះ ធ្វើឡើងដើម្បីទប់ស្កាត់ពីតុលាការនៅក្នុងការចេញសាលក្រមសម្រេចរឿងក្ដី ហើយការជំទាស់ត្រូវផ្អែកលើលក្ខខណ្ឌណាមួយដូចជា:

- រដ្ឋត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ ឬរដ្ឋចុងចោទបានអះអាងថា សន្ធិសញ្ញា ឬសេចក្ដីប្រកាសទទួលយកសមត្ថកិច្ចតុលាការនេះ ត្រូវទុកជាមោឃៈ ឬមិនអាចអនុវត្តបាន។
- រឿងក្ដីដែលកំពុងប្រកាសនេះ កើតឡើងនៅមុនពេលអនុវត្តសន្ធិសញ្ញាដែលដើមចោទ យកមកសំអាង។

[45]មាត្រា ៤៣ នៃលក្ខន្តិកៈ របស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ

៣.៤.៤. ការមិនចូលខ្លួនមកតុលាការ

លក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ក៏មានចែងផងដែរក្នុងករណីដែលរដ្ឋចុងចោទមិនបង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខតុលាការ ឬហេតុផលផ្សេងៗទៀតតាមមាត្រា ៥៣ នៃលក្ខន្តិកៈ។ ការខកខានរបស់ភាគីមួយនៅក្នុងការបង្ហាញខ្លួន គឺមិនបង្អាក់ដល់ដំណើរការនៃនីតិវិធីបណ្តឹងនៃរឿងក្តីនោះឡើយ។

៣.៤.៥. វិធានការបណ្តោះអាសន្ន

នៅពេលដែលគេឃើញថា សិទ្ធិដែលបង្កើតជាកម្មវត្ថុ នៃការប្តឹងនេះបិតនៅក្នុងភាពជាបណ្តោះអាសន្នបន្ទាន់នោះ រដ្ឋដែលប្តឹងអាចស្នើរសុំ អោយតុលាការបង្ហាញវិធានការបណ្តោះអាសន្នដើម្បីការពារបាន។ ក្នុងពេលសមស្រប តុលាការអាចកោះហៅភាគីនីមួយៗអោយបញ្ឈប់នូវរាល់សកម្មភាពដែលទាក់ទងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ដែលអាចលើកឡើងតាមការស្នើរសុំ។ តុលាការអាចអាចបដិសេធចំពោះការសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្ននេះបាន។ នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃបណ្តឹងនេះ រដ្ឋដែលត្រូវបានគេចោទប្រកាន់អាចជំទាស់ទៅនឹងសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ ឬអាចមិនបង្ហាញខ្លួន ហើយក្នុងករណីនេះតុលាការនឹងប្រើវិធានការបណ្តោះអាសន្ន លុះត្រាតែភស្តុតាងបង្ហាញថាតុលាការគ្មានសមត្ថកិច្ចពិតប្រាកដ។

៣.៥. វិធីសាស្ត្រដោះស្រាយរឿងក្តី

វិធីសាស្ត្រ ៣ យ៉ាងត្រូវបានតុលាការយកមកអនុវត្តន៍ប្រើសន្និដ្ឋានទៅលើរឿងក្តី។ វិធីទាំងនោះរួមមានៈ

- ដំណាក់កាលរវាងគូភាគីនៃរឿងក្តីៈ នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ គូភាគីអាចជូនដំណឹងទៅតុលាការថាខ្លួនបានឈានទៅដល់ការស្រុះស្រួលគ្នាវិញហើយ ដូចនេះតុលាការត្រូវចេញដីកាមួយដើម្បីតំកល់រឿងក្តីទុកមិនចាត់ការ។
- ការបញ្ឈប់រឿងក្តីៈ រដ្ឋដើមចោទ អាចជូនដំណឹងទៅដល់តុលាការ មិនធ្វើការប្តឹងតទៅទៀត ឬភាគីទាំងពីរព្រមព្រៀងគ្នាដកពាក្យបណ្តឹងវិញ។ ហើយក្នុងករណីនេះតុលាការចេញដីកាតំកល់ទុករឿងក្តីមិនចាត់ការ។
- តុលាការចេញសាលក្រមដើម្បីបញ្ចប់រឿងក្តី។ ការសន្និដ្ឋានបញ្ចប់រឿងក្តីដោយចេញសាលក្រមនេះ គឺជាវិធីសាមញ្ញមួយក្នុងការនាំយករឿងក្តីទៅដល់ទីបញ្ចប់។

៣.៥.១ សេចក្តីសម្រេច

បន្ទាប់ពីភាគីបានបំពេញសព្វគ្រប់នូវសេចក្តីរាយការណ៍ អំពីរឿងក្តីរបស់ខ្លួនមក ភារកិច្ចបន្តគឺជាតួនាទីរបស់តុលាការ ក្នុងការរៀបចំសាលក្រម។ ដោយហេតុថា តុលាកាយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ មានសមាសភាពចៅក្រមមកពីបណ្តាប្រទេសផ្សេងៗគ្នា ដូចនេះការពិភាក្សារបស់តុលាការ ត្រូវរៀបចំតាមវិធីសាស្ត្រមួយ ដែលអាចអោយចៅក្រមម្នាក់ៗ មានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការចូលរួមធ្វើសេចក្តីសម្រេច។

សាលក្រមត្រូវបានបែងចែកជាបីផ្នែកធំៗ តាមប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ប្រទេស ដែលប្រកាន់យក Civil Law:

- ផ្នែកទី១ សេចក្តីផ្តើមៈ ក្នុងនោះមានចែងអំពីឈ្មោះចៅក្រមដែលបានចូលរួម និងតំណាងរបស់ភាគី ព្រមទាំងសង្ខេបអង្គហេតុ និងចែងពីការសន្និដ្ឋានរបស់ភាគីនីមួយៗ។
- ផ្នែកទី២ ភស្តុតាងដែលតុលាការយកមកសំអាង ក្នុងការចេញសាលក្រម
- ផ្នែកទី៣ ការសម្រេចសេចក្តីរបស់តុលាការ

ការវិនិច្ឆ័យរបស់តុលាការអន្តរជាតិ គឺបិទផ្លូវតវ៉ា ដោយមិនអនុញ្ញាតអោយមានបណ្តឹងបន្តរឡើយ។[46] គោលការណ៍នេះ ត្រូវបានអនុវត្តទៅលើគ្រប់សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ទោះបីជាសាលក្រមចេញដោយសវនាការពេញអង្គ(Full beach) ឬដោយសវនាការអង្គតូច(Chamber)។ តាមការចុះហត្ថលេខាលើធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ រដ្ឋជាសមាជិកទាំងឡាយបានទទួលរាប់រងអនុវត្តរាល់សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលខ្លួនជាភាគីនោះ។ ប្រសិនបើគូភាគីណាមួយ មិនប្រតិបត្តិតាមកាតព្វ អនុវត្តតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិទេ ភាគីម្ខាងទៀតអាចពឹងលើក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខបាន ហើយក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអាចចាត់វិធានការទាំងឡាយ ដើម្បីអោយភាគីនោះអនុវត្តនូវសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ។[47]

៣.៦. ការបកស្រាយសាលក្រម

ដោយហេតុថាតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិជាអ្នកមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការចេញសាលក្រម ដូចនេះតុលាការនេះក៏ជាអ្នកមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការបកស្រាយសាលក្រមដែរ។ តាមការស្នើសុំរបស់ភាគីនៃរឿងក្តី តុលាការអាចធ្វើការបកស្រាយសាលក្រមណាដែលមានការខ្វែងគំនិតគ្នារវាងភាគី ទៅលើអត្ថន័យ និងព្រំដែននៃអ្វីដែលតុលាការបានសម្រេច។

---

[46]មាត្រា ៦០ នៃលក្ខន្តិកៈ របស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ

[47]មាត្រា ៩៤ ជំពូកទី ១៤ នៃធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ

ជំពូក៣ ៖ ករណីសិក្សាស្តីពីដំណោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិ

ផ្នែកទី២ ៖ ករណីសិក្សាស្តីពីដំណោះស្រាយវិវាទអន្តរជាតិ តាមប្រព័ន្ធតុលាការ

កថាខណ្ឌ១ ៖ វិវាទព្រំដែនរវាង បូគីណា ហ្វាសសូរ និង នីហ្សេ (Burkina Faso & Niger)ដែលដោះស្រាយដោយតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ

១.១. ប្រវត្តិនៃវិវាទ

ដើមចមដំបូងនៃវិវាទ រវាងប្រទេស បូគីណា ហ្វាសសូរ និងប្រទេសនីហ្សេរ គឺបានកើតចេញពីការកំណត់ព្រំដែនដ៏ចម្រូងចម្រាស កំឡុងពេលដែលប្រទេសទាំងពីរនេះស្ថិតនៅក្រោមអាណានិគមនិយមបារាំង។ ការពុះចែកចំពាក់កណ្តាលនៃបន្ទាត់ព្រំដែនរវាងរដ្ឋទាំងពីរ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអាណាព្យាបាលបារាំងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩២៧ គឺកំឡុងពេលដែលប្រទេសទាំងពីរស្ថិតនៅក្រោមអាណានិគមនិយមបារាំង។ តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រទេសទាំងពីរហាក់ដូចជាមិនអាចឈានដល់ការព្រមព្រៀង ក្នុងការទទួលយកចំពោះការកំណត់នេះឡើយ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៨៧ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាង ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរ និង នីហ្សេរ បានបង្ហាញនូវខដាក់លក្ខខណ្ឌថា ប្រសិនបើការកំណត់ដោយបារាំងនេះ មានចំណុចខ្វះខាតក្នុងការបង្ហាញនូវភស្តុតាងដើម្បីកំណត់ពីព្រំដែនច្បាស់លាស់នៅលើផ្ទៃដីនោះ រដ្ឋទាំងពីរបានយល់ព្រមថា ការកម្រិតព្រំដែនគឺត្រូវយកតាមខ្សែបន្ទាត់ដែលបានគូសឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៦០ តាមផែនទីដែលមានមាត្រដ្ឋាន ១/២០០០០០ ដែលធ្វើឡើងដោយវិទ្យាស្ថានភូមិសាស្ត្រជាតិ(GNI)។ ទោះបីជាបែបនេះក៏ដោយ តុលាការអន្តរជាតិបានរង់ចាំការកំណត់ព្រំដែនរវាងប្រទេស ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរ និងនីហ្សេរដោយយកតាមការកំណត់ខ្សែបន្ទាត់ដោយបារាំងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩២៧ និងបំពេញបន្ថែមដោយការបកស្រាយតាមផែនទីដែលមានមាត្រដ្ឋាន ១/២០០០០០ ធ្វើឡើងដោយវិទ្យាស្ថានភូមិសាស្ត្រជាតិ។ សូមបញ្ជាក់ថា ព្រំដែនដែលមានជម្លោះ គឺមានប្រវែងប្រមាណ ៦៥០ គីឡូម៉ែត។

១.២. គូភាគីក្នុងរឿងក្តី

១.២.១. ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរ (Bukina Faso)

ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរ ហៅកាត់ថា ប្រទេស បូគីណា គឺជាប្រទេសមួយដែលពុំមានព្រំប្រទល់ជាប់នឹងឆ្នេរសមុទ្រទេ។ ប្រទេស បូគីណា មានទីតាំងស្ថិតនៅទ្វីបអាហ្វ្រិកខាងលិច ជាមួយនឹងផ្ទៃដី ២៧៤ ២០០ គីឡូម៉ែតការ៉េ។ ប្រទេសនេះមានព្រំប្រទល់ជាប់ប្រទេស ៦ ផ្សេងគ្នា គឺខាងជើង ជាប់នឹងប្រទេសម៉ាលី ខាងកើតជាប់ជាមួយនឹងប្រទេសនីហ្សេរ ខាងត្បូងជាប់នឹងប្រទេស ទូហ្គោ និងប្រទេសហ្គាណា ភាគអាគ្នេយ៍ជាប់នឹងប្រទេសបីនីន និងភាគនិរតីជាប់នឹងប្រទេសកូឌីវ័រ។ នៅ ក្នុង

ឆ្នាំ២០១០ ប្រទេស បូគីណា មានប្រជាជនប្រហែល១៥ ៧៥០ ០០០នាក់។ ប្រទេសនេះរួចផុតពីអាណានិគមនិយមបារាំងនៅថ្ងៃទី ០៥ ខែ សីហា ឆ្នាំ១៩៦០។ របបនយោបាយរបស់ប្រទេសនេះគឺសាធារណៈរដ្ឋពាក់កណ្តាលប្រធានាធិបតី។ បច្ចុប្បន្នប្រទេសនេះ ដឹកនាំដោយប្រធានាធិបតី Blaise Compaoré និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីឈ្មោះLuc-Adolphe Tiao។ រដ្ឋធានីនៃប្រទេសនេះគឺOuagadougou។

១.២.២. ប្រទេស នីហ្សេរ (Niger)

ប្រទេសនីហ្សេរ គឺជាប្រទេសមួយដែលពុំមានព្រំប្រទល់ជាប់នឹងឆ្នេរសមុទ្រ ដូចគ្នាទៅនឹងប្រទេស បូគីណាដែរ។ ប្រទេសនីហ្សេរ មានទីតាំងស្ថិតនៅទ្វីបអាហ្វ្រិកខាងលិច ជាមួយនឹងផ្ទៃដី ១ ២៧០ ០០០ គីឡូម៉ែតការ៉េ ដែលធ្វើឲ្យប្រទេសនេះ ក្លាយទៅជាប្រទេសមួយដែលមានផ្ទៃដីធំជាងគេបំផុតនៅក្នុងទ្វីបអាហ្វ្រិកភាគខាងលិច។ ៨០ ភាគរយ នៃផ្ទៃដីរបស់ប្រទេសនីហ្សេរ គ្របដណ្តប់ទៅដោយវាលខ្សាច់សាហារ៉ា។ ប្រទេសនេះមានព្រំប្រទល់ជាប់ប្រទេស ៧ ផ្សេងគ្នា គឺខាងជើងជាប់នឹងប្រទេសលីប៊ី និងប្រទេសអាល់ហ្សេរី ខាងត្បូងជាប់នឹងប្រទេស នីហ្សេរីយ៉ា និងប្រទេសបឺនីនខាងកើតជាប់ជាមួយនឹងប្រទេសឆាត និងខាងលិចជាប់ជាមួយប្រទេសបូគីណា និងប្រទេសម៉ាលី។ ប្រជាជនភាគច្រើនគឺជាជនជាតិឥស្លាម ដែលមានប្រមាណជាង ១៥ លាននាក់។ រដ្ឋធានីនៃប្រទេសនេះគឺ Niamey។

ប្រទេសនេះរួចផុតពីអាណានិគមនិយមបារាំងនៅថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦០។ របបនយោបាយរបស់ប្រទេសនេះគឺ សាធារណៈរដ្ឋពាក់កណ្តាលប្រធានាធិបតី។ បច្ចុប្បន្នប្រទេសនេះដឹកនាំដោយប្រធានាធិបតី Mahamadou Issoufou និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីឈ្មោះ Brigi Rafini។

១.៣. សេចក្តីប្រកាសរួមរបស់គូភាគី

សេចក្តីប្រកាសរបស់គូភាគី ទៅកាន់តុលាការអន្តរជាតិ និងរដ្ឋជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិ គឺលើកឡើងអំពីជម្លោះទៅយុត្តាធិការតុលាការ ដោយបញ្ចូលទៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស ដោយអនុលោមទៅតាមមាត្រា៣៦ វាក្យខណ្ឌ១ នៃបទបញ្ញត្តិរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។ កិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស គឺជាកិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគីតាមទំរង់ ដែលអាចត្រូវបានចុះហត្ថលេខានៅចំពោះមុខតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។ កិច្ចព្រមព្រៀងពិសេសត្រូវបង្ហាញអំពីកម្មវត្ថុនៃជម្លោះ ហើយនិងគូភាគីនៅក្នុងជម្លោះ ដោយផ្អែកទៅលើការយល់ព្រមជាក់ស្តែង។

១.៤. ការទាមទាររបស់ភាគីក្នុងរឿងក្តី

១.៤.១. ការទាមទាររបស់ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរ (Burkina Faso)

យោងទៅតាមការពិចារណា នៅក្នុងការលើកឡើងការប្រឆាំង និងការពិភាក្សាវែកញែកដោយផ្ទាល់ ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសូរ មានកិត្តិយសក្នុងការស្នើសុំឲ្យតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ធ្វើ

ការសម្រេចនិងអះអាងថា ព្រំដែនរវាង ប្រទេសបួគីណា ហ្វាសសូរ និងនីហ្សេរត្រូវយកតាមចំណុចដែលបានរៀបរាប់ដូចខាងក្រោម៖

១. ពីចំណុចកម្ពស់តំបន់ N'Gouma ទៅតំបន់ភូមិសាស្ត្រ Tong-Tong ព្រំដែនត្រូវយកតាមការកំណត់ដូចតទៅខ្សែបន្ទាត់ត្រង់ជាបន្តបន្ទាប់ត្រូវស្របទៅតាមចំណុច

ភ្នំ N'Gouma (Lat. 14° 54' 46.0" N; Long. 0° 14' 36.4" E), តំបន់ Kabia Ford (Lat. 14° 53' 09.8" N; Long. 0° 13' 06.3" E), ភ្នំ Arwaskoye (Lat. 14° 50' 44.7" N; Long. 0° 10' 35.8" E), ភ្នំ Bellé Banguia (Lat. 14° 45' 05.2" N; Long. 0° 14' 09.6" E), តំបន់ Takabougou (Lat. 14° 37' 54.5" N; Long. 0° 10' 16.1" E), Mount Douma Fendé (Lat. 14° 32' 00.6" N; Long. 0° 09' 42.1" E) and the Tong-Tong astronomic marker (Lat. 14° 24' 53.2" N; Long. 0° 12' 51.7" E);

២. ចាប់ពីតំបន់ភូមិសាស្ត្រ Tong-Tong ទៅចំណុចចាប់ផ្តើមនៃតំបន់បត់បែន Botou ព្រំដែនត្រូវយកតាមការកំណត់ដូចតទៅ:

→ ខ្សែបន្ទាត់ត្រង់តាមតំបន់ភូមិសាស្ត្រ Tao កំណត់តាម (Lat. 14° 03' 04.7" N; Long. 0° 22' 51.8" E)

→ ចាប់ពីចំណុចនោះ ខ្សែបន្ទាត់ត្រង់ដែលអូសរហូតទៅដល់ចំនុច ដែលព្រំដែនជួបប្រសព្វជាមួយទន្លេ Sirba នៅតំបន់ Bossébangou (Lat. 13° 21' 06.5" N; Long. 1° 17' 11.0" E)

→ ចាប់ពីចំណុចនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវយកតាមច្រាំងខាងស្តាំនៃទន្លេ Sirba ចាប់ពីខាងកើតទៅខាងលិច រហូតដល់ចំណុចខាងស្តាំនៃច្រាំងទន្លេ ជាមួយនឹងកូអរដោនេ 13° 19' 53.5" N; Long. 1° 07' 20.4" E

→ ចាប់ពីចំណុចនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវយកតាមខ្សែបន្ទាត់នៅលើផែនទីខ្នាត ១/២០០ ០០០ របស់បារាំង ដែលធ្វើឡើងក្នុងឆ្នាំ១៩៦០ រហូតដលចំនុចកូអរដោនេ Lat. 13° 22' 30.0" N; Long. 0° 59' 40.0" E

→ ចាប់ពីចំណុចនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនរត់ត្រង់នៅប៉ែកខាងត្បូងតាមខ្សែបន្ទាត់ត្រង់ រួចបញ្ចប់នៅចំណុចប្រសព្វខាងស្តាំនៃច្រាំងទន្លេ និងតំបន់ Say ត្រង់ខ្សែស្រប (Lat. 13° 06' 10.7" N; Long. 0° 59' 40.0")

→ ចាប់ពីចំណុចនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនរត់ត្រង់ឡើងដល់ចំនុចចាប់ផ្តើមនៃតំបន់បត់បែន Botou (Lat. 12° 36' 19.2" N; Long. 1° 52' 06.9" E)

៣. ចាប់ពីចំណុចចាប់ផ្តើមនៃតំបន់បត់បែន Botou ទៅដល់ទន្លេ Mekrou បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវយកតាមចំណុចដូចតទៅ:

→ ខ្សែបន្ទាត់ត្រង់ដែលភ្ជាប់តំបន់ភូមិសាស្រ្តដូចតទៅ: ភ្នំ Jackal (Lat. 12° 41' 33.1" N; Long. 1° 55' 43.9" E), Laguil (Lat. 12° 41' 31.9" N; Long. 1° 57' 1.3" E) and Nonbokoli (Lat. 12° 44' 12.9" N; Long. 1° 58' 47.0" E)

→ ចាប់ពីចំណុចក្រោយ បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវយកតាមខ្សែបន្ទាត់កណ្តាល នៃតំបន់ Dantiabonga *marigot* ឆ្លងទៅភាគខាងត្បូងនៃតំបន់ Dantiandou បន្ទាប់មកយកតាមខ្សែបន្ទាត់នៃចំណោត Yoga Djoaga រហូតដល់ចំនុចប្រសព្វនៃតំបន់ Dyamongou និងទន្លេ Dantiabonga (Lat. 12° 43' 15.1" N; Long. 2° 05' 14.9" E)

→ ចាប់ពីចំណុចនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវយកតាមខ្សែបន្ទាត់កណ្តាល នៃទន្លេ Dyamongou រហូតដល់ចំណុចប្រសព្វនៃតំបន់ Dyamongou marigot ហើយនិងតំបន់ Boulel Fouanou (Lat. 12° 43' 44.0" N; Long. 2° 06' 23.9")

→ ចាប់ពីចំណុចនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវរត់តាមខ្សែបន្ទាត់ ដែលតភ្ជាប់ចំណុចដូចខាងក្រោម:

តំបន់ Boulel (Lat. 12° 42' 15.1" N; Long. 2° 06' 53.3" E), តំបន់ Boulel ខាងកើត (Teylinga) (Lat. 12° 41' 09.5" N; Long. 2° 09' 43.2" E), តំបន់ Dyapionga ខាងជើង (Lat. 12° 39' 42.3" N; Long. 2° 09' 37.3" E), តំបន់ Dyapionga ខាងត្បូង (Lat. 12° 38' 55.4" N; Long. 2° 09' 08.1" E), តំបន់ Kanleyenou (Lat. 12° 37' 21.7" N; Long. 2° 11' 57.1" E), តំបន់ Niobo Farou (Caiman Pool) (Lat. 12° 35' 19.6" N; Long. 2° 13' 23.9" E), កំពូលខាងកើតបំផុតនៃភ្នំ Tambouadyoaga (Lat. 12° 31' 19.7" N; Long. 2° 13' 48.0" E), តំបន់ Banindyididouana (Lat. 12° 27' 52.7" N; Long. 2° 16' 27.2" E) ហើយនិង ចំណុចហូរប្រសព្វនៃទន្លេ Banindyidi Fouanou និងទន្លេ Tapoa(Lat. 12° 25' 30.5" N; Long. 2° 16' 40.6" E)

→ ចាប់ពីចំណុចក្រោយ នៃចំនុចទាំងនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវកំណត់តាមខ្សែកណ្តាល នៃទន្លេ Tapoa ទៅដល់ចំណុចណាដែលកាត់ជាមួយនឹងព្រំដែនមុននៃតំបន់ Fada និង តំបន់ Say (Lat. 12° 21' 04.88" N; Long. 2° 04' 12.77" E)

→ ចាប់ពីចំណុចក្រោយ ព្រំដែនត្រូវរត់តាមខ្សែត្រង់ ដោយស្មើទៅនឹងខ្សែបន្ទាត់មុន Fada និង តំបន់ Say រហូតដល់ចំណុចដែលវាប្រសព្វជាមួយនឹងទន្លេ Mekrou (Lat. 11° 54' 07.83" N; Long. 2° 24' 15.25" E)។

ដោយអនុលោមទៅតាមមាត្រ ៧ កថាខណ្ឌទី៤ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស ប្រទេសបួគីណា អាចស្នើសុំតុលាការឲ្យតែងតាំងអ្នកជំនាញបីនាក់ ដើម្បីជួយគូភាគីទាំងពីរ ប្រសិនបើមានតំរូវការចាំបាច់ក្នុងការកំណត់ព្រំដែន។

១.៤.២. ការទាមទាររបស់ប្រទេស នីហ្សេរ (Niger)

ប្រទេសនីហ្សេរ បានស្នើរសុំទៅសុំឲ្យតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ធ្វើការសម្រេចនិងអះអាងថាព្រំដែនរវាងប្រទេសប្រទេសបួគីណា ហ្វាសសូរ និងនីហ្សេរត្រូវកំណត់ដូចខាងក្រោម:

→ ចាប់ផ្តើពីតំបន់ភូមិសាស្ត្រ Tong-Tong (កូអរដោនេ: 14° 25' 04" N, 00° 12' 47" E)

→ ចាប់ពីចំនុចនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវរត់តាមខ្សែត្រង់ រហូតដល់តំបន់ Vibourié(កូអរដោនេ: 14° 21' 44" N, 0° 16' 25" E)

→ ចាប់ពីចំនុចនោះ បន្ទាត់ព្រំដែនត្រូវរត់តាមខ្សែត្រង់ រហូតដល់តំបន់ភូមិសាស្ត្រ Tao (កូអរដោនេ: 14° 03' 02.2" N, 00° 22' 52.1" E)

→ ចាប់ពីចំនុចនោះ ព្រំដែនត្រូវយកតាមខ្សែបន្ទាត់ឆ្នាំ១៩៦០ រហូតដល់ចំនុចដែលមានកូអរដោនេ (14° 01' 55" N, 00° 24' 11" E)

→ ចាប់ពីចំនុចនោះ វារត់តាមខ្សែត្រង់រហូតដល់ចំនុចព្រំដែនថ្មី Téra-Dori (កូអរដោនេ14° 00' 04.2" N, 00° 24' 16.3" E) (ទៅភាគខាងលិចនៃ Petelkolé)

→ ចាប់ពីចំនុចនោះ វារត់តាមខ្សែត្រង់រហូតដល់ចំនុច ដែលមានកូអរដោនេ13° 59' 03" N, 00° 25' 12" E ហើយឈានដល់ចំនុចបន្ទាត់ GNI (នៅក្នុងចំនុចដែលមានកូអរដោនេ 13° 58' 38.9" N, 00° 26' 03.5" E), ដែលស្របរហូតដល់ចំនុចបំបែកនៅក្នុងខ្សែបន្ទាត់ ដែលកាត់ភាគខាងជើងនៃតំបន់ Ihouchaltane នៅក្នុងចំនុចដែលមានកូអរដោនេ (13° 55' 54" N, 00° 28' 21" E)

→ ចាប់ពីចំនុចនេះ ព្រំដែនតំបន់ Ihouchaltane កាត់តាមចំនុចដែលមានកូអរដោនេ (13° 54' 42" N, 00° 26' 53.3" E, then 13° 53' 30" N, 00° 28' 07" E) ដែលស្របរហូតដល់ព្រំដែនចាស់។

→ ចាប់ពីចំនុចនោះ វាផ្គុំជាមួយខ្សែបន្ទាត់ GNI (នៅក្នុងចំនុចដែលមានកូអរដោនេ (13° 53' 24" N, 00° 29' 58" E) (កូអរដោនេ 13° 29' 08" N, 01° 01' 00" E)។

នៅកន្លែងដែលមានចន្លោះនៅក្នុងខ្សែទឹក នៃខ្សែបន្ទាត់ GNI វាត្រូវបំពេញដោយខ្សែត្រង់ ឬក៏កន្លែងដែលមានខ្សែទឹក ត្រូវកំណត់តាមខ្សែដេករបស់វា។

១.៥. ដំណើរការរឿងក្តី

នៅថ្ងៃទី ២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ប្រទេស ប៊ូគីណា ហ្វាសូវ និង ប្រទេស នីហ្សេរ បានដាក់រឿងក្តីជម្លោះព្រំដែនរបស់ខ្លួនចូលទៅក្នុងតុលាការ។ តាមរយៈលិខិតចូលរួម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ និងចុះទៅក្នុងបញ្ជីនៅថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ រដ្ឋទាំងពីរបានប្រកាសជូនដំណឹងមកតុលាការ ស្តីពីកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស ដែលបានចុះហត្ថលេខានៅរដ្ឋ Niamey នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ និងចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិការ ឆ្នាំ២០០៩។ យោងទៅតាមលក្ខខណ្ឌនៃមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេសនេះ រដ្ឋជាភាគីបានយល់ព្រមដាក់ជម្លោះព្រំដែនរបស់ពួកគេ ទៅតុលាការអន្តរជាតិដើម្បីឲ្យជួយដោះស្រាយ។

១.៦. សមាសភាពចៅក្រមកាត់ក្តី

១. Hisashi Owada	ប្រធាននៃអង្គជំនុំជម្រះ
២. Peter Tomka	អនុប្រធាននៃអង្គជំនុំជម្រះ
៣. Abdul G. Koroma	ចៅក្រមកាត់ក្តី
៤. Bruno Simma	ចៅក្រមកាត់ក្តី
៥. Ronny Abraham	ចៅក្រមកាត់ក្តី
៦. Sir Kenneth Keith	ចៅក្រមកាត់ក្តី
៧. Ernardo Sepúlveda-Amor	ចៅក្រមកាត់ក្តី
៨. BENNOUNA	ចៅក្រមកាត់ក្តី
៩. Leonid Skotnikov	ចៅក្រមកាត់ក្តី
១០. CANÇADO TRINDADE	ចៅក្រមកាត់ក្តី
១១. Abdulqawi Ahmed Yusuf	ចៅក្រមកាត់ក្តី
១២. Christopher Greenwood	ចៅក្រមកាត់ក្តី
១៣. Xue Hanqin	ចៅក្រមកាត់ក្តី
១៤. DONOGHUE	ចៅក្រមកាត់ក្តី
១៥. COUVREUR	ក្រឡាបញ្ជីកត់ត្រា

១.៧. សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ[48]

១. សម្រេចដាក់ខ្សែបន្ទាត់ព្រំដែន រវាងប្រទេសទាំងពីរនៅក្នុងតំបន់ភូមិសាស្ត្រ Tong-Tong (ក្នុងចំនុច 14° 25' 04" នៃរយៈទទឹងខាងជើង និង 00° 12' 47" នៃរយៈបណ្តោយខាងកើត) ទៅចំនុ

[48] សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងវិវាទព្រំដែនរវាងប្រទេស បូគីណា ហ្វាសូវនិង ប្រទេសនីហ្សេរ ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣

ចចាប់ផ្តើមនៃតំបន់បត់បែន Bouto (ក្នុងចំនុច12° 36' 18" នៃរយៈទទឹងខាងជើង និង 01° 52' 07" នៃរយៈបណ្តោយខាងកើត)

២. ដាក់បញ្ចូលរបាយការណ៍នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់គូភាគីទាំងពីរ ចូលទៅក្នុងលទ្ធផលនៃកិច្ចការបច្ចេកទេសដោះស្រាយវិវាទព្រំដែន រវាងប្រទេស ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរ និងនីហ្សេរ ដោយគោរពទៅតាមទីតាំងភូមិសាស្ត្រដូចតទៅ:

ក. ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ពីរយៈកំពស់ N'Gouma ទៅតំបន់ភូមិសាស្ត្រ Tong-Tong

ខ. ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ចំនុចចាប់ផ្តើមនៃតំបន់បត់បែនBouto ទៅទន្លេ Mekrou

មាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេសនេះ ត្រូវបានផ្តល់ដោយ សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលមានចែងដូចតទៅ:

១. គូភាគីនៃជម្លោះ ទទួលយកសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ដោយអនុលោមទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេសនេះ ជាសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយ និងចងភ្ជាប់ភាគីទាំងពីរ។

២. ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលសេចក្តីសម្រេចចូលជាធរមាន គូភាគីមានរយៈពេល ១៨ ខែ នៅក្នុងការចាប់ផ្តើមកំណត់សីមាព្រំដែន។

៣. ក្នុងករណីដែលមានការពិបាកក្នុងការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច ភាគីណាមួយអាចមានសិទ្ធិប្តឹងទៅតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ៦០ នៃច្បាប់របស់តុលាការនេះ។

៤. គូភាគី អាចស្នើរសុំទៅតុលាការឱ្យតែងតាំងអ្នកជំនាញបីនាក់ក្នុងការសម្រេចនេះ ដើម្បីឲ្យជួយការងារកម្រិតព្រំដែន។

ជាចុងក្រោយ នៅក្នុងមាត្រា ១០ រក្សាទុកនូវកិច្ចសន្យាពិសេសដូចតទៅ:

ដោយយោងទៅតាមមការសម្រេចរបស់តុលាការ គូភាគីត្រូវទទួលយកទៅអនុវត្ត ដើម្បីរក្សាសន្តិភាព សន្តិសុខ និងភាពស្ងប់ស្ងាត់ក្នុងមជ្ឈដ្ឋានប្រជាជាតិនៃប្រទេសទាំងពីរ ដែលជាប្រទេសមានព្រំប្រទល់ជាមួយគ្នា ហើយទប់ស្កាត់សកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលមានគោលបំណងទន្រ្ទានចូលទៅក្នុងដែនដីជម្លោះ ហើយនិងរៀបចំឱ្យមានការប្រជុំជាប្រចាំ ចំពោះការងាររដ្ឋបាល និងសេវាសន្តិសុខ។

ជាមួយនឹងការគោរពទៅនឹងការបង្កើតប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចខុសគ្នា ភាគីត្រូវទទួលយកការចាប់ផ្តើមពិគ្រោះយោបល់មុននឹងទទួលយកការសម្រេចនេះទៅអនុវត្ត។

កិច្ចព្រមព្រៀងពិសេសនេះ ត្រូវបានផ្តល់ជូនតាមរយៈការផ្លាស់ប្តូរលិខិតតូបករណ៍ ដែលត្រូវបានប្រារព្ធឡើងនៅថ្ងៃទី ២៩ ខែតុលា និងថ្ងៃទី ០២ ខែវិច្ឆិការ ឆ្នាំ២០០៩ ដែលជាសក្ខីភាពបញ្ជាក់ពីការយល់ព្រមរវាងរដ្ឋជាភាគីទាំងពីរ ទៅលើការកំណត់ដែនសីមាតំបន់ព្រំដែន។

តាមការបង្គាប់បញ្ជា ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែ ធ្នូរ ឆ្នាំ២០១០ តុលាការបានចាត់ទុក ថ្ងៃទី២០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ និងថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២ ជាពេលវេលាកំណត់ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ក្នុងការរំលឹក និងការប្រឆាំងតប ដោយភាគីនីមួយៗ។ លិខិតសំអាងទាំងនោះត្រូវបានបំពេញដោយត្រឹមត្រូវក្នុងរយៈពេលកំណត់។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

បន្ទាប់ពីបានធ្វើការស្រាវជ្រាវអស់មួយរយៈពេលមកយើងសង្កេតឃើញថា យន្តការនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិត្រូវបានចាត់ទុកជានីតិវិធីពិសេសមួយ ដែលប្រទេសជាច្រើននៅលើពិភពលោកតែងយកមកអនុវត្តនាពេលបច្ចុប្បន្ន។ ជាងនេះទៅទៀត ច្បាប់អន្តរជាតិបានអនុញ្ញាតឲ្យរដ្ឋនីមួយៗស្វែងរកដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិរបស់ពួកគេដោយសន្តិវិធី។ ក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ យើងអាចនិយាយបានថា គឺស្ថិតនៅទីតាំងមួយឈរលើការពិចារណា ដែលរដ្ឋភាគីជម្លោះអាចបើកចំហានូវការប្រឈមមុខដាក់គ្នា ដែលជាកត្តាជះឥទ្ធិពលដល់ការសម្រេចចិត្តមួយក្នុងការប្រើប្រាស់នីតិវិធីសម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះ។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាជម្លោះទាំងនេះ ចាំបាច់ត្រូវពិចារណាលើបញ្ញត្តិច្បាប់អន្តរជាតិដែលមានជាធរមាន ក៏ដូចជាទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិ ដែលសុទ្ធតែជាវិធានចាំបាច់ក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះ។

ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិមួយ គួរតែធ្វើការដោះស្រាយដោយសន្តិវិធី ជាជាងការប្រើប្រាស់កម្លាំងប្រដាប់អាវុធដូចប្រវត្តិសាស្ត្រកន្លងមក។ ដោយឡែកនៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ ក៏បានតម្រូវឲ្យមានការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិដោយសន្តិវិធី ដូចមានចែងនៅក្នុងធម្មនុញ្ញនៃសហប្រជាជាតិមាត្រា៣៣។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រវត្តិនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ បានកំណត់កាលបរិច្ឆេទត្រឹមសន្ធិសញ្ញាចាយ(Jay Treaty) នៅក្នុងឆ្នាំ ១៧៩៤ រវាង សហរដ្ឋអាមេរិក និងចក្រភពអង់គ្លេស។ សន្ធិសញ្ញា មិត្តភាព សន្តិភាព ពាណិជ្ជកម្ម នាវាចរណ៍ បង្កើតឡើងដោយគណៈកម្មការចម្រុះបីរូប ដែលមានសមាសភាពចេញពីសហរដ្ឋអាមេរិក និងចក្រភពអង់គ្លេស។ គណៈកម្មការនេះនឹងធ្វើការដោះស្រាយទៅលើសំណួរជាច្រើន ដែលភាគីទាំងពីរមិនទាន់បានព្រមព្រៀងគ្នាតាមរយៈការចរចា។

បន្ថែមពីនេះទៅទៀត ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិនាពេលបច្ចុប្បន្ន ត្រូវបានគេដោះស្រាយតាមគោលនយោបាយពីរប្រភេទ ដូចជាការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ និងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ។ យន្តការដោះស្រាយជម្លោះទាំងពីរនេះ ត្រូវបានចែងយ៉ាងច្បាស់លាស់ ក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ។ ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការត្រូវបានប្រទេសជាច្រើនប្រើប្រាស់សម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិដូចជា នៅអំឡុងសង្គ្រាមហ្វក់ឡែន(Falkland) នាឆ្នាំ ១៩៨២ រវាងចក្រភពអង់គ្លេស និង អាហ្សង់ទីន។

ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ គឺជានីតិវិធីបន្តពីការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ។ ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងដូចជា ការដាក់បញ្ចូលរឿងក្ដីជម្លោះរបស់ប្រទេស បូគីណា ហ្វាសសូនិង ប្រទេស នីហ្សេរ ទៅក្នុងដែនយុត្តាធិការដោះស្រាយរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ដែលបានបង្ហាញពីភ្លើងខៀវក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈទទួលយកការដោះស្រាយដោយ

សន្តិភាព។ វាបានបង្ហាញឲ្យឃើញរឹតតែច្បាស់ពីសារៈសំខាន់នៃអំណាចតុលាការ នៅក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះព្រំដែន ដែលបន្ថែមទៅលើបញ្ហីជម្លោះព្រំដែននាពេលអតីតកាល ដោយបានដាក់បញ្ចូល និងធ្វើការដោះស្រាយដោយតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។ ចំណាប់អារម្មណ៍មួយវិញទៀតនោះ គឺត្រង់ថាប្រទេសទាំងពីរបានដាក់បញ្ចូលរឿងក្តីជម្លោះព្រំដែនទៅតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិមុន បើទោះបីជាស្ថិតនៅក្នុងរឿងក្តីខុសគ្នាក៏ដោយ។

ការដាក់បញ្ចូលរឿងក្តីជម្លោះរបស់ប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរនិង ប្រទេស នីហ្សេរ អាចជាសារដ៏ពិសេសមួយ សំរាប់ការដោះស្រាយជម្លោះព្រំដែននៅក្នុងទ្វីបអាហ្វ្រិកនាពេលអនាគត។ បើទោះបីជាវាមិនបានបង្ហាញយ៉ាងជាក់ច្បាស់ ប៉ុន្តែវាអាចធ្វើឲ្យរដ្ឋទាំងពីរមានការអត់ធ្មត់ ក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះរបស់ពួកគេ ដោយកម្មវិធីគ្រប់គ្រងព្រំដែនរបស់សហគមអាហ្វ្រិក(AUBP) ដែលបានជំរុញឲ្យរដ្ឋទាំងអស់ក្នុងទ្វីបអាហ្វ្រិក អាចកំណត់ព្រំដែនអន្តរជាតិរបស់ពួកគេយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងឆ្នាំ២០១២។ ការដោះស្រាយយ៉ាងលឿននៃជម្លោះរបស់ប្រទេស បូគីណា ហ្វាសសូរនិង ប្រទេស នីហ្សេរ អាចជំរុញឲ្យប្រទេសផ្សេងទៀត ដែលបានទទួលរងនូវការសោកស្តាយ ចំពោះរយៈកាលដ៏យូរលង់នៃការកំណត់ព្រំដែនពីមុន ឲ្យដាក់សំណើរដើម្បីទទួលបាននូវការដោះស្រាយយ៉ាងឆាប់រហ័សនិងសមស្របជាងនេះ។

វាក៏បានបង្ហាញផងដែរថាប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរ និងប្រទេស នីហ្សេរបានស្នើរសុំទៅតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិឲ្យតែងតាំងអ្នកជំនាញបីនាក់ ដើម្បីផ្តល់ប្រឹក្សាទៅលើដំណើរការនៃការកំណត់ខ្សែរបន្ទាត់ព្រំដែន។ ការកំណត់ព្រំដែនរវាងប្រទេស កាម៉ារូន(Cameroon) និង ប្រទេសនីហ្សេរីយ៉ា(Nigeria) ស្របតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិនៅ ក្នុងឆ្នាំ២០០២ហាក់ដូចជាយឺតយ៉ាវ និងលើកឡើងសំណួរលម្អិតជាច្រើន ដែលស្តែងឡើងនៅខណៈពេលកំពុងកំណត់ព្រំដែននៅលើផ្ទៃដី។ វាមិនមានភាពច្បាស់លាស់ ថាតើមុខងារអ្វីដែលអ្នកជំនាញទាំងនេះនឹងត្រូវកាន់ កំឡុងពេលបែងចែកព្រំដែនតាមសេចក្តីសម្រេចនៃ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិរវាងប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរនិងប្រទេសនីហ្សេរ ប៉ុន្តែវាបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា រដ្ឋដែលមានព្រំប្រទល់ជាប់គ្នាបានយល់ឃើញជាមុន ចំពោះការលើកឡើងពីសំណួរលម្អិតនឹងត្រូវបានលើកឡើងដោយជៀសមិនផុត។ កិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស ចង្អុលបង្ហាញថារដ្ឋទាំងពីរនឹងទប់ស្កាត់សកម្មភាពបង្ករហេតុទាំងឡាយ នៅក្នុងតំបន់ជម្លោះព្រំដែន ក៏ដូចជារៀបចំឲ្យមានការជួបប្រជុំគណៈកម្មការព្រំដែន។ ដូច្នេះប្រទេសទាំងពីរបានបង្កើតនូវយន្តការមួយ ដើម្បីបង្កើនល្បឿននិងដោះស្រាយជម្លោះព្រំដែនរបស់ពួកគេដោយសន្តិវិធី។

យើងឃើញថា តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ អាចនឹងក្លាយទៅជាវិធីសម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះព្រំដែនស្វែងរកសន្តិភាពសំរាប់រដ្ឋនានា បន្ទាប់ពីការសម្រេចរឿងក្តីជម្លោះ រវាងប្រទេសបូគីណា ហ្វាសសូរ និងប្រទេសនីហ្សេរ។

យោងតាមការបកស្រាយខាងលើពួកយើងយល់ឃើញថា យន្តការនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់រដ្ឋនីមួយៗ ក្នុងការស្វែងរកដំណោះស្រាយទៅតាមផ្លូវច្បាប់ជៀសវាងការប្រាស់កម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ដែលនាំឲ្យមានខាតបង់ផលប្រយោជន៍ជាតិទាំងមូល។ ជាងនេះទៅទៀត ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិត្រូវបានច្បាប់អន្តរជាតិកំណត់ឲ្យមាននីតិវិធីច្រើន ដូចជា ការចរចា ការសម្រុះសម្រួលនិងសន្ធានកម្ម ការអង្កេត ការផ្សះផ្សា។ ប្រសិនបើភាគីជម្លោះមិនពេញចិត្តជ្រើសយកការដោះស្រាយទាំងនេះទេ ពួកគេអាចប្រគល់កាតព្វកិច្ចជូនតុលាការជាអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចដោះស្រាយ។ ការដោះស្រាយក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការនាពេលបច្ចុប្បន្ន មានពីរប្រភេទដូចជា តាមតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល និងតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។

អនុសាសន៍

នៅទីបញ្ចប់នៃប្រធានបទសារណារបស់ខ្ញុំបាទ ដែលបានផ្តោតទៅលើយន្តការនៃការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋ ខ្ញុំបាទទាំងពីរនាក់មានអនុសាសន៍ ទៅលើប្រធានបទនេះថា ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិអាចធ្វើឡើងតាមពីររបៀបដូចជា ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ និងការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ សុទ្ធសឹងតែមានផលប្រយោជន៍សម្រាប់រដ្ឋនីមួយៗធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះរបស់ខ្លួន។ ដោយឡែកអ្វីដែលជាលក្ខណៈពិសេសនោះគឺ ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ពុំសូវមានភាពសាំញ៉ាំ ពុំមាននីតិវិធីច្រើន ហើយធ្វើឲ្យគូភាគីទទួលបានផលប្រយោជន៍ច្រើន ដូចជាភាពឆាប់រហ័សក្នុងការដោះស្រាយ ចំណាយពេលវេលាតិចជាងការដោះស្រាយក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ ចំណែកឯថវិការវិញក៏សន្សំសំចៃបានច្រើន និងមានការបត់បែនតាមកាលៈទេសៈផងដែរ។

ប៉ុន្តែផ្ទុយមកវិញ សេចក្តីសម្រេចនៃការដោះស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ គឺពុំមានអនុភាពចាប់បង្ខំឲ្យគូរភាគីអនុវត្តឡើយ។ ក្នុងករណីដែលភាគីណាមួយ មិនព្រមអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចនោះ គឺធ្វើឲ្យបញ្ហាជម្លោះនៅតែកើតមានឡើង ដែលមិនអាចឈានដល់ការបញ្ចប់ឡើយ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបប្រទេសជាច្រើន មិនបានជ្រើសរើសយកការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការទេ បែរជាធ្វើការជ្រើសរើសយកយន្តការដោះស្រាយតាមប្រព័ន្ធតុលាការវិញ ព្រោះគេគិតថាការដោះស្រាយតាមយន្តការនេះ មានលក្ខណៈអព្យាក្រឹត យុត្តិធម៌ ហើយអាចការពារដល់

បណ្តារដ្ឋតូចៗ កុំឲ្យមានការរំលោភបំពានពីសំណាក់រដ្ឋមានអំណាចធំៗ។ មួយវិញទៀត ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ មានលក្ខណៈពិសេសបំផុតត្រង់ថា សេចក្តីសម្រេចមានលក្ខណៈចាប់បង្ខំឲ្យគូភាគីត្រូវតែអនុវត្តដាច់ខាត។

ជារួម ការដោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិតាមយន្តការទាំងពីរខាងលើ អាចឲ្យគូភាគីធ្វើការដោះស្រាយបាន តែត្រូវពិនិត្យទៅលើស្ថានភាពនៃជម្លោះ ថាតើជម្លោះនោះមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ ឬធូរស្រាល? ប្រសិនបើជម្លោះនោះមានលក្ខណៈធូរស្រាល អាចធ្វើការដោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការបាន ប៉ុន្តែបើជម្លោះមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយតាមប្រព័ន្ធតុលាការ៕

ឯកសារយោង

ឯកសារជាតិ

១. ច្បាប់ជាតិ

- រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣

២. សៀវភៅទ្រឹស្តីទូទៅ

- សាស្ត្រាចារ្យ អនុបណ្ឌិត នួន សុធិមន្ត. ២០០៤. *ច្បាប់ការទូត*. ភ្នំពេញ៖ បណ្ណាគារអង្គរធំ
- បណ្ឌិត ខៀវ ថវិកា. ២០០១. *ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ*. ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ព អ៊ឹម សាវន្ត
- មូលនិធិអាស៊ី. ២០០១. *ដំណោះស្រាយស្រាយជម្លោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ*. ភ្នំពេញ៖ រោងពុម្ពអន្តរជាតិ
- ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ. *វចនានុក្រមខ្មែរ*. សម្តេច ជួន ណាត. ១៩៦៧. ភ្នំពេញ. រោងពុម្ពកម្ពុជា លេខ១៦៥

ឯកសារអន្តរជាតិ

១. ច្បាប់អន្តរជាតិ

- *ធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ*(អនុម័តនៅថ្ងៃទី ២៦ ឧសភា ឆ្នាំ១៩៤៥ និងចូលជាធរមានថ្ងៃទី ២៤ តុលា ឆ្នាំ១៩៤៥)
- *លក្ខន្តិកៈនៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ*(អនុម័តនៅថ្ងៃទី ២៦ ឧសភា ឆ្នាំ១៩៤៥ និងចូលជាធរមានថ្ងៃទី ២៤ តុលា ឆ្នាំ១៩៤៥)
- *វិធានផ្ទៃក្នុងនៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ*(អនុម័តនៅថ្ងៃទី ១៤ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងចូលជាធរមានថ្ងៃទី ១ កក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨)
- Permanent Court of Arbitration Rules 2012(មានប្រសិទ្ធិភាពចាប់ពីថ្ងៃទី ១៧ ធ្នូ ២០១២)
- Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitrating Disputes between two State
- Rules of Procedure of the Administrative Council of the Permanent Court of Arbitration (ចងក្រងនៅថ្ងៃទី ១៩កញ្ញា ១៩០០ នៅទីក្រុងឡាអេ)
- Rules Concerning the Organization and Internal Working of the International Bureau of the Permanent Court of Arbitration(ចងក្រងនៅថ្ងៃទី ១៨ ធ្នូ ១៩០០ នៅទីក្រុងឡាអេ)

២. សន្ធិសញ្ញា អនុសញ្ញា សេចក្តីប្រកាស

- American Treaty on Pacific Settlement (Pact of Bogota); April 30,1948
- អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីអ្នកតំណាងរដ្ឋក្នុងទំនាក់ទំនងជាមួយអង្គការអន្តរជាតិ ថ្ងៃទី ១៤ មិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥
- អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា ថ្ងៃទី២៣ ឧសភា ឆ្នាំ១៩៦៩
- អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់ទំនាក់ទនងការទូត ថ្ងៃទី១៨ មេសា ឆ្នាំ ១៩៦១
- 1907 Convention for the Pacific Settlement of International Disputes
- 1899 Convention for the Pacific Settlement of International Disputes
- Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes (New York, 15 November 1982)

៣. សៀវភៅទ្រឹស្តីទូទៅ

- The Carter Center. *May 2010. Approaches to Solving Territorial Conflicts*. Atlanta.
- United Nations. 2008. *The United Nations Today*. New York
- Roy J.Lewicki, Bruce Barry & David M.Saunders. *Essential of Negotiation*. 2007
- United Nations. 2003. *Dispute Settlement State-State*. New York & Geneva.
- John Collier & Vaughan Lowe. 1999. *The Settlement of Dispute in International Law*. Cambridge

៤. អត្ថបទនានា

- Report of the International Court of Justice (1 August 2012-31 July 2013)
- General Act of Conciliation, Arbitration and Judicial Settlement. May 21, 1929
- List Members of The Permanent court of Arbitration

៥. រឿងក្តី

- Frontier Dispute (Burkina Faso/Niger) The Court to hold public hearings from Monday 8 to Wednesday 17 October 2012
- រឿងក្តី ចរាចរណ៍ផ្លូវដែករវាង ប្រទេសទុយអានីល និងប៉ូឡូញ ១៥. ១០.១៩៣១
- special agreement to the court
- Summary of the Judgment of 16 April 2013
- Judgment of 16 April 2013
- Order of 12 July 2013
- Order of 14 September(time limits)

- United Kingdom and Denmark in 15 November 1962
- United Kingdom and Argentina in 14 June 1982
- Chile and Argentina in 31 December 1978
- France and Switzerland in 16 October 1925

៦. គេហទំព័រ

- http://www.icj-cij.org (តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ)
- www.pca-cpa.org *(តុលាការអចិន្ត្រៃយ៍អាជ្ញាកណ្តាល)*
- www.icdr.org (*មជ្ឈមណ្ឌលអន្តរជាតិ សម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះ*)
- http://www.mediate.com/articles/sgubinia2.cfm(*សន្ធានកម្ម*)
- http://unterm.un.org

1907 CONVENTION FOR THE PACIFIC SETTLEMENT OF INTERNATIONAL DISPUTES

CONVENTION
for the Pacific Settlement of International Disputes*

His Majesty the German Emperor, King of Prussia; the President of the United States of America; the President of the Argentine Republic; His Majesty the Emperor of Austria, King of Bohemia, etc., and Apostolic King of Hungary; His Majesty the King of the Belgians; the President of the Republic of Bolivia; the President of the Republic of the United States of Brazil; His Royal Highness the Prince of Bulgaria; the President of the Republic of Chile; His Majesty the Emperor of China; the President of the Republic of Colombia; the Provisional Governor of the Republic of Cuba; His Majesty the King of Denmark; the President of the Dominican Republic; the President of the Republic of Ecuador; His Majesty the King of Spain; the President of the French Republic; His Majesty the King of the United Kingdom of Great Britain and Ireland and of the British Dominions beyond the Seas, Emperor of India; His Majesty the King of the Hellenes; the President of the Republic of Guatemala; the President of the Republic of Haiti; His Majesty the King of Italy; His Majesty the Emperor of Japan; His Royal Highness the Grand Duke of Luxembourg, Duke of Nassau; the President of the United States of Mexico; His Royal Highness the Prince of Montenegro; the President of the Republic of Nicaragua; His Majesty the King of Norway; the President of the Republic of Panama; the President of the Republic of Paraguay; Her Majesty the Queen of the Netherlands; the President of the Republic of Peru; His Imperial Majesty the Shah of Persia; His Majesty the King of Roumania; His Majesty the Emperor of All the Russias; the President of the Republic of Salvador; His Majesty the King of Servia; His Majesty the King of Siam; His Majesty the King of Sweden; the Swiss Federal Council; His Majesty the Emperor of the Ottomans; the President of the Oriental Republic of Uruguay; the President of the United States of Venezuela;

Animated by the sincere desire to work for the maintenance of general peace;

Resolved to promote by all the efforts in their power the friendly settlement of international disputes;

Recognizing the solidarity uniting the members of the society of civilized nations;

Desirous of extending the empire of law and of strengthening the appreciation of international justice;

Convinced that the permanent institution of a Tribunal of Arbitration accessible to all, in the midst of independent Powers, will contribute effectively to this result;

Having regard to the advantages attending the general and regular organization of the procedure of arbitration;

Sharing the opinion of the august initiator of the International Peace Conference that it is expedient to record in an International Agreement the principles of equity and right on which are based the security of States and the welfare of peoples;

---

* The text of the Convention reproduced here is a translation of the French text adopted at the 1907 Peace Conference. The French-language version is authoritative.

Being desirous, with this object, of insuring the better working in practice of Commissions of Inquiry and Tribunals of Arbitration, and of facilitating recourse to arbitration in cases which allow of a summary procedure;

Have deemed it necessary to revise in certain particulars and to complete the work of the First Peace Conference for the pacific settlement of international disputes;

The High Contracting Parties have resolved to conclude a new Convention for this purpose, and have appointed the following as their Plenipotentiaries:

(Here follow the names of Plenipotentiaries.)

Who, after having deposited their full powers, found in good and due form, have agreed upon the following:

PART I. THE MAINTENANCE OF GENERAL PEACE

Article 1

With a view to obviating as far as possible recourse to force in the relations between States, the Contracting Powers agree to use their best efforts to ensure the pacific settlement of international differences.

PART II. GOOD OFFICES AND MEDIATION

Article 2

In case of serious disagreement or dispute, before an appeal to arms, the Contracting Powers agree to have recourse, as far as circumstances allow, to the good offices or mediation of one or more friendly Powers.

Article 3

Independently of this recourse, the Contracting Powers deem it expedient and desirable that one or more Powers, strangers to the dispute, should, on their own initiative and as far as circumstances may allow, offer their good offices or mediation to the States at variance.

Powers strangers to the dispute have the right to offer good offices or mediation even during the course of hostilities.

The exercise of this right can never be regarded by either of the parties in dispute as an unfriendly act.

Article 4

The part of the mediator consists in reconciling the opposing claims and appeasing the feelings of resentment which may have arisen between the States at variance.

Article 5

The functions of the mediator are at an end when once it is declared, either by one of the parties to the dispute or by the mediator himself, that the means of reconciliation proposed by him are not accepted.

Article 6

Good offices and mediation undertaken either at the request of the parties in dispute or on the initiative of Powers strangers to the dispute have exclusively the character of advice, and never have binding force.

Article 7

The acceptance of mediation cannot, unless there be an agreement to the contrary, have the effect of interrupting, delaying, or hindering mobilization or other measures of preparation for war.

If it takes place after the commencement of hostilities, the military operations in progress are not interrupted in the absence of an agreement to the contrary.

Article 8

The Contracting Powers are agreed in recommending the application, when circumstances allow, of special mediation in the following form:

In case of a serious difference endangering peace, the States at variance choose respectively a Power, to which they intrust the mission of entering into direct communication with the Power chosen on the other side, with the object of preventing the rupture of pacific relations.

For the period of this mandate, the term of which, unless otherwise stipulated, cannot exceed thirty days, the States in dispute cease from all direct communication on the subject of the dispute, which is regarded as referred exclusively to the mediating Powers, which must use their best efforts to settle it.

In case of a definite rupture of pacific relations, these Powers are charged with the joint task of taking advantage of any opportunity to restore peace.

PART III. INTERNATIONAL COMMISSIONS OF INQUIRY

Article 9

In disputes of an international nature involving neither honour nor vital interests, and arising from a difference of opinion on points of facts, the Contracting Powers deem it expedient and desirable that the parties who have not been able to come to an agreement by means of diplomacy, should, as far as circumstances allow, institute an International Commission of Inquiry, to facilitate a solution of these disputes by elucidating the facts by means of an impartial and conscientious investigation.

Article 10

International Commissions of Inquiry are constituted by special agreement between the parties in dispute.

The Inquiry Convention defines the facts to be examined; it determines the mode and time in which the Commission is to be formed and the extent of the powers of the Commissioners.

It also determines, if there is need, where the Commission is to sit, and whether it may remove to another place, the language the Commission shall use and the languages the use of which shall be authorized before it, as well as the date on which each party must deposit its statement of facts, and, generally speaking, all the conditions upon which the parties have agreed.

If the parties consider it necessary to appoint Assessors, the Convention of Inquiry shall determine the mode of their selection and the extent of their powers.

Article 11

If the Inquiry Convention has not determined where the Commission is to sit, it will sit at The Hague.

The place of meeting, once fixed, cannot be altered by the Commission except with the assent of the parties.

If the Inquiry Convention has not determined what languages are to be employed, the question shall be decided by the Commission.

Article 12

Unless an undertaking is made to the contrary, Commissions of Inquiry shall be formed in the manner determined by Articles 45 and 57 of the present Convention.

Article 13

Should one of the Commissioners or one of the Assessors, should there be any, either die, or resign, or be unable for any reason whatever to discharge his functions, the same procedure is followed for filling the vacancy as was followed for appointing him.

Article 14

The parties are entitled to appoint special agents to attend the Commission of Inquiry, whose duty it is to represent them and to act as intermediaries between them and the Commission.

They are further authorized to engage counsel or advocates, appointed by themselves, to state their case and uphold their interests before the Commission.

Article 15

The International Bureau of the Permanent Court of Arbitration acts as registry for the Commissions which sit at The Hague, and shall place its offices and staff at the disposal of the Contracting Powers for the use of the Commission of Inquiry.

Article 16

If the Commission meets elsewhere than at The Hague, it appoints a Secretary-General, whose office serves as registry.

It is the function of the registry, under the control of the President, to make the necessary arrangements for the sittings of the Commission, the preparation of the Minutes, and, while the inquiry lasts, for the charge of the archives, which shall subsequently be transferred to the International Bureau at The Hague.

Article 17

In order to facilitate the constitution and working of Commissions of Inquiry, the Contracting Powers recommend the following rules, which shall be applicable to the inquiry procedure in so far as the parties do not adopt other rules.

Article 18

The Commission shall settle the details of the procedure not covered by the special Inquiry Convention or the present Convention, and shall arrange all the formalities required for dealing with the evidence.

Article 19

On the inquiry both sides must be heard.

At the dates fixed, each party communicates to the Commission and to the other party the statements of facts, if any, and, in all cases, the instruments, papers, and documents which it considers useful for ascertaining the truth, as well as the list of witnesses and experts whose evidence it wishes to be heard.

Article 20

The Commission is entitled, with the assent of the Powers, to move temporarily to any place where it considers it may be useful to have recourse to this means of inquiry or to send one or more of its members. Permission must be obtained from the State on whose territory it is proposed to hold the inquiry.

Article 21

Every investigation, and every examination of a locality, must be made in the presence of the agents and counsel of the parties or after they have been duly summoned.

Article 22

The Commission is entitled to ask from either party for such explanations and information as it considers necessary.

Article 23

The parties undertake to supply the Commission of Inquiry, as fully as they may think possible, with all means and facilities necessary to enable it to become completely acquainted with, and to accurately understand, the facts in question.

They undertake to make use of the means at their disposal, under their municipal law, to insure the appearance of the witnesses or experts who are in their territory and have been summoned before the Commission.

If the witnesses or experts are unable to appear before the Commission, the parties will arrange for their evidence to be taken before the qualified officials of their own country.

Article 24

For all notices to be served by the Commission in the territory of a third Contracting Power, the Commission shall apply direct to the Government of the said Power. The same rule applies in the case of steps being taken on the spot to procure evidence.

The requests for this purpose are to be executed so far as the means at the disposal of the Power applied to under its municipal law allow. They cannot be rejected unless the Power in question considers they are calculated to impair its sovereign rights or its safety.

The Commission will equally be always entitled to act through the Power on whose territory it sits.

Article 25

The witnesses and experts are summoned on the request of the parties or by the Commission of its own motion, and, in every case, through the Government of the State in whose territory they are.

The witnesses are heard in succession and separately in the presence of the agents and counsel, and in the order fixed by the Commission.

Article 26

The examination of witnesses is conducted by the President.

The members of the Commission may however put to each witness questions which they consider likely to throw light on and complete his evidence, or get information on any point concerning the witness within the limits of what is necessary in order to get at the truth.

The agents and counsel of the parties may not interrupt the witness when he is making his statement, nor put any direct question to him, but they may ask the President to put such additional questions to the witness as they think expedient.

Article 27

The witness must give his evidence without being allowed to read any written draft. He may, however, be permitted by the President to consult notes or documents if the nature of the facts referred to necessitates their employment.

Article 28

A Minute of the evidence of the witness is drawn up forthwith and read to the witness. The latter may make such alterations and additions as he thinks necessary, which will be recorded at the end of his statement.

When the whole of his statement has been read to the witness, he is asked to sign it.

Article 29

The agents are authorized, in the course of or at the close of the inquiry, to present in writing to the Commission and to the other party such statements, requisitions, or summaries of the facts as they consider useful for ascertaining the truth.

Article 30

The Commission considers its decisions in private and the proceedings are secret.

All questions are decided by a majority of the members of the Commission.

If a member declines to vote, the fact must be recorded in the Minutes.

Article 31

The sittings of the Commission are not public, nor the Minutes and documents connected with the inquiry published except in virtue of a decision of the Commission taken with the consent of the parties.

Article 32

After the parties have presented all the explanations and evidence, and the witnesses have all been heard, the President declares the inquiry terminated, and the Commission adjourns to deliberate and to draw up its Report.

Article 33

The Report is signed by all the members of the Commission.

If one of the members refuses to sign, the fact is mentioned; but the validity of the Report is not affected.

Article 34

The Report of the Commission is read at a public sitting, the agents and counsel of the parties being present or duly summoned.

A copy of the Report is given to each party.

Article 35

The Report of the Commission is limited to a statement of facts, and has in no way the character of an Award. It leaves to the parties entire freedom as to the effect to be given to the statement.

Article 36

Each party pays its own expenses and an equal share of the expenses incurred by the Commission.

PART IV. INTERNATIONAL ARBITRATION

Chapter I. The System of Arbitration

Article 37

International arbitration has for its object the settlement of disputes between States by Judges of their own choice and on the basis of respect for law.

Recourse to arbitration implies an engagement to submit in good faith to the Award.

Article 38

In questions of a legal nature, and especially in the interpretation or application of International Conventions, arbitration is recognized by the Contracting Powers as the most effective, and, at the same time, the most equitable means of settling disputes which diplomacy has failed to settle.

Consequently, it would be desirable that, in disputes about the above-mentioned questions, the Contracting Powers should, if the case arose, have recourse to arbitration, in so far as circumstances permit.

Article 39

The Arbitration Convention is concluded for questions already existing or for questions which may arise eventually.

It may embrace any dispute or only disputes of a certain category.

Article 40

Independently of general or private Treaties expressly stipulating recourse to arbitration as obligatory on the Contracting Powers, the said Powers reserve to themselves the right of concluding new Agreements, general or particular, with a view to extending compulsory arbitration to all cases which they may consider it possible to submit to it.

Chapter II. The Permanent Court of Arbitration

Article 41

With the object of facilitating an immediate recourse to arbitration for international differences, which it has not been possible to settle by diplomacy, the Contracting Powers undertake to maintain the Permanent Court of Arbitration, as established by the First Peace Conference, accessible at all times, and operating, unless otherwise stipulated by the parties, in accordance with the rules of procedure inserted in the present Convention.

Article 42

The Permanent Court is competent for all arbitration cases, unless the parties agree to institute a special Tribunal.

Article 43

The Permanent Court sits at The Hague.

An International Bureau serves as registry for the Court. It is the channel for communications relative to the meetings of the Court; it has charge of the archives and conducts all the administrative business.

The Contracting Powers undertake to communicate to the Bureau, as soon as possible, a certified copy of any conditions of arbitration arrived at between them and of any Award concerning them delivered by a special Tribunal.

They likewise undertake to communicate to the Bureau the laws, regulations, and documents eventually showing the execution of the Awards given by the Court.

Article 44

Each Contracting Power selects four persons at the most, of known competency in questions of international law, of the highest moral reputation, and disposed to accept the duties of Arbitrator.

The persons thus elected are inscribed, as Members of the Court, in a list which shall be notified to all the Contracting Powers by the Bureau.

Any alteration in the list of Arbitrators is brought by the Bureau to the knowledge of the Contracting Powers.

Two or more Powers may agree on the selection in common of one or more Members.

The same person can be selected by different Powers. The Members of the Court are appointed for a term of six years. These appointments are renewable.

Should a Member of the Court die or resign, the same procedure is followed for filling the vacancy as was followed for appointing him. In this case the appointment is made for a fresh period of six years.

Article 45

When the Contracting Powers wish to have recourse to the Permanent Court for the settlement of a difference which has arisen between them, the Arbitrators called upon to form the Tribunal with jurisdiction to decide this difference must be chosen from the general list of Members of the Court.

Failing the direct agreement of the parties on the composition of the Arbitration Tribunal, the following course shall be pursued:

Each party appoints two Arbitrators, of whom one only can be its national or chosen from among the persons selected by it as Members of the Permanent Court. These Arbitrators together choose an Umpire.

If the votes are equally divided, the choice of the Umpire is intrusted to a third Power, selected by the parties by common accord.

If an agreement is not arrived at on this subject each party selects a different Power, and the choice of the Umpire is made in concert by the Powers thus selected.

If, within two months' time, these two Powers cannot come to an agreement, each of them presents two candidates taken from the list of Members of the Permanent Court,

exclusive of the members selected by the parties and not being nationals of either of them. Drawing lots determines which of the candidates thus presented shall be Umpire.

Article 46

The Tribunal being thus composed, the parties notify to the Bureau their determination to have recourse to the Court, the text of their 'Compromis', and the names of the Arbitrators.

The Bureau communicates without delay to each Arbitrator the 'Compromis', and the names of the other members of the Tribunal.

The Tribunal assembles at the date fixed by the parties. The Bureau makes the necessary arrangements for the meeting.

The members of the Tribunal, in the exercise of their duties and out of their own country, enjoy diplomatic privileges and immunities.

Article 47

The Bureau is authorized to place its offices and staff at the disposal of the Contracting Powers for the use of any special Board of Arbitration.

The jurisdiction of the Permanent Court may, within the conditions laid down in the regulations, be extended to disputes between non-Contracting Powers or between Contracting Powers and non-Contracting Powers, if the parties are agreed on recourse to this Tribunal.

Article 48

The Contracting Powers consider it their duty, if a serious dispute threatens to break out between two or more of them, to remind these latter that the Permanent Court is open to them.

Consequently, they declare that the fact of reminding the parties at variance of the provisions of the present Convention, and the advice given to them, in the highest interests of peace, to have recourse to the Permanent Court, can only be regarded as friendly actions.

In case of dispute between two Powers, one of them can always address to the International Bureau a note containing a declaration that it would be ready to submit the dispute to arbitration.

The Bureau must at once inform the other Power of the declaration.

Article 49

The Permanent Administrative Council, composed of the Diplomatic Representatives of the Contracting Powers accredited to The Hague and of the Netherlands Minister for Foreign Affairs, who will act as President, is charged with the direction and control of the International Bureau.

The Council settles its rules of procedure and all other necessary regulations.

It decides all questions of administration which may arise with regard to the operations of the Court.

It has entire control over the appointment, suspension, or dismissal of the officials and employees of the Bureau.

It fixes the payments and salaries, and controls the general expenditure.

At meetings duly summoned the presence of nine members is sufficient to render valid the discussions of the Council. The decisions are taken by a majority of votes.

The Council communicates to the Contracting Powers without delay the regulations adopted by it. It furnishes them with an annual Report on the labours of the Court, the working of the administration, and the expenditure. The Report likewise contains a résumé of what is important in the documents communicated to the Bureau by the Powers in virtue of Article 43, paragraphs 3 and 4.

Article 50

The expenses of the Bureau shall be borne by the Contracting Powers in the proportion fixed for the International Bureau of the Universal Postal Union.

The expenses to be charged to the adhering Powers shall be reckoned from the date on which their adhesion comes into force.

Chapter III. Arbitration Procedure

Article 51

With a view to encouraging the development of arbitration, the Contracting Powers have agreed on the following rules, which are applicable to arbitration procedure, unless other rules have been agreed on by the parties.

Article 52

The Powers which have recourse to arbitration sign a ‘Compromis’, in which the subject of the dispute is clearly defined, the time allowed for appointing Arbitrators, the form, order, and time in which the communication referred to in Article 63 must be made, and the amount of the sum which each party must deposit in advance to defray the expenses.

The ‘Compromis’ likewise defines, if there is occasion, the manner of appointing Arbitrators, any special powers which may eventually belong to the Tribunal, where it shall meet, the language it shall use, and the languages the employment of which shall be authorized before it, and, generally speaking, all the conditions on which the parties are agreed.

Article 53

The Permanent Court is competent to settle the ‘Compromis’, if the parties are agreed to have recourse to it for the purpose.

It is similarly competent, even if the request is only made by one of the parties, when all attempts to reach an understanding through the diplomatic channel have failed, in the case of:

1. A dispute covered by a general Treaty of Arbitration concluded or renewed after the present Convention has come into force, and providing for a 'Compromis' in all disputes and not either explicitly or implicitly excluding the settlement of the 'Compromis' from the competence of the Court. Recourse cannot, however, be had to the Court if the other party declares that in its opinion the dispute does not belong to the category of disputes which can be submitted to compulsory arbitration, unless the Treaty of Arbitration confers upon the Arbitration Tribunal the power of deciding this preliminary question.

2. A dispute arising from contract debts claimed from one Power by another Power as due to its nationals, and for the settlement of which the offer of arbitration has been accepted. This arrangement is not applicable if acceptance is subject to the condition that the 'Compromis' should be settled in some other way.

Article 54

In the cases contemplated in the preceding Article, the 'Compromis' shall be settled by a Commission consisting of five members selected in the manner arranged for in Article 45, paragraphs 3 to 6.

The fifth member is President of the Commission *ex officio*.

Article 55

The duties of Arbitrator may be conferred on one Arbitrator alone or on several Arbitrators selected by the parties as they please, or chosen by them from the Members of the Permanent Court of Arbitration established by the present Convention.

Failing the constitution of the Tribunal by direct agreement between the parties, the course referred to in Article 45, paragraphs 3 to 6, is followed.

Article 56

When a Sovereign or the Chief of a State is chosen as Arbitrator, the arbitration procedure is settled by him.

Article 57

The Umpire is President of the Tribunal *ex officio*.

When the Tribunal does not include an Umpire, it appoints its own President.

Article 58

When the 'Compromis' is settled by a Commission, as contemplated in Article 54, and in the absence of an agreement to the contrary, the Commission itself shall form the Arbitration Tribunal.

Article 59

Should one of the Arbitrators either die, retire, or be unable for any reason whatever to discharge his functions, the same procedure is followed for filling the vacancy as was followed for appointing him.

Article 60

The Tribunal sits at The Hague, unless some other place is selected by the parties.

The Tribunal can only sit in the territory of a third Power with the latter's consent.

The place of meeting once fixed cannot be altered by the Tribunal, except with the consent of the parties.

Article 61

If the question as to what languages are to be used has not been settled by the 'Compromis', it shall be decided by the Tribunal.

Article 62

The parties are entitled to appoint special agents to attend the Tribunal to act as intermediaries between themselves and the Tribunal.

They are further authorized to retain for the defence of their rights and interests before the Tribunal counsel or advocates appointed by themselves for this purpose.

The Members of the Permanent Court may not act as agents, counsel, or advocates except on behalf of the Power which appointed them Members of the Court.

Article 63

As a general rule, arbitration procedure comprises two distinct phases: pleadings and oral discussions.

The pleadings consist in the communication by the respective agents to the members of the Tribunal and the opposite party of cases, counter-cases, and, if necessary, of replies; the parties annex thereto all papers and documents called for in the case. This communication shall be made either directly or through the intermediary of the International Bureau, in the order and within the time fixed by the 'Compromis'.

The time fixed by the 'Compromis' may be extended by mutual agreement by the parties, or by the Tribunal when the latter considers it necessary for the purpose of reaching a just decision.

The discussions consist in the oral development before the Tribunal of the arguments of the parties.

Article 64

A certified copy of every document produced by one party must be communicated to the other party.

Article 65

Unless special circumstances arise, the Tribunal does not meet until the pleadings are closed.

Article 66

The discussions are under the control of the President. They are only public if it be so decided by the Tribunal, with the assent of the parties.

They are recorded in minutes drawn up by the Secretaries appointed by the President. These minutes are signed by the President and by one of the Secretaries and alone have an authentic character.

Article 67

After the close of the pleadings, the Tribunal is entitled to refuse discussion of all new papers or documents which one of the parties may wish to submit to it without the consent of the other party.

Article 68

The Tribunal is free to take into consideration new papers or documents to which its attention may be drawn by the agents or counsel of the parties.

In this case, the Tribunal has the right to require the production of these papers or documents, but is obliged to make them known to the opposite party.

Article 69

The Tribunal can, besides, require from the agents of the parties the production of all papers, and can demand all necessary explanations. In case of refusal the Tribunal takes note of it.

Article 70

The agents and the counsel of the parties are authorized to present orally to the Tribunal all the arguments they may consider expedient in defence of their case.

Article 71

They are entitled to raise objections and points. The decisions of the Tribunal on these points are final and cannot form the subject of any subsequent discussion.

Article 72

The members of the Tribunal are entitled to put questions to the agents and counsel of the parties, and to ask them for explanations on doubtful points.

Neither the questions put, nor the remarks made by members of the Tribunal in the course of the discussions, can be regarded as an expression of opinion by the Tribunal in general or by its members in particular.

Article 73

The Tribunal is authorized to declare its competence in interpreting the 'Compromis', as well as the other Treaties which may be invoked, and in applying the principles of law.

Article 74

The Tribunal is entitled to issue rules of procedure for the conduct of the case, to decide the forms, order, and time in which each party must conclude its arguments, and to arrange all the formalities required for dealing with the evidence.

Article 75

The parties undertake to supply the Tribunal, as fully as they consider possible, with all the information required for deciding the case.

Article 76

For all notices which the Tribunal has to serve in the territory of a third Contracting Power, the Tribunal shall apply direct to the Government of that Power. The same rule applies in the case of steps being taken to procure evidence on the spot.

The requests for this purpose are to be executed as far as the means at the disposal of the Power applied to under its municipal law allow. They cannot be rejected unless the Power in question considers them calculated to impair its own sovereign rights or its safety.

The Court will equally be always entitled to act through the Power on whose territory it sits.

Article 77

When the agents and counsel of the parties have submitted all the explanations and evidence in support of their case the President shall declare the discussion closed.

Article 78

The Tribunal considers its decisions in private and the proceedings remain secret.

All questions are decided by a majority of the members of the Tribunal.

Article 79

The Award must give the reasons on which it is based. It contains the names of the Arbitrators; it is signed by the President and Registrar or by the Secretary acting as Registrar.

Article 80

The Award is read out in public sitting, the agents and counsel of the parties being present or duly summoned to attend.

Article 81

The Award, duly pronounced and notified to the agents of the parties, settles the dispute definitively and without appeal.

Article 82

Any dispute arising between the parties as to the interpretation and execution of the Award shall, in the absence of an Agreement to the contrary, be submitted to the Tribunal which pronounced it.

Article 83

The parties can reserve in the 'Compromis' the right to demand the revision of the Award.

In this case and unless there be an Agreement to the contrary, the demand must be addressed to the Tribunal which pronounced the Award. It can only be made on the ground of the discovery of some new fact calculated to exercise a decisive influence upon the Award and which was unknown to the Tribunal and to the party which demanded the revision at the time the discussion was closed.

Proceedings for revision can only be instituted by a decision of the Tribunal expressly recording the existence of the new fact, recognizing in it the character described in the preceding paragraph, and declaring the demand admissible on this ground.

The 'Compromis' fixes the period within which the demand for revision must be made.

Article 84

The Award is not binding except on the parties in dispute.

When it concerns the interpretation of a Convention to which Powers other than those in dispute are parties, they shall inform all the Signatory Powers in good time. Each of these Powers is entitled to intervene in the case. If one or more avail themselves of this right, the interpretation contained in the Award is equally binding on them.

Article 85

Each party pays its own expenses and an equal share of the expenses of the Tribunal.

Chapter IV. Arbitration by Summary Procedure

Article 86

With a view to facilitating the working of the system of arbitration in disputes admitting of a summary procedure, the Contracting Powers adopt the following rules, which shall be observed in the absence of other arrangements and subject to the reservation that the provisions of Chapter III apply so far as may be.

Article 87

Each of the parties in dispute appoints an Arbitrator. The two Arbitrators thus selected choose an Umpire. If they do not agree on this point, each of them proposes two candidates taken from the general list of the Members of the Permanent Court exclusive of the members appointed by either of the parties and not being nationals of either of them; which of the candidates thus proposed shall be the Umpire is determined by lot.

The Umpire presides over the Tribunal, which gives its decisions by a majority of votes.

Article 88

In the absence of any previous agreement the Tribunal, as soon as it is formed, settles the time within which the two parties must submit their respective cases to it.

Article 89

Each party is represented before the Tribunal by an agent, who serves as intermediary between the Tribunal and the Government who appointed him.

Article 90

The proceedings are conducted exclusively in writing. Each party, however, is entitled to ask that witnesses and experts should be called. The Tribunal has, for its part, the right to demand oral explanations from the agents of the two parties, as well as from the experts and witnesses whose appearance in Court it may consider useful.

PART V. FINAL PROVISIONS

Article 91

The present Convention, duly ratified, shall replace, as between the Contracting Powers, the Convention for the Pacific Settlement of International Disputes of the 29th July, 1899.

Article 92

The present Convention shall be ratified as soon as possible.

The ratifications shall be deposited at The Hague.

The first deposit of ratifications shall be recorded in a *procès-verbal* signed by the Representatives of the Powers which take part therein and by the Netherlands Minister for Foreign Affairs.

The subsequent deposits of ratifications shall be made by means of a written notification, addressed to the Netherlands Government and accompanied by the instrument of ratification.

A duly certified copy of the *procès-verbal* relative to the first deposit of ratifications, of the notifications mentioned in the preceding paragraph, and of the instruments of ratification, shall be immediately sent by the Netherlands Government, through the diplomatic channel, to the Powers invited to the Second Peace Conference, as well as to those Powers which have adhered to the Convention. In the cases contemplated in the preceding paragraph, the said Government shall at the same time inform the Powers of the date on which it received the notification.

Article 93

Non-Signatory Powers which have been invited to the Second Peace Conference may adhere to the present Convention.

The Power which desires to adhere notifies its intention in writing to the Netherlands Government, forwarding to it the act of adhesion, which shall be deposited in the archives of the said Government.

This Government shall immediately forward to all the other Powers invited to the Second Peace Conference a duly certified copy of the notification as well as of the act of adhesion, mentioning the date on which it received the notification.

Article 94

The conditions on which the Powers which have not been invited to the Second Peace Conference may adhere to the present Convention shall form the subject of a subsequent Agreement between the Contracting Powers.

Article 95

The present Convention shall take effect, in the case of the Powers which were not a party to the first deposit of ratifications, sixty days after the date of the *procès-verbal* of this deposit, and, in the case of the Powers which ratify subsequently or which adhere, sixty days after the notification of their ratification or of their adhesion has been received by the Netherlands Government.

Article 96

In the event of one of the Contracting Parties wishing to denounce the present Convention, the denunciation shall be notified in writing to the Netherlands Government, which shall immediately communicate a duly certified copy of the notification to all the other Powers informing them of the date on which it was received.

The denunciation shall only have effect in regard to the notifying Power, and one year after the notification has reached the Netherlands Government.

Article 97

A register kept by the Netherlands Minister for Foreign Affairs shall give the date of the deposit of ratifications effected in virtue of Article 92, paragraphs 3 and 4, as well as the date on which the notifications of adhesion (Article 93, paragraph 2) or of denunciation (Article 96, paragraph 1) have been received.

Each Contracting Power is entitled to have access to this register and to be supplied with duly certified extracts from it.

In faith whereof the Plenipotentiaries have appended their signatures to the present Convention.

Done at The Hague, the 18th October, 1907, in a single copy, which shall remain deposited in the archives of the Netherlands Government, and duly certified copies of which shall be sent, through the diplomatic channel, to the Contracting Powers.

United Nations **A/RES/37/10**

General Assembly

Distr: General
15 November 1982
Original: English

Thirty-seventh session
Agenda item 122

Resolution adopted by the General Assembly

37/10. Manila Declaration on the Peaceful settlement of disputes between States

The General Assembly,

Having examined the item entitled "Peaceful settlement of disputes between States",

Recalling its resolutions *34/102* of 14 December 1979, *35/160* of 15 December 1980 and *36/110* of 10 December 1981,

Reaffirming the need to exert utmost efforts in order to settle any conflicts and disputes between States exclusively by peaceful means and to avoid any military action and hostilities, which can only make more difficult the solution of those conflicts and disputes,

Considering that the question of the peaceful settlement of disputes should represent one of the central concerns for States and for the United Nations and that the efforts to strengthen the process of the peaceful settlement of disputes should be continued,

Convinced that the adoption of the Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes should enhance the observance of the principle of peaceful settlement of disputes in the relations between States and contribute to the elimination of the danger of recourse to force or to the threat of force, to the relaxation of international tensions, to the promotion of a policy of co-operation and peace and of respect for the independence and sovereignty of all States, to the enhancing of the role of the United Nations in preventing conflicts and settling them peacefully and, consequently, to the strengthening of international peace and security,

Considering the need to ensure a wide dissemination of the text of the Declaration,

1. *Approves* the Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes, the text of which is annexed to the present resolution;

2. *Expresses* its appreciation to the Special Committee on the Charter of the United Nations and on the Strengthening of the Role of the Organization for its important contribution to the elaboration of the text of the Declaration;

3. *Requests* the Secretary-General to inform the Governments of the States Members of the

United Nations or members of specialized agencies, the Security Council and the International Court of Justice of the adoption of the Declaration;

4. *Urges* that all efforts be made so that the Declaration becomes generally known and fully observed and implemented.

68th plenary meeting
15 November 1982

Annex

Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes

The General Assembly,

Reaffirming the principle of the *Charter of the United Nations* that all States shall settle their international disputes by peaceful means in such a manner that international peace and security, and justice, are not endangered,

Conscious that the Charter of the United Nations embodies the means and an essential framework for the peaceful settlement of international disputes, the continuance of which is likely to endanger the maintenance of international peace and security,

Recognizing the important role of the United Nations and the need to enhance its effectiveness in the peaceful settlement of international disputes and the maintenance of international peace and security, in accordance with the principles of justice and international law, in conformity with the Charter of the United Nations,

Reaffirming the principle of the Charter of the United Nations that all States shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the purposes of the United Nations,

Reiterating that no State or group of States has the right to intervene, directly or indirectly, for any reason whatsoever, in the internal or external affairs of any other State,

Reaffirming the *Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations*,

Bearing in mind the importance of maintaining and strengthening international peace and security and the development of friendly relations among States, irrespective of their political, economic and social systems or levels of economic development,

Reaffirming the principle of equal rights and self-determination of peoples as enshrined in the Charter of the United Nations and referred to in the *Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations* and in other relevant resolutions of the General Assembly,

Stressing the need for all States to desist from any forcible action which deprives peoples, particularly peoples under colonial and racist regimes or other forms of alien domination, of

their inalienable right to self-determination, freedom and independence, as referred to in the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations,

Mindful of existing international instruments as well as respective principles and rules concerning the peaceful settlement of international disputes, including the exhaustion of local remedies whenever applicable,

Determined to promote international co-operation in the political field and to encourage the progressive development of international law and its codification, particularly in relation to the peaceful settlement of international disputes,

Solemnly declares that:

I

1. All States shall act in good faith and in conformity with the purposes and principles enshrined in the *Charter of the United Nations* with a view to avoiding disputes among themselves likely to affect friendly relations among States, thus contributing to the maintenance of international peace and security. They shall live together in peace with one another as good neighbours and strive for the adoption of meaningful measures for strengthening international peace and security.

2. Every State shall settle its international disputes exclusively by peaceful means in such a manner that international peace and security, and justice, are not endangered.

3. International disputes shall be settled on the basis of the sovereign equality of States and in accordance with the principle of free choice of means in conformity with obligations under the Charter of the United Nations and with the principles of justice and international law. Recourse to, or acceptance of, a settlement procedure freely agreed to by States with regard to existing or future disputes to which they are parties shall not be regarded as incompatible with the sovereign equality of States.

4. States parties to a dispute shall continue to observe in their mutual relations their obligations under the fundamental principles of international law concerning the sovereignty, independence and territorial integrity of States, as well as other generally recognized principles and rules of contemporary international law.

5. States shall seek in good faith and in a spirit of co-operation an early and equitable settlement of their international disputes by any of the following means: negotiation, inquiry, mediation, conciliation, arbitration, judicial settlement, resort to regional arrangements or agencies or other peaceful means of their own choice, including good offices. In seeking such a settlement, the parties shall agree on such peaceful means as may be appropriate to the circumstances and the nature of their dispute.

6. States parties to regional arrangements or agencies shall make every effort to achieve pacific settlement of their local disputes through such regional arrangements or agencies before referring them to the Security Council. This does not preclude States from bringing any dispute to the attention of the Security Council or of the General Assembly in accordance with the Charter of the United Nations.

7. In the event of failure of the parties to a dispute to reach an early solution by any of the above means of settlement, they shall continue to seek a peaceful solution and shall consult forthwith on mutually agreed means to settle the dispute peacefully. Should the parties fail to settle by any

of the above means a dispute the continuance of which is likely to endanger the maintenance of international peace and security, they shall refer it to the Security Council in accordance with the Charter of the United Nations and without prejudice to the functions and powers of the Council set forth in the relevant provisions of *Chapter VI of the Charter*.

8. States parties to an international dispute, as well as other States, shall refrain from any action whatsoever which may aggravate the situation so as to endanger the maintenance of international peace and security and make more difficult or impede the peaceful settlement of the dispute, and shall act in this respect in accordance with the purposes and principles of the United Nations.

9. States should consider concluding agreements for the peaceful settlement of disputes among them. They should also include in bilateral agreements and multilateral conventions to be concluded, as appropriate, effective provisions for the peaceful settlement of disputes arising from the interpretation or application thereof.

10. States should, without prejudice to the right of free choice of means, bear in mind that direct negotiations are a flexible and effective means of peaceful settlement of their disputes. When they choose to resort to direct negotiations, States should negotiate meaningfully, in order to arrive at an early settlement acceptable to the parties. States should be equally prepared to seek the settlement of their disputes by the other means mentioned in the present Declaration.

11. States shall in accordance with international law implement in good faith all the provisions of agreements concluded by them for the settlement of their disputes.

12. In order to facilitate the exercise by the peoples concerned of the right to self-determination as referred to in the *Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations*, the parties to a dispute may have the possibility, if they agree to do so and as appropriate, to have recourse to the relevant procedures mentioned in the present Declaration, for the peaceful settlement of the dispute.

13. Neither the existence of a dispute nor the failure of a procedure of peaceful settlement of disputes shall permit the use of force or threat of force by any of the States parties to the dispute.

II

1. Member States should make full use of the provisions of the Charter of the United Nations, including the procedures and means provided for therein, particularly Chapter VI, concerning the peaceful settlement of disputes.

2. Member States shall fulfil in good faith the obligations assumed by them in accordance with the Charter of the United Nations. They should, in accordance with the Charter, as appropriate, duly take into account the recommendations of the Security Council relating to the peaceful settlement of disputes. They should also, in accordance with the Charter, as appropriate, duly take into account the recommendations adopted by the General Assembly, subject to Articles 11 and 12 of the Charter, in the field of peaceful settlement of disputes.

3. Member States reaffirm the important role conferred on the General Assembly by the Charter of the United Nations in the field of peaceful settlement of disputes and stress the need for it to discharge effectively its responsibilities. Accordingly, they should:

a. Bear in mind that the General Assembly may discuss any situation, regardless of origin,

which it deems likely to impair the general welfare or friendly relations among nations and, subject to Article 12 of the Charter, recommend measures for its peaceful adjustment;

b. Consider making use, when they deem it appropriate, of the possibility of bringing to the attention of the General Assembly any dispute or any situation which might lead to international friction or give rise to a dispute;

c. Consider utilizing, for the peaceful settlement of their disputes, the subsidiary organs established by the General Assembly in the performance of its functions under the Charter;

d. Consider, when they are parties to a dispute brought to the attention of the General Assembly, making use of consultations within the framework of the Assembly, with a view to facilitating an early settlement of their dispute.

4. Member States should strengthen the primary role of the Security Council so that it may fully and effectively discharge its responsibilities, in accordance with the Charter of the United Nations, in the area of the settlement of disputes or of any situation the continuance of which is likely to endanger the maintenance of international peace and security. To this end they should:

a. Be fully aware of their obligation to refer to the Security Council such a dispute to which they are parties if they fail to settle it by the means indicated in Article 33 of the Charter;

b. Make greater use of the possibility of bringing to the attention of the Security Council any dispute or any situation which might lead to international friction or give rise to a dispute;

c. Encourage the Security Council to make wider use of the opportunities provided for by the Charter in order to review disputes or situations the continuance of which is likely to endanger the maintenance of international peace and security;

d. Consider making greater use of the fact-finding capacity of the Security Council in accordance with the Charter;

e. Encourage the Security Council to make wider use, as a means to promote peaceful settlement of disputes, of the subsidiary organs established by it in the performance of its functions under the Charter;

f. Bear in mind that the Security Council may, at any stage of a dispute of the nature referred to in Article 33 of the Charter or of a situation of like nature, recommend appropriate procedures or methods of adjustment;

g. Encourage the Security Council to act without delay, in accordance with its functions and powers, particularly in cases where international disputes develop into armed conflicts.

5. States should be fully aware of the role of the International Court of Justice, which is the principal judicial organ of the United Nations. Their attention is drawn to the facilities offered by the International Court of Justice for the settlement of legal disputes, especially since the revision of the Rules of the Court.

States may entrust the solution of their differences to other tribunals by virtue of agreements already in existence or which may be concluded in the future.

States should bear in mind:

a. That legal disputes should as a general rule be referred by the parties to the International Court of Justice, in accordance with the provisions of the *Statute of the Court*;

b. That it is desirable that they:

   i. Consider the possibility of inserting in treaties, whenever appropriate, clauses providing for the submission to the International Court of Justice of disputes which may arise from the interpretation or application of such treaties;

   ii. Study the possibility of choosing, in the free exercise of their sovereignty, to recognize as compulsory the jurisdiction of the International Court of Justice in accordance with *Article 36 of its Statute*;

   iii. Review the possibility of identifying cases in which use may be made of the International Court of Justice.

The organs of the United Nations and the specialized agencies should study the advisability of making use of the possibility of requesting advisory opinions of the International Court of Justice on legal questions arising within the scope of their activities, provided that they are duly authorized to do so.

Recourse to judicial settlement of legal disputes, particularly referral to the International Court of Justice, should not be considered an unfriendly act between States.

6. The Secretary-General should make full use of the provisions of the Charter of the United Nations concerning the responsibilities entrusted to him. The Secretary-General may bring to the attention of the Security Council any matter which in his opinion may threaten the maintenance of international peace and security. He shall perform such other functions as are entrusted to him by the Security Council or by the General Assembly. Reports in this connection shall be made whenever requested to the Security Council or the General Assembly.

Urges all States to observe and promote in good faith the provisions of the present Declaration in the peaceful settlement of their international disputes;

Declares that nothing in the present Declaration shall be construed as prejudicing in any manner the relevant provisions of the Charter or the rights and duties of States, or the scope of the functions and powers of the United Nations organs under the Charter, in particular those relating to the peaceful settlement of disputes;

Declares that nothing in the present Declaration could in any way prejudice the right to self-determination, freedom and independence, as derived from the Charter, of peoples forcibly deprived of that right and referred to in the *Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations*, particularly peoples under colonial and racist régimes or other forms of alien domination; nor the right of these peoples to struggle to that end and to seek and receive support, in accordance with the principles of the *Charter* and in conformity with the above-mentioned Declaration;

Stresses the need, in accordance with the Charter, to continue efforts to strengthen the process of the peaceful settlement of disputes through progressive development and codification of international law, as appropriate, and through enhancing the effectiveness of the United Nations in this field.

RULES OF COURT (1978)

ADOPTED ON 14 APRIL 1978 AND ENTERED INTO FORCE ON 1 JULY 1978[1]

PREAMBLE[*]

The Court,
Having regard to Chapter XIV of the Charter of the United Nations;
Having regard to the Statute of the Court annexed thereto;
Acting in pursuance of Article 30 of the Statute;
Adopts the following Rules.

---

[*]Amendment entered into force on 14 April 2005.

[1]Any amendments to the Rules of Court, following their adoption by the Court, are now posted on the Court's website, with an indication of the date of their entry into force and a note of any temporal reservations relating to their applicability (for example, whether the application of the amended rule is limited to cases instituted after the date of entry into force of the amendment); they are also published in the Court's *Yearbook*. Articles amended since 1 July 1978 are marked with an asterisk and appear in their amended form.

PART I

THE COURT

SECTION A. JUDGES AND ASSESSORS

Subsection 1. The Members of the Court

Article 1

1. The Members of the Court are the judges elected in accordance with Articles 2 to 15 of the Statute.

2. For the purposes of a particular case, the Court may also include upon the Bench one or more persons chosen under Article 31 of the Statute to sit as judges *ad hoc*.

3. In the following Rules, the term "Member of the Court" denotes any elected judge; the term "judge" denotes any Member of the Court, and any judge *ad hoc*.

Article 2

1. The term of office of Members of the Court elected at a triennial election shall begin to run from the sixth of February[1] in the year in which the vacancies to which they are elected occur.

2. The term of office of a Member of the Court elected to replace a Member whose term of office has not expired shall begin to run from the date of the election.

---

[1]This is the date on which the terms of office of the Members of the Court elected at the first election began in 1946.

Article 3

1. The Members of the Court, in the exercise of their functions, are of equal status, irrespective of age, priority of election or length of service.

2. The Members of the Court shall, except as provided in paragraphs 4 and 5 of this Article, take precedence according to the date on which their terms of office respectively began, as provided for by Article 2 of these Rules.

3. Members of the Court whose terms of office began on the same date shall take precedence in relation to one another according to seniority of age.

4. A Member of the Court who is re-elected to a new term of office which is continuous with his previous term shall retain his precedence.

5. The President and the Vice-President of the Court, while holding these offices, shall take precedence before all other Members of the Court.

6. The Member of the Court who, in accordance with the foregoing paragraphs, takes precedence next after the President and the Vice-President is in these Rules designated the "senior judge". If that Member is unable to act, the Member of the Court who is next after him in precedence and able to act is considered as senior judge.

Article 4

1. The declaration to be made by every Member of the Court in accordance with Article 20 of the Statute shall be as follows:

"I solemnly declare that I will perform my duties and exercise my powers as judge honourably, faithfully, impartially and conscientiously."

2. This declaration shall be made at the first public sitting at which the Member of the Court is present. Such sitting shall be held as soon as practicable after his term of office begins and, if necessary, a special sitting shall be held for the purpose.

3. A Member of the Court who is re-elected shall make a new declaration only if his new term is not continuous with his previous one.

Article 5

1. A Member of the Court deciding to resign shall communicate his decision to the President, and the resignation shall take effect as provided in Article 13, paragraph 4, of the Statute.

2. If the Member of the Court deciding to resign from the Court is the President, he shall communicate his decision to the Court, and the resignation shall take effect as provided in Article 13, paragraph 4, of the Statute.

Article 6

In any case in which the application of Article 18 of the Statute is under consideration, the Member of the Court concerned shall be so informed by the President or, if the circumstances so require, by the Vice-President, in a written statement which shall include the grounds therefor and any relevant evidence. He shall subsequently, at a private meeting of the Court specially convened for the purpose, be afforded an opportunity of making a statement, of furnishing any information or explanations he wishes to give, and of supplying answers, orally or in writing, to

any questions put to him. At a further private meeting, at which the Member of the Court concerned shall not be present, the matter shall be discussed; each Member of the Court shall state his opinion, and if requested a vote shall be taken.

Subsection 2. Judges ad hoc

Article 7

1. Judges *ad hoc*, chosen under Article 31 of the Statute for the purposes of particular cases, shall be admitted to sit on the Bench of the Court in the circumstances and according to the procedure indicated in Article 17, paragraph 2, Articles 35, 36, 37, Article 91, paragraph 2, and Article 102, paragraph 3, of these Rules.

2. They shall participate in the case in which they sit on terms of complete equality with the other judges on the Bench.

3. Judges *ad hoc* shall take precedence after the Members of the Court and in order of seniority of age.

Article 8

1. The solemn declaration to be made by every judge *ad hoc* in accordance with Articles 20 and 31, paragraph 6, of the Statute shall be as set out in Article 4, paragraph 1, of these Rules.

2. This declaration shall be made at a public sitting in the case in which the judge *ad hoc* is participating. If the case is being dealt with by a chamber of the Court, the declaration shall be made in the same manner in that chamber.

3. Judges *ad hoc* shall make the declaration in relation to any case in which they are participating, even if they have already done so in a previous case, but shall not make a new declaration for a later phase of the same case.

Subsection 3. Assessors

Article 9

1. The Court may, either *proprio motu* or upon a request made not later than the closure of the written proceedings, decide, for the purpose of a contentious case or request for advisory opinion, to appoint assessors to sit with it without the right to vote.

2. When the Court so decides, the President shall take steps to obtain all the information relevant to the choice of the assessors.

3. The assessors shall be appointed by secret ballot and by a majority of the votes of the judges composing the Court for the case.

4. The same powers shall belong to the chambers provided for by Articles 26 and 29 of the Statute and to the presidents thereof, and may be exercised in the same manner.

5. Before entering upon their duties, assessors shall make the following declaration at a public sitting:

"I solemnly declare that I will perform my duties as an assessor honourably, impartially and conscientiously, and that I will faithfully observe all the provisions of the Statute and of the Rules of the Court."

SECTION B. THE PRESIDENCY

Article 10

1. The term of office of the President and that of the Vice-President shall begin to run from the date on which the terms of office of the Members of the Court elected at a triennial election begin in accordance with Article 2 of these Rules.

2. The elections to the presidency and vice-presidency shall be held on that date or shortly thereafter. The former President, if still a Member of the Court, shall continue to exercise his functions until the election to the presidency has taken place.

Article 11

1. If, on the date of the election to the presidency, the former President is still a Member of the Court, he shall conduct the election. If he has ceased to be a Member of the Court, or is unable to act, the election shall be conducted by the Member of the Court exercising the functions of the presidency by virtue of Article 13, paragraph 1, of these Rules.

2. The election shall take place by secret ballot, after the presiding Member of the Court has declared the number of affirmative votes necessary for election; there shall be no nominations. The Member of the Court obtaining the votes of a majority of the Members composing it at the time of the election shall be declared elected, and shall enter forthwith upon his functions.

3. The new President shall conduct the election of the Vice-President either at the same or at the following meeting. The provisions of paragraph 2 of this Article shall apply equally to this election.

Article 12

The President shall preside at all meetings of the Court; he shall direct the work and supervise the administration of the Court.

Article 13

1. In the event of a vacancy in the presidency or of the inability of the President to exercise the functions of the presidency, these shall be exercised by the Vice-President, or failing him, by the senior judge.

2. When the President is precluded by a provision of the Statute or of these Rules either from sitting or from presiding in a particular case, he shall continue to exercise the functions of the presidency for all purposes save in respect of that case.

3. The President shall take the measures necessary in order to ensure the continuous exercise of the functions of the presidency at the seat of the Court. In the event of his absence, he may, so far as is compatible with the Statute and these Rules, arrange for these functions to be exercised by the Vice-President, or failing him, by the senior judge.

4. If the President decides to resign the presidency, he shall communicate his decision in writing to the Court through the Vice-President, or failing him, the senior judge. If the Vice-President decides to resign his office, he shall communicate his decision to the President.

Article 14

If a vacancy in the presidency or the vice-presidency occurs before the date when the current term is due to expire under Article 21, paragraph 1, of the Statute and Article 10, paragraph 1, of these Rules, the Court shall decide whether or not the vacancy shall be filled during the remainder of the term.

SECTION C. THE CHAMBERS

Article 15

1. The Chamber of Summary Procedure to be formed annually under Article 29 of the Statute shall be composed of five Members of the Court, comprising the President and Vice-President of the Court, acting ex officio, and three other members elected in accordance with Article 18, paragraph 1, of these Rules. In addition, two Members of the Court shall be elected annually to act as substitutes.

2. The election referred to in paragraph 1 of this Article shall be held as soon as possible after the sixth of February in each year. The members of the Chamber shall enter upon their functions on election and continue to serve until the next election; they may be re-elected.

3. If a member of the Chamber is unable, for whatever reason, to sit in a given case, he shall be replaced for the purposes of that case by the senior in precedence of the two substitutes.

4. If a member of the Chamber resigns or otherwise ceases to be a member, his place shall be taken by the senior in precedence of the two substitutes, who shall thereupon become a full member of the Chamber and be replaced by the election of another substitute. Should vacancies exceed the number of available substitutes, elections shall be held as soon as possible in respect of the vacancies still existing after the substitutes have assumed full membership and in respect of the vacancies in the substitutes.

Article 16

1. When the Court decides to form one or more of the Chambers provided for in Article 26, paragraph 1, of the Statute, it shall determine the particular category of cases for which each Chamber is formed, the number of its members, the period for which they will serve, and the date at which they will enter upon their duties.

2. The members of the Chamber shall be elected in accordance with Article 18, paragraph 1, of these Rules from among the Members of the Court, having regard to any special knowledge, expertise or previous experience which any of the Members of the Court may have in relation to the category of case the Chamber is being formed to deal with.

3. The Court may decide upon the dissolution of a Chamber, but without prejudice to the duty of the Chamber concerned to finish any cases pending before it.

Article 17

1. A request for the formation of a Chamber to deal with a particular case, as provided for in Article 26, paragraph 2, of the Statute, may be filed at any time until the closure of the written proceedings. Upon receipt of a request made by one party, the President shall ascertain whether the other party assents.

2. When the parties have agreed, the President shall ascertain their views regarding the composition of the Chamber, and shall report to the Court accordingly. He shall also take such steps as may be necessary to give effect to the provisions of Article 31, paragraph 4, of the Statute.

3. When the Court has determined, with the approval of the parties, the number of its Members who are to constitute the Chamber, it shall proceed to their election, in accordance with the provisions of Article 18, paragraph 1, of these Rules. The same procedure shall be followed as regards the filling of any vacancy that may occur on the Chamber.

4. Members of a Chamber formed under this Article who have been replaced, in accordance with Article 13 of the Statute following the expiration of their terms of office, shall continue to sit in all phases of the case, whatever the stage it has then reached.

Article 18

1. Elections to all Chambers shall take place by secret ballot. The Members of the Court obtaining the largest number of votes constituting a majority of the Members of the Court composing it at the time of the election shall be declared elected. If necessary to fill vacancies, more than one ballot shall take place, such ballot being limited to the number of vacancies that remain to be filled.

2. If a Chamber when formed includes the President or Vice-President of the Court, or both of them, the President or Vice-President, as the case may be, shall preside over that Chamber. In any other event, the Chamber shall elect its own president by secret ballot and by a majority of votes of its members. The Member of the Court who, under this paragraph, presides over the Chamber at the time of its formation shall continue to preside so long as he remains a member of that Chamber.

3. The president of a Chamber shall exercise, in relation to cases being dealt with by that Chamber, all the functions of the President of the Court in relation to cases before the Court.

4. If the president of a Chamber is prevented from sitting or from acting as president, the functions of the presidency shall be assumed by the member of the Chamber who is the senior in precedence and able to act.

SECTION D. INTERNAL FUNCTIONING OF THE COURT

Article 19

The internal judicial practice of the Court shall, subject to the provisions of the Statute and these Rules, be governed by any resolutions on the subject adopted by the Court[1].

---

[1]The resolution now in force was adopted on 12 April 1976.

Article 20

1. The quorum specified by Article 25, paragraph 3, of the Statute applies to all meetings of the Court.

2. The obligation of Members of the Court under Article 23, paragraph 3, of the Statute, to hold themselves permanently at the disposal of the Court, entails attendance at all such meetings, unless they are prevented from attending by illness or for other serious reasons duly explained to the President, who shall inform the Court.

3. Judges *ad hoc* are likewise bound to hold themselves at the disposal of the Court and to attend all meetings held in the case in which they are participating. They shall not be taken into account for the calculation of the quorum.

4. The Court shall fix the dates and duration of the judicial vacations and the periods and conditions of leave to be accorded to individual Members of the Court under Article 23, paragraph 2, of the Statute, having regard in both cases to the state of its General List and to the requirements of its current work.

5. Subject to the same considerations, the Court shall observe the public holidays customary at the place where the Court is sitting.

6. In case of urgency the President may convene the Court at any time.

Article 21

1. The deliberations of the Court shall take place in private and remain secret. The Court may however at any time decide in respect of its deliberations on other than judicial matters to publish or allow publication of any part of them.

2. Only judges, and the assessors, if any, take part in the Court's judicial deliberations. The Registrar, or his deputy, and other members of the staff of the Registry as may be required shall be present. No other person shall be present except by permission of the Court.

3. The minutes of the Court's judicial deliberations shall record only the title or nature of the subjects or matters discussed, and the results of any vote taken. They shall not record any details of the discussions nor the views expressed, provided however that any judge is entitled to require that a statement made by him be inserted in the minutes.

PART II

THE REGISTRY

Article 22

1. The Court shall elect its Registrar by secret ballot from amongst candidates proposed by Members of the Court. The Registrar shall be elected for a term of seven years. He may be re-elected.

2. The President shall give notice of a vacancy or impending vacancy to Members of the Court, either forthwith upon the vacancy arising, or, where the vacancy will arise on the expiration of the term of office of the Registrar, not less than three months prior thereto. The President shall fix a date for the closure of the list of candidates so as to enable nominations and information concerning the candidates to be received in sufficient time.

3. Nominations shall indicate the relevant information concerning the candidate, and in particular information as to his age, nationality, and present occupation, university qualifications, knowledge of languages, and any previous experience in law, diplomacy or the work of international organizations.

4. The candidate obtaining the votes of the majority of the Members of the Court composing it at the time of the election shall be declared elected.

Article 23

The Court shall elect a Deputy-Registrar: the provisions of Article 22 of these Rules shall apply to his election and term of office.

Article 24

1. Before taking up his duties, the Registrar shall make the following declaration at a meeting of the Court:

“I solemnly declare that I will perform the duties incumbent upon me as Registrar of the International Court of Justice in all loyalty, discretion and good conscience, and that I will faithfully observe all the provisions of the Statute and of the Rules of the Court.”

2. The Deputy-Registrar shall make a similar declaration at a meeting of the Court before taking up his duties.

Article 25

1. The staff-members of the Registry shall be appointed by the Court on proposals submitted by the Registrar. Appointments to such posts as the Court shall determine may however be made by the Registrar with the approval of the President.

2. Before taking up his duties, every staff-member shall make the following declaration before the President, the Registrar being present:

"I solemnly declare that I will perform the duties incumbent upon me as an official of the International Court of Justice in all loyalty, discretion and good conscience, and that I will faithfully observe all the provisions of the Statute and of the Rules of the Court."

Article 26

1. The Registrar, in the discharge of his functions, shall:

(a) be the regular channel of communications to and from the Court, and in particular shall effect all communications, notifications and transmission of documents required by the Statute or by these Rules and ensure that the date of despatch and receipt thereof may be readily verified;

(b) keep, under the supervision of the President, and in such form as may be laid down by the Court, a General List of all cases, entered and numbered in the order in which the documents instituting proceedings or requesting an advisory opinion are received in the Registry;

(c) have the custody of the declarations accepting the jurisdiction of the Court made by States not parties to the Statute in accordance with any resolution adopted by the Security Council under Article 35, paragraph 2, of the Statute, and transmit certified copies thereof to all States parties to the Statute, to such other States as shall have deposited declarations, and to the Secretary-General of the United Nations;

(d) transmit to the parties copies of all pleadings and documents annexed upon receipt thereof in the Registry;

(e) communicate to the government of the country in which the Court or a Chamber is sitting, and any other governments which may be concerned, the necessary information as to the persons from time to time entitled, under the Statute and relevant agreements, to privileges, immunities, or facilities;

(f) be present, in person or by his deputy, at meetings of the Court, and of the Chambers, and be responsible for the preparation of minutes of such meetings;

(g) make arrangements for such provision or verification of translations and interpretations into the Court's official languages as the Court may require;

(h) sign all judgments, advisory opinions and orders of the Court, and the minutes referred to in subparagraph *(f)*;

(i) be responsible for the printing and publication of the Court's judgments, advisory opinions and orders, the pleadings and statements, and minutes of public sittings in cases, and of such other documents as the Court may direct to be published;

(j) be responsible for all administrative work and in particular for the accounts and financial administration in accordance with the financial procedures of the United Nations;

(k) deal with enquiries concerning the Court and its work;

(l) assist in maintaining relations between the Court and other organs of the United Nations, the specialized agencies, and international bodies and conferences concerned with the codification and progressive development of international law;

(m) ensure that information concerning the Court and its activities is made accessible to governments, the highest national courts of justice, professional and learned societies, legal faculties and schools of law, and public information media;

(n) have custody of the seals and stamps of the Court, of the archives of the Court, and of such other archives as may be entrusted to the Court[1].

2. The Court may at any time entrust additional functions to the Registrar.

3. In the discharge of his functions the Registrar shall be responsible to the Court.

---

[1]The Registrar also keeps the Archives of the Permanent Court of International Justice, entrusted to the present Court by decision of the Permanent Court of October 1945 (*I.C.J. Yearbook 1946-1947*, p. 26). and the Archives of the Trial of the Major War Criminals before the International Military Tribunal at Nuremberg (1945-1946), entrusted to the Court by decision of that Tribunal of 1 October 1946; the Court authorized the Registrar to accept the latter Archives by decision of 19 November 1949.

Article 27

1. The Deputy-Registrar shall assist the Registrar, act as Registrar in the latter's absence and, in the event of the office becoming vacant, exercise the functions of Registrar until the office has been filled.

2. If both the Registrar and the Deputy-Registrar are unable to carry out the duties of Registrar, the President shall appoint an official of the Registry to discharge those duties for such time as may be necessary. If both offices are vacant at the same time, the President, after consulting the Members of the Court, shall appoint an official of the Registry to discharge the duties of Registrar pending an election to that office.

Article 28

1. The Registry shall comprise the Registrar, the Deputy-Registrar, and such other staff as the Registrar shall require for the efficient discharge of his functions.

2. The Court shall prescribe the organization of the Registry, and shall for this purpose request the Registrar to make proposals.

3. Instructions for the Registry shall be drawn up by the Registrar and approved by the Court.

4. The staff of the Registry shall be subject to Staff Regulations drawn up by the Registrar, so far as possible in conformity with the United Nations Staff Regulations and Staff Rules, and approved by the Court.

Article 29

1. The Registrar may be removed from office only if, in the opinion of two-thirds of the Members of the Court, he has either become permanently incapacitated from exercising his functions, or has committed a serious breach of his duties.

2. Before a decision is taken under this Article, the Registrar shall be informed by the President of the action contemplated, in a written statement which shall include the grounds therefor and any relevant evidence. He shall subsequently, at a private meeting of the Court, be afforded an opportunity of making a statement, of furnishing any information or explanations he wishes to give, and of supplying answers, orally or in writing, to any questions put to him.

3. The Deputy-Registrar may be removed from office only on the same grounds and by the same procedure.

PART III

PROCEEDINGS IN CONTENTIOUS CASES

SECTION A. COMMUNICATIONS TO THE COURT AND CONSULTATIONS

Article 30

All communications to the Court under these Rules shall be addressed to the Registrar unless otherwise stated. Any request made by a party shall likewise be addressed to the Registrar unless made in open court in the course of the oral proceedings.

Article 31

In every case submitted to the Court, the President shall ascertain the views of the parties with regard to questions of procedure. For this purpose he shall summon the agents of the parties to meet him as soon as possible after their appointment, and whenever necessary thereafter.

SECTION B. THE COMPOSITION OF THE COURT FOR PARTICULAR CASES

Article 32

1. If the President of the Court is a national of one of the parties in a case he shall not exercise the functions of the presidency in respect of that case. The same rule applies to the Vice-President, or to the senior judge, when called on to act as President.

2. The Member of the Court who is presiding in a case on the date on which the Court convenes for the oral proceedings shall continue to preside in that case until completion of the current phase of the case, notwithstanding the election in the meantime of a new President or Vice-President. If he should become unable to act, the presidency for the case shall be determined in accordance with Article 13 of these Rules, and on the basis of the composition of the Court on the date on which it convened for the oral proceedings.

Article 33

Except as provided in Article 17 of these Rules, Members of the Court who have been replaced, in accordance with Article 13, paragraph 3, of the Statute following the expiration of

their terms of office, shall discharge the duty imposed upon them by that paragraph by continuing to sit until the completion of any phase of a case in respect of which the Court convenes for the oral proceedings prior to the date of such replacement.

Article 34

1. In case of any doubt arising as to the application of Article 17, paragraph 2, of the Statute or in case of a disagreement as to the application of Article 24 of the Statute, the President shall inform the Members of the Court, with whom the decision lies.

2. If a party desires to bring to the attention of the Court facts which it considers to be of possible relevance to the application of the provisions of the Statute mentioned in the previous paragraph, but which it believes may not be known to the Court, that party shall communicate confidentially such facts to the President in writing.

Article 35

1. If a party proposes to exercise the power conferred by Article 31 of the Statute to choose a judge *ad hoc* in a case, it shall notify the Court of its intention as soon as possible. If the name and nationality of the judge selected are not indicated at the same time, the party shall, not later than two months before the time-limit fixed for the filing of the Counter-Memorial, inform the Court of the name and nationality of the person chosen and supply brief biographical details. The judge *ad hoc* may be of a nationality other than that of the party which chooses him.

2. If a party proposes to abstain from choosing a judge *ad hoc*, on condition of a like abstention by the other party, it shall so notify the Court which shall inform the other party. If the other party thereafter gives notice of its intention to choose, or chooses, a judge *ad hoc*, the time-limit for the party which has previously abstained from choosing a judge may be extended by the President.

3. A copy of any notification relating to the choice of a judge *ad hoc* shall be communicated by the Registrar to the other party, which shall be requested to furnish, within a time-limit to be fixed by the President, such observations as it may wish to make. If within the said time-limit no objection is raised by the other party, and if none appears to the Court itself, the parties shall be so informed.

4. In the event of any objection or doubt, the matter shall be decided by the Court, if necessary after hearing the parties.

5. A judge *ad hoc* who has accepted appointment but who becomes unable to sit may be replaced.

6. If and when the reasons for the participation of a judge *ad hoc* are found no longer to exist, he shall cease to sit on the Bench.

Article 36

1. If the Court finds that two or more parties are in the same interest, and therefore are to be reckoned as one party only, and that there is no Member of the Court of the nationality of any one of those parties upon the Bench, the Court shall fix a time-limit within which they may jointly choose a judge *ad hoc*.

2. Should any party amongst those found by the Court to be in the same interest allege the existence of a separate interest of its own, or put forward any other objection, the matter shall be decided by the Court, if necessary after hearing the parties.

Article 37

1. If a Member of the Court having the nationality of one of the parties is or becomes unable to sit in any phase of a case, that party shall thereupon become entitled to choose a judge *ad hoc* within a time-limit to be fixed by the Court, or by the President if the Court is not sitting.

2. Parties in the same interest shall be deemed not to have a judge of one of their nationalities upon the Bench if the Member of the Court having one of their nationalities is or becomes unable to sit in any phase of the case.

3. If the Member of the Court having the nationality of a party becomes able to sit not later than the closure of the written proceedings in that phase of the case, that Member of the Court shall resume his seat on the Bench in the case.

SECTION C. PROCEEDINGS BEFORE THE COURT

Subsection 1. Institution of Proceedings

Article 38

1. When proceedings before the Court are instituted by means of an application addressed as specified in Article 40, paragraph 1, of the Statute, the application shall indicate the party making it, the State against which the claim is brought, and the subject of the dispute.

2. The application shall specify as far as possible the legal grounds upon which the jurisdiction of the Court is said to be based; it shall also specify the precise nature of the claim, together with a succinct statement of the facts and grounds on which the claim is based.

3. The original of the application shall be signed either by the agent of the party submitting it, or by the diplomatic representative of that party in the country in which the Court has its seat, or by some other duly authorized person. If the application bears the signature of someone other than such diplomatic representative, the signature must be authenticated by the latter or by the competent authority of the applicant's foreign ministry.

4. The Registrar shall forthwith transmit to the respondent a certified copy of the application.

5. When the applicant State proposes to found the jurisdiction of the Court upon a consent thereto yet to be given or manifested by the State against which such application is made, the application shall be transmitted to that State. It shall not however be entered in the General List, nor any action be taken in the proceedings, unless and until the State against which such application is made consents to the Court's jurisdiction for the purposes of the case.

Article 39

1. When proceedings are brought before the Court by the notification of a special agreement, in conformity with Article 40, paragraph 1, of the Statute, the notification may be effected by the parties jointly or by any one or more of them. If the notification is not a joint one, a certified copy of it shall forthwith be communicated by the Registrar to the other party.

2. In each case the notification shall be accompanied by an original or certified copy of the special agreement. The notification shall also, in so far as this is not already apparent from the agreement, indicate the precise subject of the dispute and identify the parties to it.

Article 40

1. Except in the circumstances contemplated by Article 38, paragraph 5, of these Rules, all steps on behalf of the parties after proceedings have been instituted shall be taken by agents. Agents shall have an address for service at the seat of the Court to which all communications concerning the case are to be sent. Communications addressed to the agents of the parties shall be considered as having been addressed to the parties themselves.

2. When proceedings are instituted by means of an application, the name of the agent for the applicant shall be stated. The respondent, upon receipt of the certified copy of the application, or as soon as possible thereafter, shall inform the Court of the name of its agent.

3. When proceedings are brought by notification of a special agreement, the party making the notification shall state the name of its agent. Any other party to the special agreement, upon receiving from the Registrar a certified copy of such notification, or as soon as possible thereafter, shall inform the Court of the name of its agent if it has not already done so.

Article 41

The institution of proceedings by a State which is not a party to the Statute but which, under Article 35, paragraph 2, thereof, has accepted the jurisdiction of the Court by a declaration made in accordance with any resolution adopted by the Security Council under that Article[1], shall be accompanied by a deposit of the declaration in question, unless the latter has previously been deposited with the Registrar. If any question of the validity or effect of such declaration arises, the Court shall decide.

---

[1]The resolution now in force was adopted on 15 October 1946.

Article 42

The Registrar shall transmit copies of any application or notification of a special agreement instituting proceedings before the Court to: *(a)* the Secretary-General of the United Nations; *(b)* the Members of the United Nations; *(c)* other States entitled to appear before the Court.

Article 43[*1]

1. Whenever the construction of a convention to which States other than those concerned in the case are parties may be in question within the meaning of Article 63, paragraph 1, of the Statute, the Court shall consider what directions shall be given to the Registrar in the matter.

2. Whenever the construction of a convention to which a public international organization is a party may be in question in a case before the Court, the Court shall consider whether the Registrar shall so notify the public international organization concerned. Every public international organization notified by the Registrar may submit its observations on the particular provisions of the convention the construction of which is in question in the case.

3. If a public international organization sees fit to furnish its observations under paragraph 2 of this Article, the procedure to be followed shall be that provided for in Article 69, paragraph 2, of these Rules.

---

[*]Amendment entered into force on 29 September 2005.

[1]Article 43, paragraph 1, as amended, repeats unchanged the text of Article 43, as adopted on 14 April 1978.

Paragraphs 2 and 3 of the amended Article 43 are new.

Subsection 2. The Written Proceedings

Article 44

1. In the light of the information obtained by the President under Article 31 of these Rules, the Court shall make the necessary orders to determine, *inter alia*, the number and the order of filing of the pleadings and the time-limits within which they must be filed.

2. In making an order under paragraph 1 of this Article, any agreement between the parties which does not cause unjustified delay shall be taken into account.

3. The Court may, at the request of the party concerned, extend any time-limit, or decide that any step taken after the expiration of the time-limit fixed therefor shall be considered as valid, if it is satisfied that there is adequate justification for the request. In either case the other party shall be given an opportunity to state its views.

4. If the Court is not sitting, its powers under this Article shall be exercised by the President, but without prejudice to any subsequent decision of the Court. If the consultation referred to in Article 31 reveals persistent disagreement between the parties as to the application of Article 45, paragraph 2, or Article 46, paragraph 2, of these Rules, the Court shall be convened to decide the matter.

Article 45

1. The pleadings in a case begun by means of an application shall consist, in the following order, of: a Memorial by the applicant; a Counter-Memorial by the respondent.

2. The Court may authorize or direct that there shall be a Reply by the applicant and a Rejoinder by the respondent if the parties are so agreed, or if the Court decides, *proprio motu* or at the request of one of the parties, that these pleadings are necessary.

Article 46

1. In a case begun by the notification of a special agreement, the number and order of the pleadings shall be governed by the provisions of the agreement, unless the Court, after ascertaining the views of the parties, decides otherwise.

2. If the special agreement contains no such provision, and if the parties have not subsequently agreed on the number and order of pleadings, they shall each file a Memorial and Counter-Memorial, within the same time-limits. The Court shall not authorize the presentation of Replies unless it finds them to be necessary.

Article 47

The Court may at any time direct that the proceedings in two or more cases be joined. It may also direct that the written or oral proceedings, including the calling of witnesses, be in common; or the Court may, without effecting any formal joinder, direct common action in any of these respects.

Article 48

Time-limits for the completion of steps in the proceedings may be fixed by assigning a specified period but shall always indicate definite dates. Such time-limits shall be as short as the character of the case permits.

Article 49

1. A Memorial shall contain a statement of the relevant facts, a statement of law, and the submissions.

2. A Counter-Memorial shall contain: an admission or denial of the facts stated in the Memorial; any additional facts, if necessary; observations concerning the statement of law in the Memorial; a statement of law in answer thereto; and the submissions.

3. The Reply and Rejoinder, whenever authorized by the Court, shall not merely repeat the parties' contentions, but shall be directed to bringing out the issues that still divide them.

4. Every pleading shall set out the party's submissions at the relevant stage of the case, distinctly from the arguments presented, or shall confirm the submissions previously made.

Article 50

1. There shall be annexed to the original of every pleading certified copies of any relevant documents adduced in support of the contentions contained in the pleading.

2. If only parts of a document are relevant, only such extracts as are necessary for the purpose of the pleading in question need be annexed. A copy of the whole document shall be deposited in the Registry, unless it has been published and is readily available.

3. A list of all documents annexed to a pleading shall be furnished at the time the pleading is filed.

Article 51

1. If the parties are agreed that the written proceedings shall be conducted wholly in one of the two official languages of the Court, the pleadings shall be submitted only in that language. If the parties are not so agreed, any pleading or any part of a pleading shall be submitted in one or other of the official languages.

2. If in pursuance of Article 39, paragraph 3, of the Statute a language other than French or English is used, a translation into French or English certified as accurate by the party submitting it, shall be attached to the original of each pleading.

3. When a document annexed to a pleading is not in one of the official languages of the Court, it shall be accompanied by a translation into one of these languages certified by the party submitting it as accurate. The translation may be confined to part of an annex, or to extracts therefrom, but in this case it must be accompanied by an explanatory note indicating what passages are translated. The Court may however require a more extensive or a complete translation to be furnished.

Article 52[*1 2]

1. The original of every pleading shall be signed by the agent and filed in the Registry. It shall be accompanied by a certified copy of the pleading, documents annexed, and any translations, for communication to the other party in accordance with Article 43, paragraph 4, of the Statute, and by the number of additional copies required by the Registry, but without prejudice to an increase in that number should the need arise later.

2. All pleadings shall be dated. When a pleading has to be filed by a certain date, it is the date of the receipt of the pleading in the Registry which will be regarded by the Court as the material date.

3. The correction of a slip or error in any document which has been filed may be made at any time with the consent of the other party or by leave of the President. Any correction so effected shall be notified to the other party in the same manner as the pleading to which it relates.

---

*Amendment entered into force on 14 April 2005.

1The agents of the parties are requested to ascertain from the Registry the usual format of the pleadings.

2The text of Article 52, as adopted on 14 April 1978, contained a paragraph 3 concerning the procedure to be followed where the Registrar arranges for the printing of a pleading; this paragraph has been deleted and the footnote to the Article has been amended. Former paragraph 4 has been renumbered and is now paragraph 3.

Article 53

1. The Court, or the President if the Court is not sitting, may at any time decide, after ascertaining the views of the parties, that copies of the pleadings and documents annexed shall be made available to a State entitled to appear before it which has asked to be furnished with such copies.

2. The Court may, after ascertaining the views of the parties, decide that copies of the pleadings and documents annexed shall be made accessible to the public on or after the opening of the oral proceedings.

Subsection 3. The Oral Proceedings

Article 54

1. Upon the closure of the written proceedings, the case is ready for hearing. The date for the opening of the oral proceedings shall be fixed by the Court, which may also decide, if occasion should arise, that the opening or the continuance of the oral proceedings be postponed.

2. When fixing the date for, or postponing, the opening of the oral proceedings the Court shall have regard to the priority required by Article 74 of these Rules and to any other special circumstances, including the urgency of a particular case.

3. When the Court is not sitting, its powers under this Article shall be exercised by the President.

Article 55

The Court may, if it considers it desirable, decide pursuant to Article 22, paragraph 1, of the Statute that all or part of the further proceedings in a case shall be held at a place other than the seat of the Court. Before so deciding, it shall ascertain the views of the parties.

Article 56

1. After the closure of the written proceedings, no further documents may be submitted to the Court by either party except with the consent of the other party or as provided in

paragraph 2 of this Article. The party desiring to produce a new document shall file the original or a certified copy thereof, together with the number of copies required by the Registry, which shall be responsible for communicating it to the other party and shall inform the Court. The other party shall be held to have given its consent if it does not lodge an objection to the production of the document.

2. In the absence of consent, the Court, after hearing the parties, may, if it considers the document necessary, authorize its production.

3. If a new document is produced under paragraph 1 or paragraph 2 of this Article, the other party shall have an opportunity of commenting upon it and of submitting documents in support of its comments.

4. No reference may be made during the oral proceedings to the contents of any document which has not been produced in accordance with Article 43 of the Statute or this Article, unless the document is part of a publication readily available.

5. The application of the provisions of this Article shall not in itself constitute a ground for delaying the opening or the course of the oral proceedings.

Article 57

Without prejudice to the provisions of the Rules concerning the production of documents, each party shall communicate to the Registrar, in sufficient time before the opening of the oral proceedings, information regarding any evidence which it intends to produce or which it intends to request the Court to obtain. This communication shall contain a list of the surnames, first names, nationalities, descriptions and places of residence of the witnesses and experts whom the party intends to call, with indications in general terms of the point or points to which their evidence will be directed. A copy of the communication shall also be furnished for transmission to the other party.

Article 58

1. The Court shall determine whether the parties should present their arguments before or after the production of the evidence; the parties shall, however, retain the right to comment on the evidence given.

2. The order in which the parties will be heard, the method of handling the evidence and of examining any witnesses and experts, and the number of counsel and advocates to be heard on behalf of each party, shall be settled by the Court after the views of the parties have been ascertained in accordance with Article 31 of these Rules.

Article 59

The hearing in Court shall be public, unless the Court shall decide otherwise, or unless the parties demand that the public be not admitted. Such a decision or demand may concern either the whole or part of the hearing, and may be made at any time.

Article 60

1. The oral statements made on behalf of each party shall be as succinct as possible within the limits of what is requisite for the adequate presentation of that party's contentions at the hearing. Accordingly, they shall be directed to the issues that still divide the parties, and shall not go over the whole ground covered by the pleadings, or merely repeat the facts and arguments these contain.

2. At the conclusion of the last statement made by a party at the hearing, its agent, without recapitulation of the arguments, shall read that party's final submissions. A copy of the

written text of these, signed by the agent, shall be communicated to the Court and transmitted to the other party.

Article 61

1. The Court may at any time prior to or during the hearing indicate any points or issues to which it would like the parties specially to address themselves, or on which it considers that there has been sufficient argument.

2. The Court may, during the hearing, put questions to the agents, counsel and advocates, and may ask them for explanations.

3. Each judge has a similar right to put questions, but before exercising it he should make his intention known to the President, who is made responsible by Article 45 of the Statute for the control of the hearing.

4. The agents, counsel and advocates may answer either immediately or within a time-limit fixed by the President.

Article 62

1. The Court may at any time call upon the parties to produce such evidence or to give such explanations as the Court may consider to be necessary for the elucidation of any aspect of the matters in issue, or may itself seek other information for this purpose.

2. The Court may, if necessary, arrange for the attendance of a witness or expert to give evidence in the proceedings.

Article 63

1. The parties may call any witnesses or experts appearing on the list communicated to the Court pursuant to Article 57 of these Rules. If at any time during the hearing a party wishes to call a witness or expert whose name was not included in that list, it shall so inform the Court and the other party, and shall supply the information required by Article 57. The witness or expert may be called either if the other party makes no objection or if the Court is satisfied that his evidence seems likely to prove relevant.

2. The Court, or the President if the Court is not sitting, shall, at the request of one of the parties or *proprio motu*, take the necessary steps for the examination of witnesses otherwise than before the Court itself.

Article 64

Unless on account of special circumstances the Court decides on a different form of words,

(a) every witness shall make the following declaration before giving any evidence:

"I solemnly declare upon my honour and conscience that I will speak the truth, the whole truth and nothing but the truth";

(b) every expert shall make the following declaration before making any statement:

"I solemnly declare upon my honour and conscience that I will speak the truth, the whole truth and nothing but the truth, and that my statement will be in accordance with my sincere belief."

Article 65

Witnesses and experts shall be examined by the agents, counsel or advocates of the parties under the control of the President. Questions may be put to them by the President and by the judges. Before testifying, witnesses shall remain out of court.

Article 66

The Court may at any time decide, either *proprio motu* or at the request of a party, to exercise its functions with regard to the obtaining of evidence at a place or locality to which the case relates, subject to such conditions as the Court may decide upon after ascertaining the views of the parties. The necessary arrangements shall be made in accordance with Article 44 of the Statute.

Article 67

1. If the Court considers it necessary to arrange for an enquiry or an expert opinion, it shall, after hearing the parties, issue an order to this effect, defining the subject of the enquiry or expert opinion, stating the number and mode of appointment of the persons to hold the enquiry or of the experts, and laying down the procedure to be followed. Where appropriate, the Court shall require persons appointed to carry out an enquiry, or to give an expert opinion, to make a solemn declaration.

2. Every report or record of an enquiry and every expert opinion shall be communicated to the parties, which shall be given the opportunity of commenting upon it.

Article 68

Witnesses and experts who appear at the instance of the Court under Article 62, paragraph 2, and persons appointed under Article 67, paragraph 1, of these Rules, to carry out an enquiry or to give an expert opinion, shall, where appropriate, be paid out of the funds of the Court.

Article 69

1. The Court may, at any time prior to the closure of the oral proceedings, either *proprio motu* or at the request of one of the parties communicated as provided in Article 57 of these Rules, request a public international organization, pursuant to Article 34 of the Statute, to furnish information relevant to a case before it. The Court, after consulting the chief administrative officer of the organization concerned, shall decide whether such information shall be presented to it orally or in writing, and the time-limits for its presentation.

2. When a public international organization sees fit to furnish, on its own initiative, information relevant to a case before the Court, it shall do so in the form of a Memorial to be filed in the Registry before the closure of the written proceedings. The Court shall retain the right to require such information to be supplemented, either orally or in writing, in the form of answers to any questions which it may see fit to formulate, and also to authorize the parties to comment, either orally or in writing, on the information thus furnished.

3. In the circumstances contemplated by Article 34, paragraph 3, of the Statute, the Registrar, on the instructions of the Court, or of the President if the Court is not sitting, shall proceed as prescribed in that paragraph. The Court, or the President if the Court is not sitting, may, as from the date on which the Registrar has communicated copies of the written proceedings and after consulting the chief administrative officer of the public international organization concerned, fix a time-limit within which the organization may submit to the Court its observations in writing. These observations shall be communicated to the parties and may be

discussed by them and by the representative of the said organization during the oral proceedings.

4. In the foregoing paragraph, the term “public international organization” denotes an international organization of States.

Article 70

1. In the absence of any decision to the contrary by the Court, all speeches and statements made and evidence given at the hearing in one of the official languages of the Court shall be interpreted into the other official language. If they are made or given in any other language, they shall be interpreted into the two official languages of the Court.

2. Whenever, in accordance with Article 39, paragraph 3, of the Statute, a language other than French or English is used, the necessary arrangements for interpretation into one of the two official languages shall be made by the party concerned; however, the Registrar shall make arrangements for the verification of the interpretation provided by a party of evidence given on the party's behalf. In the case of witnesses or experts who appear at the instance of the Court, arrangements for interpretation shall be made by the Registry.

3. A party on behalf of which speeches or statements are to be made, or evidence given, in a language which is not one of the official languages of the Court, shall so notify the Registrar in sufficient time for him to make the necessary arrangements.

4. Before first interpreting in the case, interpreters provided by a party shall make the following declaration in open court:

“I solemnly declare upon my honour and conscience that my interpretation will be faithful and complete.”

Article 71

1. A verbatim record shall be made by the Registrar of every hearing, in the official language of the Court which has been used. When the language used is not one of the two official languages of the Court, the verbatim record shall be prepared in one of the Court's official languages.

2. When speeches or statements are made in a language which is not one of the official languages of the Court, the party on behalf of which they are made shall supply to the Registry in advance a text thereof in one of the official languages, and this text shall constitute the relevant part of the verbatim record.

3. The transcript of the verbatim record shall be preceded by the names of the judges present, and those of the agents, counsel and advocates of the parties.

4. Copies of the transcript shall be circulated to the judges sitting in the case, and to the parties. The latter may, under the supervision of the Court, correct the transcripts of speeches and statements made on their behalf, but in no case may such corrections affect the sense and bearing thereof. The judges may likewise make corrections in the transcript of anything they may have said.

5. Witnesses and experts shall be shown that part of the transcript which relates to the evidence given, or the statements made by them, and may correct it in like manner as the parties.

6. One certified true copy of the eventual corrected transcript, signed by the President and the Registrar, shall constitute the authentic minutes of the sitting for the purpose of

Article 47 of the Statute. The minutes of public hearings shall be printed and published by the Court.

Article 72

Any written reply by a party to a question put under Article 61, or any evidence or explanation supplied by a party under Article 62 of these Rules, received by the Court after the closure of the oral proceedings, shall be communicated to the other party, which shall be given the opportunity of commenting upon it. If necessary the oral proceedings may be reopened for that purpose.

SECTION D. INCIDENTAL PROCEEDINGS

Subsection 1. Interim Protection

Article 73

1. A written request for the indication of provisional measures may be made by a party at any time during the course of the proceedings in the case in connection with which the request is made.

2. The request shall specify the reasons therefor, the possible consequences if it is not granted, and the measures requested. A certified copy shall forthwith be transmitted by the Registrar to the other party.

Article 74

1. A request for the indication of provisional measures shall have priority over all other cases.

2. The Court, if it is not sitting when the request is made, shall be convened forthwith for the purpose of proceeding to a decision on the request as a matter of urgency.

3. The Court, or the President if the Court is not sitting, shall fix a date for a hearing which will afford the parties an opportunity of being represented at it. The Court shall receive and take into account any observations that may be presented to it before the closure of the oral proceedings.

4. Pending the meeting of the Court, the President may call upon the parties to act in such a way as will enable any order the Court may make on the request for provisional measures to have its appropriate effects.

Article 75

1. The Court may at any time decide to examine *proprio motu* whether the circumstances of the case require the indication of provisional measures which ought to be taken or complied with by any or all of the parties.

2. When a request for provisional measures has been made, the Court may indicate measures that are in whole or in part other than those requested, or that ought to be taken or complied with by the party which has itself made the request.

3. The rejection of a request for the indication of provisional measures shall not prevent the party which made it from making a fresh request in the same case based on new facts.

Article 76

1. At the request of a party the Court may, at any time before the final judgment in the case, revoke or modify any decision concerning provisional measures if, in its opinion, some change in the situation justifies such revocation or modification.

2. Any application by a party proposing such a revocation or modification shall specify the change in the situation considered to be relevant.

3. Before taking any decision under paragraph 1 of this Article the Court shall afford the parties an opportunity of presenting their observations on the subject.

Article 77

Any measures indicated by the Court under Articles 73 and 75 of these Rules, and any decision taken by the Court under Article 76, paragraph 1, of these Rules, shall forthwith be communicated to the Secretary-General of the United Nations for transmission to the Security Council in pursuance of Article 41, paragraph 2, of the Statute.

Article 78

The Court may request information from the parties on any matter connected with the implementation of any provisional measures it has indicated.

Subsection 2. Preliminary Objections

Article 79[*] [1]

1. Any objection by the respondent to the jurisdiction of the Court or to the admissibility of the application, or other objection the decision upon which is requested before any further proceedings on the merits, shall be made in writing as soon as possible, and not later than three months after the delivery of the Memorial. Any such objection made by a party other than the respondent shall be filed within the time-limit fixed for the delivery of that party's first pleading.

2. Notwithstanding paragraph 1 above, following the submission of the application and after the President has met and consulted with the parties, the Court may decide that any questions of jurisdiction and admissibility shall be determined separately.

3. Where the Court so decides, the parties shall submit any pleadings as to jurisdiction and admissibility within the time-limits fixed by the Court and in the order determined by it, notwithstanding Article 45, paragraph 1.

4. The preliminary objection shall set out the facts and the law on which the objection is based, the submissions and a list of the documents in support; it shall mention any evidence which the party may desire to produce. Copies of the supporting documents shall be attached.

5. Upon receipt by the Registry of a preliminary objection, the proceedings on the merits shall be suspended and the Court, or the President if the Court is not sitting, shall fix the time-limit within which the other party may present a written statement of its observations and submissions; documents in support shall be attached and evidence which it is proposed to produce shall be mentioned.

6. Unless otherwise decided by the Court, the further proceedings shall be oral.

7. The statements of facts and law in the pleadings referred to in paragraphs 4 and 5 of this Article, and the statements and evidence presented at the hearings contemplated by paragraph 6, shall be confined to those matters that are relevant to the objection.

8. In order to enable the Court to determine its jurisdiction at the preliminary stage of the proceedings, the Court, whenever necessary, may request the parties to argue all questions of law and fact, and to adduce all evidence, which bear on the issue.

9. After hearing the parties, the Court shall give its decision in the form of a judgment, by which it shall either uphold the objection, reject it, or declare that the objection does not possess, in the circumstances of the case, an exclusively preliminary character. If the Court rejects the objection or declares that it does not possess an exclusively preliminary character, it shall fix time-limits for the further proceedings.

10. Any agreement between the parties that an objection submitted under paragraph 1 of this Article be heard and determined within the framework of the merits shall be given effect by the Court.

---

*Amendment entered into force on 1 February 2001. Article 79 of the Rules of Court as adopted on 14 April 1978 has continued to apply to all cases submitted to the Court prior to 1 February 2001.

[1]In Article 79, paragraph 1, as amended, the words "as soon as possible, and not later than three months after the delivery of the Memorial" have been substituted for the words "within the time-limit fixed for the delivery of the Counter-Memorial" contained in the text of this paragraph as adopted on 14 April 1978.

Paragraphs 2 and 3 of the amended Article 79 are new.

The former paragraphs 2 to 8 have been renumbered, respectively, as paragraphs 4 to 10.

Subsection 3. Counter-Claims

Article 80[*] [1]

1. The Court may entertain a counter-claim only if it comes within the jurisdiction of the Court and is directly connected with the subject-matter of the claim of the other party.

2. A counter-claim shall be made in the Counter-Memorial and shall appear as part of the submissions contained therein. The right of the other party to present its views in writing on the counter-claim, in an additional pleading, shall be preserved, irrespective of any decision of the Court, in accordance with Article 45, paragraph 2, of these Rules, concerning the filing of further written pleadings.

3. Where an objection is raised concerning the application of paragraph 1 or whenever the Court deems necessary, the Court shall take its decision thereon after hearing the parties.

---

*Amendment entered into force on 1 February 2001. Article 80 of the Rules of Court as adopted on 14 April 1978 has continued to apply to all cases submitted to the Court prior to 1 February 2001.

[1]Article 80 of the Rules of Court as adopted on 14 April 1978 read as follows:

"*Article 80*

1. A counter-claim may be presented provided that it is directly connected with the subject-matter of the claim of the other party and that it comes within the jurisdiction of the Court.

2. A counter-claim shall be made in the Counter-Memorial of the party presenting it, and shall appear as part of the submissions of that party.

3. In the event of doubt as to the connection between the question presented by way of counter-claim and the subject-matter of the claim of the other party the Court shall, after hearing the parties, decide whether or not the question thus presented shall be joined to the original proceedings."

Subsection 4. Intervention

Article 81

1. An application for permission to intervene under the terms of Article 62 of the Statute, signed in the manner provided for in Article 38, paragraph 3, of these Rules, shall be filed as soon as possible, and not later than the closure of the written proceedings. In exceptional circumstances, an application submitted at a later stage may however be admitted.

2. The application shall state the name of an agent. It shall specify the case to which it relates, and shall set out:

(a) the interest of a legal nature which the State applying to intervene considers may be affected by the decision in that case;

(b) the precise object of the intervention;

(c) any basis of jurisdiction which is claimed to exist as between the State applying to intervene and the parties to the case.

3. The application shall contain a list of the documents in support, which documents shall be attached.

Article 82

1. A State which desires to avail itself of the right of intervention conferred upon it by Article 63 of the Statute shall file a declaration to that effect, signed in the manner provided for in Article 38, paragraph 3, of these Rules. Such a declaration shall be filed as soon as possible, and not later than the date fixed for the opening of the oral proceedings. In exceptional circumstances a declaration submitted at a later stage may however be admitted.

2. The declaration shall state the name of an agent. It shall specify the case and the convention to which it relates and shall contain:

(a) particulars of the basis on which the declarant State considers itself a party to the convention;

(b) identification of the particular provisions of the convention the construction of which it considers to be in question;

(c) a statement of the construction of those provisions for which it contends;

(d) a list of the documents in support, which documents shall be attached.

3. Such a declaration may be filed by a State that considers itself a party to the convention the construction of which is in question but has not received the notification referred to in Article 63 of the Statute.

Article 83

1. Certified copies of the application for permission to intervene under Article 62 of the Statute, or of the declaration of intervention under Article 63 of the Statute, shall be communicated forthwith to the parties to the case, which shall be invited to furnish their written observations within a time-limit to be fixed by the Court or by the President if the Court is not sitting.

2. The Registrar shall also transmit copies to: *(a)* the Secretary-General of the United Nations; *(b)* the Members of the United Nations; *(c)* other States entitled to appear before the Court; *(d)* any other States which have been notified under Article 63 of the Statute.

Article 84

1. The Court shall decide whether an application for permission to intervene under Article 62 of the Statute should be granted, and whether an intervention under Article 63 of the Statute is admissible, as a matter of priority unless in view of the circumstances of the case the Court shall otherwise determine.

2. If, within the time-limit fixed under Article 83 of these Rules, an objection is filed to an application for permission to intervene, or to the admissibility of a declaration of intervention, the Court shall hear the State seeking to intervene and the parties before deciding.

Article 85

1. If an application for permission to intervene under Article 62 of the Statute is granted, the intervening State shall be supplied with copies of the pleadings and documents annexed and shall be entitled to submit a written statement within a time-limit to be fixed by the Court. A further time-limit shall be fixed within which the parties may, if they so desire, furnish their written observations on that statement prior to the oral proceedings. If the Court is not sitting, these time-limits shall be fixed by the President.

2. The time-limits fixed according to the preceding paragraph shall, so far as possible, coincide with those already fixed for the pleadings in the case.

3. The intervening State shall be entitled, in the course of the oral proceedings, to submit its observations with respect to the subject-matter of the intervention.

Article 86

1. If an intervention under Article 63 of the Statute is admitted, the intervening State shall be furnished with copies of the pleadings and documents annexed, and shall be entitled, within a time-limit to be fixed by the Court, or by the President if the Court is not sitting, to submit its written observations on the subject-matter of the intervention.

2. These observations shall be communicated to the parties and to any other State admitted to intervene. The intervening State shall be entitled, in the course of the oral proceedings, to submit its observations with respect to the subject-matter of the intervention.

Subsection 5. Special Reference to the Court

Article 87

1. When in accordance with a treaty or convention in force a contentious case is brought before the Court concerning a matter which has been the subject of proceedings before some other international body, the provisions of the Statute and of the Rules governing contentious cases shall apply.

2. The application instituting proceedings shall identify the decision or other act of the international body concerned and a copy thereof shall be annexed; it shall contain a precise statement of the questions raised in regard to that decision or act, which constitute the subject of the dispute referred to the Court.

Subsection 6. Discontinuance

Article 88

1. If at any time before the final judgment on the merits has been delivered the parties, either jointly or separately, notify the Court in writing that they have agreed to discontinue the proceedings, the Court shall make an order recording the discontinuance and directing that the case be removed from the list.

2. If the parties have agreed to discontinue the proceedings in consequence of having reached a settlement of the dispute and if they so desire, the Court may record this fact in the order for the removal of the case from the list, or indicate in, or annex to, the order, the terms of the settlement.

3. If the Court is not sitting, any order under this Article may be made by the President.

Article 89

1. If in the course of proceedings instituted by means of an application, the applicant informs the Court in writing that it is not going on with the proceedings, and if, at the date on which this communication is received by the Registry, the respondent has not yet taken any step in the proceedings, the Court shall make an order officially recording the discontinuance of the proceedings and directing the removal of the case from the list. A copy of this order shall be sent by the Registrar to the respondent.

2. If, at the time when the notice of discontinuance is received, the respondent has already taken some step in the proceedings, the Court shall fix a time-limit within which the respondent may state whether it opposes the discontinuance of the proceedings. If no objection

is made to the discontinuance before the expiration of the time-limit, acquiescence will be presumed and the Court shall make an order officially recording the discontinuance of the proceedings and directing the removal of the case from the list. If objection is made, the proceedings shall continue.

3. If the Court is not sitting, its powers under this Article may be exercised by the President.

SECTION E. PROCEEDINGS BEFORE THE CHAMBERS

Article 90

Proceedings before the Chambers mentioned in Articles 26 and 29 of the Statute shall, subject to the provisions of the Statute and of these Rules relating specifically to the Chambers, be governed by the provisions of Parts I to III of these Rules applicable in contentious cases before the Court.

Article 91

1. When it is desired that a case should be dealt with by one of the Chambers which has been formed in pursuance of Article 26, paragraph 1, or Article 29 of the Statute, a request to this effect shall either be made in the document instituting the proceedings or accompany it. Effect will be given to the request if the parties are in agreement.

2. Upon receipt by the Registry of this request, the President of the Court shall communicate it to the members of the Chamber concerned. He shall take such steps as may be necessary to give effect to the provisions of Article 31, paragraph 4, of the Statute.

3. The President of the Court shall convene the Chamber at the earliest date compatible with the requirements of the procedure.

Article 92

1. Written proceedings in a case before a Chamber shall consist of a single pleading by each side. In proceedings begun by means of an application, the pleadings shall be delivered within successive time-limits. In proceedings begun by the notification of a special agreement, the pleadings shall be delivered within the same time-limits, unless the parties have agreed on successive delivery of their pleadings. The time-limits referred to in this paragraph shall be fixed by the Court, or by the President if the Court is not sitting, in consultation with the Chamber concerned if it is already constituted.

2. The Chamber may authorize or direct that further pleadings be filed if the parties are so agreed, or if the Chamber decides, *proprio motu* or at the request of one of the parties, that such pleadings are necessary.

3. Oral proceedings shall take place unless the parties agree to dispense with them, and the Chamber consents. Even when no oral proceedings take place, the Chamber may call upon the parties to supply information or furnish explanations orally.

Article 93

Judgments given by a Chamber shall be read at a public sitting of that Chamber.

SECTION F. JUDGMENTS, INTERPRETATION AND REVISION

Subsection 1. Judgments

Article 94

1. When the Court has completed its deliberations and adopted its judgment, the parties shall be notified of the date on which it will be read.

2. The judgment shall be read at a public sitting of the Court and shall become binding on the parties on the day of the reading.

Article 95

1. The judgment, which shall state whether it is given by the Court or by a Chamber, shall contain:

the date on which it is read;
the names of the judges participating in it;
the names of the parties;
the names of the agents, counsel and advocates of the parties;
a summary of the proceedings;
the submissions of the parties;
a statement of the facts;
the reasons in point of law;
the operative provisions of the judgment;
the decision, if any, in regard to costs;
the number and names of the judges constituting the majority;
a statement as to the text of the judgment which is authoritative.

2. Any judge may, if he so desires, attach his individual opinion to the judgment, whether he dissents from the majority or not; a judge who wishes to record his concurrence or dissent without stating his reasons may do so in the form of a declaration. The same shall also apply to orders made by the Court.

3. One copy of the judgment duly signed and sealed, shall be placed in the archives of the Court and another shall be transmitted to each of the parties. Copies shall be sent by the Registrar to: *(a)* the Secretary-General of the United Nations; *(b)* the Members of the United Nations; *(c)* other Sates entitled to appear before the Court.

Article 96

When by reason of an agreement reached between the parties, the written and oral proceedings have been conducted in one of the Court's two official languages, and pursuant to Article 39, paragraph 1, of the Statute the judgment is to be delivered in that language, the text of the judgment in that language shall be the authoritative text.

Article 97

If the Court, under Article 64 of the Statute, decides that all or part of a party's costs shall be paid by the other party, it may make an order for the purpose of giving effect to that decision.

Subsection 2. Requests for the Interpretation or Revision of a Judgment

Article 98

1. In the event of dispute as to the meaning or scope of a judgment any party may make a request for its interpretation, whether the original proceedings were begun by an application or by the notification of a special agreement.

2. A request for the interpretation of a judgment may be made either by an application or by the notification of a special agreement to that effect between the parties; the precise point or points in dispute as to the meaning or scope of the judgment shall be indicated.

3. If the request for interpretation is made by an application, the requesting party's contentions shall be set out therein, and the other party shall be entitled to file written observations thereon within a time-limit fixed by the Court, or by the President if the Court is not sitting.

4. Whether the request is made by an application or by notification of a special agreement, the Court may, if necessary, afford the parties the opportunity of furnishing further written or oral explanations.

Article 99

1. A request for the revision of a judgment shall be made by an application containing the particulars necessary to show that the conditions specified in Article 61 of the Statute are fulfilled. Any documents in support of the application shall be annexed to it.

2. The other party shall be entitled to file written observations on the admissibility of the application within a time-limit fixed by the Court, or by the President if the Court is not sitting. These observations shall be communicated to the party making the application.

3. The Court, before giving its judgment on the admissibility of the application may afford the parties a further opportunity of presenting their views thereon.

4. If the Court finds that the application is admissible it shall fix time-limits for such further proceedings on the merits of the application as, after ascertaining the views of the parties, it considers necessary.

5. If the Court decides to make the admission of the proceedings in revision conditional on previous compliance with the judgment, it shall make an order accordingly.

Article 100

1. If the judgment to be revised or to be interpreted was given by the Court, the request for its revision or interpretation shall be dealt with by the Court. If the judgment was given by a Chamber, the request for its revision or interpretation shall be dealt with by that Chamber.

2. The decision of the Court, or of the Chamber, on a request for interpretation or revision of a judgment shall itself be given in the form of a judgment.

SECTION G. MODIFICATIONS PROPOSED BY THE PARTIES

Article 101

The parties to a case may jointly propose particular modifications or additions to the rules contained in the present Part (with the exception of Articles 93 to 97 inclusive), which may be applied by the Court or by a Chamber if the Court or the Chamber considers them appropriate in the circumstances of the case.

PART IV

ADVISORY PROCEEDINGS

Article 102

1. In the exercise of its advisory functions under Article 65 of the Statute, the Court shall apply, in addition to the provisions of Article 96 of the Charter and Chapter IV of the Statute, the provisions of the present Part of the Rules.

2. The Court shall also be guided by the provisions of the Statute and of these Rules which apply in contentious cases to the extent to which it recognizes them to be applicable. For this purpose, it shall above all consider whether the request for the advisory opinion relates to a legal question actually pending between two or more States.

3. When an advisory opinion is requested upon a legal question actually pending between two or more States, Article 31 of the Statute shall apply, as also the provisions of these Rules concerning the application of that Article.

Article 103

When the body authorized by or in accordance with the Charter of the United Nations to request an advisory opinion informs the Court that its request necessitates an urgent answer, or the Court finds that an early answer would be desirable, the Court shall take all necessary steps to accelerate the procedure, and it shall convene as early as possible for the purpose of proceeding to a hearing and deliberation on the request.

Article 104

All requests for advisory opinions shall be transmitted to the Court by the Secretary-General of the United Nations or, as the case may be, the chief administrative officer of the body authorized to make the request. The documents referred to in Article 65, paragraph 2, of the Statute shall be transmitted to the Court at the same time as the request or as soon as possible thereafter, in the number of copies required by the Registry.

Article 105

1. Written statements submitted to the Court shall be communicated by the Registrar to any States and organizations which have submitted such statements.

2. The Court, or the President if the Court is not sitting, shall:

(a) determine the form in which, and the extent to which, comments permitted under Article 66, paragraph 4, of the Statute shall be received, and fix the time-limit for the submission of any such comments in writing;

(b) decide whether oral proceedings shall take place at which statements and comments may be submitted to the Court under the provisions of Article 66 of the Statute, and fix the date for the opening of such oral proceedings.

Article 106

The Court, or the President if the Court is not sitting, may decide that the written statements and annexed documents shall be made accessible to the public on or after the opening of the oral proceedings. If the request for advisory opinion relates to a legal question actually pending between two or more States, the views of those States shall first be ascertained.

Article 107

1. When the Court has completed its deliberations and adopted its advisory opinion, the opinion shall be read at a public sitting of the Court.

2. The advisory opinion shall contain:

the date on which it is delivered;
the names of the judges participating;
a summary of the proceedings;
a statement of the facts;
the reasons in point of law;
the reply to the question put to the Court;
the number and names of the judges constituting the majority;
a statement as to the text of the opinion which is authoritative.

3. Any judge may, if he so desires, attach his individual opinion to the advisory opinion of the Court, whether he dissents from the majority or not; a judge who wishes to record his concurrence or dissent without stating his reasons may do so in the form of a declaration.

Article 108

The Registrar shall inform the Secretary-General of the United Nations, and, where appropriate, the chief administrative officer of the body which requested the advisory opinion, as to the date and the hour fixed for the public sitting to be held for the reading of the opinion. He shall also inform the representatives of the Members of the United Nations and other States, specialized agencies and public international organizations immediately concerned.

Article 109

One copy of the advisory opinion, duly signed and sealed, shall be placed in the archives of the Court, another shall be sent to the Secretary-General of the United Nations and, where appropriate, a third to the chief administrative officer of the body which requested the opinion of the Court. Copies shall be sent by the Registrar to the Members of the United Nations and to any other States, specialized agencies and public international organizations immediately concerned.

COUR INTERNATIONALE DE JUSTICE

COMPROMIS

DE SAISINE DE LA COUR INTERNATIONALE DE JUSTICE, AU SUJET DU DIFFÉREND FRONTALIER ENTRE LE BURKINA FASO ET LA RÉPUBLIQUE DU NIGER

notifié conjointement à la Cour le 20 juillet 2010

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

SPECIAL AGREEMENT

SEISING THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE OF THE BOUNDARY DISPUTE BETWEEN BURKINA FASO AND THE REPUBLIC OF NIGER

jointly notified to the Court on 20 July 2010

2010
Rôle général
nº 149

LETTRE DE NOTIFICATION CONJOINTE ADRESSÉE AU GREFFIER DE LA COUR INTERNATIONALE DE JUSTICE

Ouagadougou, le 12 mai 2010.

Au nom du Gouvernement du Burkina Faso et du Gouvernement de la République du Niger,

Nous, Bédouma Alain Yoda, ministre d'Etat, ministre des affaires étrangères et de la coopération régionale du Burkina Faso, et Aminata Djibrilla Maïga Touré, ministre des affaires étrangères, de la coopération, de l'intégration africaine et des Nigériens à l'extérieur de la République du Niger, avons l'honneur de vous transmettre, conformément au paragraphe 1 de l'article 40 du Statut de la Cour et en application du paragraphe 2 de l'article 9 du compromis, les documents ci-après, relatifs à la décision commune des deux Etats de soumettre à l'arbitrage de la Cour le différend frontalier qui les oppose sur un secteur de leur frontière commune.

Il s'agit de :

1) une copie certifiée conforme du compromis de saisine de la Cour internationale de Justice au sujet du différend frontalier entre le Burkina Faso et la République du Niger, signé le 24 février 2009 à Niamey (Niger) ;
2) un exemplaire du protocole d'échange des instruments de ratification du compromis visé au point 1 ci-dessus, signé par les deux Parties à Ouagadougou le 20 novembre 2009 ;
3) une copie certifiée conforme de l'échange de notes consacrant l'entente entre les deux Etats sur les secteurs délimités de la frontière en date des 29 octobre et 2 novembre 2009.

Le compromis est entré en vigueur le 20 novembre 2009, date de l'échange des instruments de ratification tenant lieu de la dernière notification de ratification prévue à son article 8.

Conformément aux articles 39 et 40 de son Règlement, la Cour est priée de déterminer le tracé de la frontière entre les deux pays dans les termes de l'article 2 du compromis de saisine.

Par ailleurs, et en conformité avec l'article 35 du Règlement de la Cour, le Burkina Faso et la République du Niger notifient à la Cour leur décision d'exercer la faculté que leur confère l'article 31 du Statut de la Cour de désigner chacun un juge *ad hoc* en cette affaire.

Enfin, nous avons l'honneur de vous informer et ceci, conformément à l'article 40 du Règlement de la Cour, que les personnes dont les noms suivent ont été nommées comme agents, coagents ou agents adjoints.

Il s'agit de :

Pour le Burkina Faso :

— agent : M. Zakalia Kote, ministre de la justice, garde des sceaux ;
— coagents : M. Clément P. Sawadogo, ministre de l'administration territoriale et de la décentralisation ;
M. Kadré Désiré Ouedraogo, ambassadeur du Burkina Faso près le Royaume des Pays-Bas ;
— agents adjoints : M. Dramane Ernest Diarra, directeur général des circonscrip-

2010
General List
No. 149

JOINT LETTER OF NOTIFICATION TO THE REGISTRAR OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

[Translation]

Ouagadougou, 31 May 2010.

On behalf of the Government of Burkina Faso and the Government of the Republic of Niger,

We, Bédouma Alain Yoda, Minister of State and Minister for Foreign Affairs and Regional Co-operation of Burkina Faso, and Aminata Djibrilla Maïga Touré, Minister for Foreign Affairs, Co-operation, African Integration and Nigeriens Abroad of the Republic of Niger, have the honour to transmit, in accordance with Article 40, paragraph 1, of the Statute of the Court and pursuant to Article 9, paragraph 2, of the Special Agreement, the following documents concerning the joint decision by the two States to submit for adjudication by the Court the frontier dispute between them concerning a section of their common boundary.

Those documents are:

(1) a certified copy of the Special Agreement seising the International Court of Justice of the frontier dispute between Burkina Faso and the Republic of Niger, signed on 24 February 2009 at Niamey (Niger);
(2) a copy of the Protocol of Exchange of the Instruments of Ratification of the Special Agreement referred to in paragraph 1 above, signed by both Parties at Ouagadougou on 20 November 2009;
(3) a certified copy of the exchange of notes placing on record the understanding between the two States on the delimited sectors of the frontier, dated 29 October and 2 November 2009.

The Special Agreement entered into force on 20 November 2009, the date of the Exchange of the Instruments of Ratification in lieu of the last notice of ratification referred to in Article 8 thereof.

In accordance with Articles 39 and 40 of the Rules of Court, the Court is requested to determine the course of the boundary between the two countries in keeping with Article 2 of the Special Agreement.

Furthermore, in accordance with Article 35 of the Rules of Court, Burkina Faso and the Republic of Niger each hereby notifies the Court of its decision to avail itself of the possibility afforded it by Article 31 of the Statute of the Court to choose a judge *ad hoc* in this case.

Finally, we have the honour to inform you, in accordance with Article 40 of the Rules of Court, that the individuals named below have been appointed as Agents, Co-Agents and Deputy Agents.

In this instance:

For Burkina Faso:

— Agent:	Mr. Zakalia Kote, Minister of Justice and Keeper of the Seals;
— Co-Agents:	Mr. Clément P. Sawadogo, Minister for Territorial Administration and Decentralization;
	Mr. Kadré Désiré Ouedraogo, Ambassador of Burkina Faso to the Kingdom of the Netherlands;
— Deputy Agents:	Mr. Dramane Ernest Diarra, Director-General of Administra-

tions administratives et des frontières, ministère de l'administration territoriale et de la décentralisation ;
M. Raymond Bruno Bamouni, agent judiciaire du Trésor, ministère de l'économie et des finances ;
M. Vincent Zakane, directeur de cabinet du ministre d'Etat, ministre des affaires étrangères et de la coopération régionale.

Pour la République du Niger :

— agent :	Mme Touré Aminata Djibrilla Maïga, ministre des affaires étrangères, de la coopération, de l'intégration africaine et des Nigériens à l'extérieur ;
— coagents :	M. Cissé Ousmane, ministre de l'intérieur, de la sécurité, de la décentralisation et des affaires religieuses ; M. Abdoulaye Djibo, ministre de la justice et des droits de l'homme, garde des sceaux ; le général de brigade Mamadou Ousseini, ministre de la défense nationale ;
— agents adjoints :	M. Sadé Elhadj Mahamane, coordonnateur du comité *ad hoc* ; M. Abdou Abarry, ambassadeur de la République du Niger près le Royaume des Pays-Bas.

Aux fins de la présente affaire, les Parties font élection de domiciles aux adresses suivantes :

Pour le Burkina Faso :

Ambassade du Burkina Faso,
16, place Guy d'Arezzo,
1180 Bruxelles,
Belgique.
Tél. : (00 32) 23 45 99 12.
Fax : (00 32) 23 45 06 12.
E-mail : ambassade.burkina@skynet.be

Pour la République du Niger :

Ambassade du Niger,
78, avenue F. D. Roosevelt,
1050 Bruxelles,
Belgique.
Tél. : (00 32) 26 48 59 60/(00 32) 26 48 61 40.
Fax : (00 32) 26 48 27 84.

Veuillez agréer, Monsieur le Greffier, l'assurance de notre parfaite considération.

Fait à Ouagadougou, le 12 mai 2010, en trois (3) exemplaires originaux, en langue française.

Pour le Burkina Faso,
le ministre d'Etat, ministre
des affaires étrangères et
de la coopération régionale,
(Signé) Bédouma Alain YODA.

Pour la République du Niger,
le ministre des affaires étrangères,
de la coopération, de l'intégration
africaine et des Nigériens à l'extérieur,
(Signé) Aminata Djibrilla Maïga TOURÉ.

tive Districts and Frontiers, Ministry of Territorial Administration and Decentralization;
Mr. Raymond Bruno Bamouni, Judicial Agent of the Treasury, Ministry of the Economy and Finance;
Mr. Vincent Zakane, Principal Private Secretary *(Directeur de Cabinet)* to the Minister of State, Minister for Foreign Affairs and Regional Co-operation.

For the Republic of Niger:

— Agent: Mrs. Touré Aminata Djibrilla Maïga, Minister for Foreign Affairs, Co-operation, African Integration and Nigeriens Abroad;

— Co-Agents: Mr. Cissé Ousmane, Minister of the Interior, Security, Decentralization and Religious Affairs;
Mr. Abdoulaye Djibo, Minister of Justice and Human Rights, Keeper of the Seals;
Brigadier-General Mamadou Ousseini, Minister of National Defence;

— Deputy Agents: Mr. Sadé Elhadj Mahamane, Co-ordinator, *Ad Hoc* Committee;
Mr. Abdou Abarry, Ambassador of the Republic of Niger to the Kingdom of the Netherlands.

For purposes of the present case, the following shall be the Parties' addresses for service:

For Burkina Faso:

Embassy of Burkina Faso,
16, Place Guy d'Arezzo,
1180 Brussels,
Belgium.

Tel.: (00 32) 23 45 99 12.
Fax: (00 32) 23 45 06 12.
E-mail: ambassade.burkina@skynet.be

For the Republic of Niger:

Embassy of Niger,
78, Avenue F. D. Roosevelt,
1050 Brussels,
Belgium.

Tel.: (00 32) 26 48 59 60/(00 32) 26 48 61 40.
Fax: (00 32) 26 48 27 84.

Accept, Mr. Registrar, etc.

Signed at Ouagadougou, 12 May 2010, in triplicate, in the French language.

On behalf of Burkina Faso,
(Signed) Bédouma Alain YODA,
Minister of State,
Minister for Foreign
Affairs and Regional Co-operation.

On behalf of the Republic of Niger,
(Signed) Aminata Djibrilla Maïga TOURÉ,
Minister for Foreign Affairs,
Co-operation, African Integration and
Nigeriens Abroad.

___

1. COMPROMIS

Le Gouvernement du Burkina Faso et le Gouvernement de la République du Niger, ci-après dénommés les «Parties»;

Considérant que, par accords signés à Niamey le 23 juin 1964 et à Ouagadougou le 28 mars 1987, les deux gouvernements ont convenu de matérialiser leur frontière commune et ont procédé à cet effet à la création d'une commission technique mixte d'abornement;

Considérant que les articles 1 et 2 de l'accord du 28 mars 1987 précisaient ce qui suit:

> «*Article 1*
>
> La frontière entre les deux Etats va des hauteurs du N'Gouma, situées au nord du gué de Kabia, jusqu'à l'intersection de l'ancienne limite des cercles de Fada et Say avec le cours de la Mékrou, telle que décrite par l'arrêté du 31 août 1927, précisé par son erratum du 5 octobre 1927.
>
> *Article 2*
>
> La frontière sera matérialisée par des bornes frontières conformément au tracé décrit par l'arrêté 2336 du 31 août 1927, précisé par son erratum 2602/APA du 5 octobre 1927. En cas d'insuffisance de l'arrêté et de son erratum, le tracé sera celui figurant sur la carte au 1/200000 de l'Institut géographique national de France, édition 1960, et/ou de tout autre document pertinent accepté d'accord Parties.»;

Considérant que les travaux de la commission technique mixte d'abornement créée en application de ces textes ont permis aux Parties de s'accorder sur les secteurs suivants de la frontière:

a) des hauteurs du N'Gouma à la borne astronomique de Tong-Tong;
b) du début de la boucle de Botou jusqu'à la rivière Mékrou;

Considérant que les deux Parties acceptent comme définitifs les résultats des travaux effectués sur lesdits secteurs;

Désireux de régler définitivement ce différend dans un esprit de fraternité entre peuples frères et de bon voisinage qui caractérise leurs relations, et dans le respect du principe de l'intangibilité des frontières héritées de la colonisation;

Faisant ainsi application de l'article 8 de l'accord du 28 mars 1987 précité;

Sont convenus de ce qui suit:

Article premier

Saisine de la Cour internationale de Justice

1. Les Parties soumettent le différend défini à l'article 2 ci-dessous à la Cour internationale de Justice.

1. SPECIAL AGREEMENT

[Translation]

The Government of Burkina Faso and the Government of the Republic of Niger, hereinafter referred to as the "Parties";

Whereas, by agreements signed at Niamey on 23 June 1964 and at Ouagadougou on 28 March 1987, the two Governments agreed to mark out their common boundary and to that end created a Joint Technical Commission on Demarcation;

Whereas Articles 1 and 2 of the Agreement of 28 March 1987 provide as follows:

"*Article 1*

The frontier between the two States shall run from the heights of N'Gouma, situated to the north of the Kabia ford, to the intersection of the former boundary of the *cercles* of Fada and Say with the course of the Mekrou, as described in the arrêté [order] of 31 August 1927, as clarified by the erratum of 5 October 1927.

Article 2

The frontier shall be demarcated by boundary markers following the course described by Arrêté 2336 of 31 August 1927, as clarified by Erratum 2602/APA of 5 October 1927. Should the Arrêté and Erratum not suffice, the course shall be that shown on the 1:200,000-scale map of the Institut géographique national de France, 1960 edition, and/or any other relevant document accepted by joint agreement of the Parties.";

Whereas thanks to the work of the Joint Technical Commission on Demarcation established pursuant to these provisions, the Parties have been able to reach agreement in respect of the following sectors of the frontier:

(a) from the heights of N'Gouma to the astronomic marker of Tong-Tong;
(b) from the beginning of the Botou bend to the River Mekrou;

Whereas the two Parties accept the results of the work carried out in those sectors as definitive;

Desirous of resolving this dispute once and for all in the spirit of fraternity between brotherly peoples and neighbourliness characterising their relations and in compliance with the principle of the intangibility of frontiers inherited from colonization;

Thus applying Article 8 of the Agreement of 28 March 1987 referred to above;

Have agreed as follows:

Article 1

Referral to the International Court of Justice

1. The Parties submit the dispute defined in Article 2 below to the International Court of Justice.

2. Chacune des Parties exercera le droit que lui confère le paragraphe 3 de l'article 31 du Statut de la Cour de procéder à la désignation d'un juge *ad hoc*.

Article 2

Objet du différend

La Cour est priée de:

1. déterminer le tracé de la frontière entre les deux pays dans le secteur allant de la borne astronomique de Tong-Tong (latitude 14° 25′ 04″ N; longitude 00° 12′ 47″ E) au début de la boucle de Botou (latitude 12° 36′ 18″ N; longitude 01° 52′ 07″ E);
2. donner acte aux Parties de leur entente sur les résultats des travaux de la commission technique mixte d'abornement de la frontière Burkina Faso-Niger en ce qui concerne les secteurs suivants:
   a) le secteur allant des hauteurs du N'Gouma à la borne astronomique de Tong-Tong;
   b) le secteur allant du début de la boucle de Botou jusqu'à la rivière Mékrou.

Article 3

Procédure écrite

1. Sans préjuger d'aucune question relative à la charge de la preuve, les Parties prient la Cour d'autoriser la procédure suivante au regard des pièces de procédure écrite:
   a) un mémoire soumis par chacune des Parties au plus tard neuf (9) mois après la saisine de la Cour;
   b) un contre-mémoire soumis par chacune des Parties au plus tard neuf (9) mois après l'échange des mémoires;
   c) toutes autres pièces de procédure écrite dont le dépôt, à la demande de l'une ou l'autre des Parties, aura été autorisé par la Cour ou prescrit par celle-ci.
2. Les pièces de la procédure écrite déposées auprès du greffier de la Cour ne seront transmises à l'autre Partie que lorsque le greffier aura reçu de ladite Partie les pièces de procédure correspondantes.

Article 4

Procédure orale

Les Parties conviendront, avec l'approbation de la Cour, de l'ordre dans lequel elles seront entendues au cours de la procédure orale; à défaut d'accord entre les Parties, cet ordre sera celui que prescrira la Cour.

Article 5

Langue de procédure

Les Parties conviennent que leurs pièces de procédure écrite et leurs plaidoiries seront présentées en langue française.

Article 6

Droit applicable

Les règles et principes du droit international qui s'appliquent au différend sont ceux énumérés au paragraphe premier de l'article 38 du Statut de la Cour internationale de Justice, y compris le principe de l'intangibilité des frontières héritées de la colonisation et l'accord du 28 mars 1987.

2. Each of the Parties will exercise the right conferred upon it by Article 31, paragraph 3, of the Statute of the Court to choose a judge *ad hoc*.

Article 2

Subject of the Dispute

The Court is requested to:

1. determine the course of the boundary between the two countries in the sector from the astronomic marker of Tong-Tong (latitude 14°25′04″ N; longitude 00°12′47″ E) to the beginning of the Botou bend (latitude 12°36′18″ N; longitude 01°52′07″ E);
2. place on record the Parties' agreement on the results of the work of the Joint Technical Commission on Demarcation of the Burkina Faso-Niger boundary with regard to the following sectors:
   (a) the sector from the heights of N'Gouma to the astronomic marker of Tong-Tong;
   (b) the sector from the beginning of the Botou bend to the River Mekrou.

Article 3

Written Proceedings

1. Without prejudice to any question as to the burden of proof, the Parties request the Court to authorize the following procedure for the written pleadings:
   (a) a Memorial filed by each Party not later than nine (9) months after the seising of the Court;
   (b) a Counter-Memorial filed by each Party not later than nine (9) months after exchange of the Memorials;
   (c) any other written pleading whose filing, at the request of either of the Parties, shall have been authorized or directed by the Court.
2. Pleadings submitted to the Registrar of the Court shall not be transmitted to the other Party until the Registrar has received the corresponding pleading from that Party.

Article 4

Oral Proceedings

The Parties shall agree, with approval from the Court, on the order in which they are to be heard during the oral proceedings; if the Parties fail to agree, the order shall be prescribed by the Court.

Article 5

Language of the Proceedings

The Parties agree that their written pleadings and their oral argument shall be presented in the French language.

Article 6

Applicable Law

The rules and principles of international law applicable to the dispute are those referred to in Article 38, paragraph 1, of the Statute of the International Court of Justice, including: the principle of the intangibility of boundaries inherited from colonization and the Agreement of 28 March 1987.

Article 7

Arrêt de la Cour

1. Les Parties acceptent, comme définitif et obligatoire pour elles-mêmes, l'arrêt rendu par la Cour en application du présent compromis.
2. A partir du prononcé de l'arrêt, les Parties disposent de dix-huit (18) mois pour commencer les travaux de démarcation de la frontière.
3. En cas de difficulté d'exécution de l'arrêt, l'une ou l'autre des Parties saisira la Cour conformément à l'article 60 de son Statut.
4. Les Parties prient la Cour de désigner dans son arrêt trois (3) experts qui les assisteront en tant que de besoin aux fins de la démarcation.

Article 8

Entrée en vigueur

Le présent compromis est soumis à ratification. Il entrera en vigueur à la date de réception de la dernière notification de ratification.

Les Parties conviennent toutefois d'appliquer, dès la signature, l'article 10 du présent compromis.

Article 9

Enregistrement et notification

1. Le présent compromis sera enregistré au Secrétariat général des Nations Unies en application de l'article 102 de la Charte des Nations Unies à l'initiative de la Partie la plus diligente.
2. En application de l'article 40 du Statut de la Cour, le présent compromis sera notifié au greffier de la Cour par une lettre conjointe des Parties.
3. Si cette notification n'est pas effectuée conformément au paragraphe précédent dans le délai d'un mois suivant l'entrée en vigueur du présent compromis, celui-ci sera notifié au greffier de la Cour par la Partie la plus diligente.

Article 10

Engagement spécial

En attendant l'arrêt de la Cour, les Parties s'engagent à préserver la paix, la sécurité et la quiétude au sein des populations des deux Etats dans la région frontalière, en s'abstenant de tout acte d'incursion dans les zones litigieuses et en organisant des rencontres régulières des responsables administratifs et des services de sécurité.

Pour les réalisations d'infrastructures socio-économiques, les Parties s'engagent à mener des concertations préalables avant leur mise en œuvre.

En foi de quoi le présent compromis établi en deux exemplaires originaux a été signé par les plénipotentiaires.

Fait à Niamey, le 24 février 2009.

Pour le Gouvernement
du Burkina Faso,

le ministre d'Etat, ministre des affaires
étrangères et de la coopération régionale,

(Signé) Bédouma Alain YODA.

Pour le Gouvernement
de la République du Niger,

le ministre des affaires étrangères
et de la coopération,

(Signé) Aïchatou MINDAOUDOU.

Article 7

Judgment of the Court

1. The Parties accept the Judgment of the Court given pursuant to this Special Agreement as final and binding upon them.
2. From the day on which the Judgment is rendered, the Parties shall have eighteen (18) months in which to commence the work of demarcating the boundary.
3. In case of difficulty in the implementation of the Judgment, either Party may seise the Court pursuant to Article 60 of its Statute.
4. The Parties request the Court to nominate, in its Judgment, three (3) experts to assist them as necessary in the demarcation.

Article 8

Entry into Force

The present Special Agreement is subject to ratification. It shall enter into force on the date on which the last notice of ratification is received.

The Parties nevertheless agree to apply Article 10 of this Special Agreement as from the date of signing.

Article 9

Registration and Notification

1. The present Special Agreement shall be registered with the Secretariat of the United Nations pursuant to Article 102 of the Charter of the United Nations by the more diligent party.
2. In accordance with Article 40 of the Statute of the Court, this Special Agreement shall be notified to the Registrar of the Court by a joint letter from the Parties.
3. If such notification is not effected in accordance with the preceding paragraph within one month from the entry into force of the present Special Agreement, it shall be notified to the Registrar of the Court by the more diligent Party.

Article 10

Special Undertaking

Pending the Judgment of the Court, the Parties undertake to maintain peace, security and tranquillity among the populations of the two States in the frontier region, refraining from any act of incursion into the disputed areas and organizing regular meetings of administrative officials and the security services.

With regard to the creation of socio-economic infrastructure, the Parties undertake to hold preliminary consultations prior to implementation.

In witness whereof, the present Special Agreement, drawn up in two original copies, has been signed by the plenipotentiaries.

Done at Niamey, 24 February 2009.

On behalf of the Government of Burkina Faso,

(Signed) Bédouma Alain YODA,

Minister of State, Minister for Foreign Affairs and Regional Co-operation.

On behalf of the Government of the Republic of Niger,

(Signed) Aïchatou MINDAOUDOU,

Minister for Foreign Affairs and Co-operation.

2. PROTOCOLE D'ÉCHANGE DES INSTRUMENTS DE RATIFICATION

Les soussignés,

S. Exc. M. Bédouma Alain Yoda, ministre d'Etat, ministre des affaires étrangères et de la coopération régionale du Burkina Faso,

et

S. Exc. Mme Aïchatou Mindaoudou, ministre des affaires étrangères et de la coopération de la République du Niger,

Considérant que, par accords signés respectivement le 23 juin 1964 à Niamey et le 28 mars 1987 à Ouagadougou, les deux gouvernements ont convenu de matérialiser leur frontière commune et ont créé à cet effet une commission technique mixte paritaire d'abornement de la frontière ;

Considérant que les travaux de la commission technique mixte paritaire d'abornement de la frontière ont permis aux Parties de s'accorder sur les secteurs de la frontière allant :

a) des hauteurs du N'Gouma à la borne astronomique de Tong-Tong ; et
b) du début de la boucle de Botou à la rivière Mékrou ;

Considérant la volonté politique des deux Parties de régler de façon pacifique le différend qui les oppose et ceci dans un esprit de fraternité et de bon voisinage ;

Considérant qu'à cet effet les deux Parties ont signé, le 24 février 2009 à Niamey, un compromis de saisine de la Cour internationale de Justice par lequel elles prient cette dernière de :

— déterminer le tracé de la frontière entre les deux pays dans le secteur allant de la borne astronomique de Tong-Tong (latitude 14° 25′ 04″ N ; longitude 00° 12′ 47″ E) au début de la boucle de Botou (latitude 12° 36′ 18″ N ; longitude 01° 52′ 07″ E, coordonnées issues de la carte IGN France à l'échelle 1/200 000 édition 1960) ;
— donner acte aux Parties de leur entente sur les résultats des travaux de la commission technique mixte paritaire d'abornement de la frontière Burkina Faso-République du Niger en ce qui concerne les secteurs suivants :
  a) le secteur allant des hauteurs du N'Gouma à la borne astronomique de Tong-Tong (procès-verbal des travaux de la mission conjointe de relevé des coordonnées des bornes construites sur la frontière Burkina Faso-République du Niger du 3 juillet 2009) ;
  b) le secteur allant du début de la boucle de Botou jusqu'à la rivière Mékrou (procès-verbal du 3 juillet 2009 précité et procès-verbal de la réunion pour l'extraction des coordonnées de points non bornés du secteur B du 15 octobre 2009) ;

Considérant que les deux Parties ont dûment ratifié ledit compromis ;

Désireux de mettre en application ce dernier, conformément à son article 8, par une cérémonie solennelle d'échange des instruments de ratification tenant lieu de la notification écrite prévue ;

2. PROTOCOL OF EXCHANGE OF THE INSTRUMENTS OF RATIFICATION

[Translation]

The Undersigned,

His Excellency Mr. Bédouma Alain Yoda, Minister of State, Minister for Foreign Affairs and Regional Co-operation of Burkina Faso,

and

Her Excellency Ms Aïchatou Mindaoudou, Minister for Foreign Affairs and Regional Co-operation of the Republic of Niger,

Whereas, by agreements signed respectively on 23 June 1964 at Niamey and 28 March 1987 at Ouagadougou, the two Governments agreed to demarcate their common boundary and to that end established a Joint Technical Commission on Demarcation of the frontier;

Whereas, thanks to the work of the Joint Technical Commission on Demarcation of the frontier, the Parties have been able to reach agreement in respect of the sectors of the boundary:

(a) from the heights of N'Gouma to the astronomic marker of Tong-Tong; and
(b) from the beginning of the Botou bend to the River Mekrou;

Whereas it is the political will of both Parties to resolve their dispute peacefully and in a fraternal and neighbourly spirit;

Whereas, to that end, on 24 February 2009 at Niamey the Parties signed a Special Agreement seising the International Court of Justice, wherein they request the Court to:

— determine the course of the boundary between the two countries in the sector from the astronomic marker of Tong-Tong (latitude 14° 25′ 04″ N; longitude 00° 12′ 47″ E) to the beginning of the Botou bend (latitude 12° 36′ 18″ N; longitude 01° 52′ 07″ E, said co-ordinates having been taken from the IGN France map, scale 1:200,000, 1960 edition);
— place on record the Parties' agreement on the results of the work of the Joint Technical Commission on Demarcation of the Burkina Faso-Niger boundary with regard to the following sectors:
  (a) the sector from the heights of N'Gouma to the astronomic marker of Tong-Tong (procès-verbal dated 3 July 2009 of the work of the joint mission to identify the co-ordinates of the markers erected along the Burkina Faso-Republic of Niger frontier);
  (b) the sector from the beginning of the Botou bend to the River Mekrou (above-cited procès-verbal dated 3 July 2009 and minutes of the meeting of 15 October 2009 for the purpose of determining the co-ordinates of the unmarked points in sector B);

Whereas the two Parties have duly ratified the Special Agreement;

Desirous of putting the Special Agreement into effect, in accordance with Article 8 thereof, by means of a solemn ceremony for the exchange of the instruments of ratification in lieu of the written notice provided for;

Ont procédé à l'échange desdits instruments ce jour, 20 novembre 2009.

En foi de quoi, ils ont signé le présent protocole revêtu de leurs sceaux.

Fait à Ouagadougou, le 20 novembre 2009, en trois (3) exemplaires originaux, en langue française.

Pour le Burkina Faso,
le ministre d'Etat, ministre
des affaires étrangères et
de la coopération régionale,
(Signé) Bédouma Alain YODA.

Pour la République du Niger,
le ministre des affaires étrangères
et de la coopération,
(Signé) Aïchatou MINDAOUDOU.

Have exchanged said instruments today, 20 November 2009.

In witness whereof, they have signed the present Protocol, on which their seals have been placed.

Done at Ouagadougou, on 20 November 2009, in three (3) original copies, in the French language.

On behalf of Burkina Faso,
(Signed) Bédouma Alain YODA,
Minister of State, Minister for Foreign Affairs and Regional Co-operation.

On behalf of the Republic of Niger,
(Signed) Aïchatou MINDAOUDOU,
Minister for Foreign Affairs and Co-operation.

3. ÉCHANGE DE NOTES CONSACRANT L'ENTENTE DES PARTIES SUR LES SECTEURS DÉLIMITÉS DE LA FRONTIÈRE

BURKINA FASO — MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
ET DE LA COOPÉRATION NATIONALE

Nº 2009-004874/MAECR/SG/DGAJC

Ouagadougou, le 29 octobre 2009.

Madame la Ministre et Chère Sœur,

Dans le cadre de la procédure de saisine de la Cour internationale de Justice au sujet du différend frontalier entre le Burkina Faso et la République du Niger, j'ai l'honneur de vous rappeler ce qui suit:

Aux termes de l'article 2, paragraphe 2, du compromis de saisine de la Cour internationale de Justice signé par nos deux pays le 24 février 2009:

> «La Cour est priée de donner acte aux Parties de leur entente sur les résultats des travaux de la commission technique mixte d'abornement de la frontière Burkina Faso-Niger en ce qui concerne les secteurs suivants:
>
> *a)* le secteur allant des hauteurs du N'Gouma à la borne astronomique de Tong-Tong;
>
> *b)* le secteur allant du début de la boucle de Botou jusqu'à la rivière Mékrou.»

A l'occasion de notre réunion tenue à Niamey du 22 au 24 février 2009, nous sommes convenus de faire nôtre la proposition des experts de mener une mission conjointe sur le terrain pour s'accorder sur les coordonnées des bornes frontières des secteurs A et B visés dans le compromis.

Les experts se sont acquittés de leur mission en effectuant une mission conjointe de relevé des coordonnées des bornes construites sur la frontière Burkina Faso-Niger et ont constaté leur accord par un procès-verbal signé à Diapaga (Burkina Faso) le 3 juillet 2009 dont copie est ci-jointe.

Par ailleurs, les deux points marquant les extrémités du secteur B n'étant pas bornés, les experts ont effectué une seconde mission conjointe d'extraction des coordonnées de points non bornés du secteur B et ont constaté leur accord par un procès-verbal signé à Kantchari (Burkina Faso) le 15 octobre 2009 et dont copie est également ci-jointe.

En conséquence de ce qui précède, je vous propose de considérer les procès-verbaux des travaux des experts ci-dessus visés comme représentant notre entente au sens de la disposition précitée du compromis et vous serais reconnaissant de bien vouloir me confirmer votre accord sur ce point.

3. EXCHANGE OF NOTES EMBODYING THE AGREEMENT OF THE PARTIES ON THE DELIMITED SECTORS OF THE FRONTIER

[Translation]

BURKINA FASO — MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
AND NATIONAL CO-OPERATION

No. 2009-004874/MAECR/SG/DGAJC

Ouagadougou, 29 October 2009.

Madam Minister and Dear Sister,

In connection with the procedure for seising the International Court of Justice of the frontier dispute between Burkina Faso and the Republic of Niger, I have the honour to remind you of the following:

Under Article 2, paragraph 2, of the Special Agreement seising the International Court of Justice, which our two countries signed on 24 February 2009:

> "The Court is requested to place on record the Parties' agreement on the results of the work of the Joint Technical Commission on Demarcation of the Burkina Faso-Niger boundary with regard to the following sectors:
>
> *(a)* the sector from the heights of N'Gouma to the astronomic marker of Tong-Tong;
>
> *(b)* the sector from the beginning of the Botou bend to the River Mekrou."

We agreed at our meeting at Niamey from 22 to 24 February 2009 that we would endorse the experts' proposal to carry out a joint mission on the ground with a view to reaching agreement on the co-ordinates of the boundary markers in sectors A and B referred to in the Special Agreement.

The experts performed their assignment by carrying out the joint mission of determining the co-ordinates of the markers erected along the Burkina Faso-Niger frontier and they laid down their agreement in a procès-verbal signed at Diapaga (Burkina Faso) on 3 July 2009, a copy of which is attached hereto.

Furthermore, as the two points defining the ends of sector B are not marked out, the experts carried out a second joint mission to ascertain the co-ordinates of unmarked points in sector B, and they laid down their agreement in a procès-verbal signed at Kantchari (Burkina Faso) on 15 October 2009, a copy of which is attached hereto.

In consequence of the foregoing, I propose that we consider the procès-verbaux of the experts' work referred to above to represent our agreement within the meaning of the above-quoted provision of the Special Agreement and I would be grateful to you for confirming to me your concurrence on this point.

Vous souhaitant bonne réception de la présente, je vous prie d'agréer, Madame la Ministre et Chère Sœur, l'expression de ma haute et fraternelle considération.

Pour le ministre d'Etat absent,
le ministre délégué chargé de la coopération
régionale assurant l'intérim,
(Signé) Minata SAMATÉ,
officier de l'Ordre national.

S. Exc. Mme la Ministre des affaires étrangères
et de la coopération de la République du Niger,
Niamey.

RÉPUBLIQUE DU NIGER — MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
ET DE LA COOPÉRATION

N° 007505/MAE/C/DAJC/DIR

Niamey, le 2 novembre 2009.

Monsieur le Ministre d'Etat et Cher Frère,

J'ai l'honneur d'accuser réception de votre lettre n° 2009-004874/MAECR/SG/DGAJC du 29 octobre 2009, ainsi libellée:

«Madame la Ministre et Chère Sœur,

Dans le cadre de la procédure de saisine de la Cour internationale de Justice au sujet du différend frontalier entre le Burkina Faso et la République du Niger, j'ai l'honneur de vous rappeler ce qui suit:

Aux termes de l'article 2, paragraphe 2, du compromis de saisine de la Cour internationale de Justice:

«La Cour est priée de donner acte aux Parties de leur entente sur les résultats des travaux de la commission technique mixte d'abornement de la frontière Burkina Faso-Niger en ce qui concerne les secteurs suivants:

a) le secteur allant des hauteurs du N'Gouma à la borne astronomique de Tong-Tong;

b) le secteur allant du début de la boucle de Botou jusqu'à la rivière Mékrou.»

A l'occasion de notre réunion tenue à Niamey du 22 au 24 février 2009, nous sommes convenus de faire nôtre la proposition des experts de mener une mission conjointe sur le terrain pour s'accorder sur les coordonnées des bornes frontières des secteurs A et B visés dans le compromis.

Les experts se sont acquittés de leur mission en effectuant une mission conjointe de relevé des coordonnées des bornes construites sur la frontière Burkina Faso-Niger et ont constaté leur accord par un procès-verbal signé à Diapaga (Burkina Faso) le 3 juillet 2009 dont copie est ci-jointe.

Accept, Madam Minister and Dear Sister, the assurances of my highest fraternal consideration.

For the Minister of State,
the Minister Delegate for Regional Co-operation
acting in his absence,
(Signed) Minata SAMATÉ,
Officer of the National Order.

Minister for Foreign Affairs
and Co-operation of the Republic of Niger,
Niamey.

REPUBLIC OF NIGER — MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS
AND CO-OPERATION

[Translation]

No. 007505/MAE/C/DAJC/DIR

Niamey, 2 November 2009.

Mr. Minister and Dear Brother,

I have the honour to acknowledge receipt of your letter No. 2009-004874/MAECR/SG/DGAJC of 29 October 2009, reading as follows:

"Madam Minister and Dear Sister,

In connection with the procedure for seising the International Court of Justice of the frontier dispute between Burkina Faso and the Republic of Niger, I have the honour to remind you of the following:

Under Article 2, paragraph 2, of the Special Agreement seising the International Court of Justice:

'The Court is requested to place on record the Parties' agreement on the results of the work of the Joint Technical Commission on Demarcation of the Burkina Faso-Niger boundary with regard to the following sectors:

(a) the sector from the heights of N'Gouma to the astronomic marker of Tong-Tong;

(b) the sector from the beginning of the Botou bend to the River Mekrou.'

We agreed at our meeting at Niamey from 22 to 24 February 2009 that we would endorse the experts' proposal to carry out a joint mission on the ground with a view to reaching agreement on the co-ordinates of the boundary markers in sectors A and B referred to in the Special Agreement.

The experts performed their assignment by carrying out the joint mission of determining the co-ordinates of the markers erected along the Burkina Faso-Niger frontier and they laid down their agreement in a procès-verbal signed at Diapaga (Burkina Faso) on 3 July 2009, a copy of which is attached hereto.

Par ailleurs, les deux points marquant les extrémités du secteur B n'étant pas bornés, les experts ont effectué une seconde mission conjointe d'extraction des coordonnées de points non bornés du secteur B et ont constaté leur accord par un procès-verbal signé à Kantchari (Burkina Faso) le 15 octobre 2009 et dont copie est également ci-jointe.

En conséquence de ce qui précède, je vous propose de considérer les deux procès-verbaux des travaux des experts ci-dessus visés comme représentant notre entente au sens de la disposition précitée du compromis et vous serais reconnaissant de bien vouloir me confirmer votre accord sur ce point.

Vous souhaitant bonne réception de la présente, je vous prie d'agréer, Madame la Ministre et Chère Sœur, l'expression de ma haute et fraternelle considération.

Pour le ministre d'Etat absent,
le ministre délégué chargé de la coopération
régionale assurant l'intérim,

(Signé) Minata SAMATÉ,
officier de l'Ordre national.»

Aussi, j'ai l'honneur de vous confirmer par la présente l'accord du Gouvernement nigérien avec cette proposition de sorte que votre lettre susvisée, et ma présente réponse, constituent un accord consacrant l'entente du Burkina Faso et de la République du Niger sur les secteurs délimités de la frontière entre les deux pays.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre d'Etat et Cher Frère, l'assurance de ma haute et fraternelle considération.

(Signé) Aïchatou MINDAOUDOU.

M. le Ministre d'Etat, ministre des affaires étrangères
et de la coopération régionale du Burkina Faso,
Ouagadougou.

Furthermore, as the two points defining the ends of sector B are not marked out, the experts carried out a second joint mission, to ascertain the co-ordinates of unmarked points in sector B, and they laid down their agreement in a procès-verbal signed at Kantchari (Burkina Faso) on 15 October 2009, a copy of which is attached hereto.

In consequence of the foregoing, I propose that we consider the records of the experts' work referred to above to represent our agreement within the meaning of the above-quoted provision of the Special Agreement and I would be grateful to you for confirming to me your concurrence on this point.

Accept, Madam Minister and Dear Sister, the assurances of my highest fraternal consideration.

For the Minister of State,
the Minister Delegate for Regional Co-operation,
acting in his absence,

(Signed) Minata SAMATÉ,
Officer of the National Order."

I further have the honour to confirm to you hereby the Government of Niger's agreement to your proposal; thus your letter referred to above and my response herein shall constitute an agreement placing on record the understanding between Burkina Faso and the Republic of Niger on the delimited sectors of the boundary between the two countries.

Accept, Mr. Minister and Dear Brother, the assurance of my highest fraternal consideration.

(Signed) Aïchatou MINDAOUDOU.

Minister of State, Minister for Foreign Affairs
and Regional Co-operation of Burkina Faso,
Ouagadougou.

តារាងសម្គាល់អក្សរកាត់

ICI	: International Commissions of Inquiry
PCA	: Permanent Court of Arbitration
PCIJ	: Permanent Court of International Justice
ICJ	: International Court of Justice
NGI	: National Geographic Institute
AUBP	: African Union Border Programme

សេចក្តីផ្តើម

ជំពូកទី១

ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃដំណោះស្រាយស្តីពីជម្លោះអន្តរជាតិ

ជំពូកទី២

យន្តការនៃការដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ

ជំពូក ៣
ករណីសិក្សាស្តីពីដំណោះស្រាយជម្លោះអន្តរជាតិ

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍

ឯកសារយោង

ឧបសម្ព័ន្ធ